

T. C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı

**7. VE 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL MEDYA
TUTUMLARI İLE BENLİK SAYGILARI VE
AKADEMİK ÖZGÜVENLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Ayşegül YALÇIN

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Derya KAVGAOĞLU

İstanbul – 2022

TEZ TANITIM FORMU

Yazar Adı Soyadı : Ayşegül YALÇIN

Tezin Dili : Türkçe

Tezin Adı : 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Medya Tutumları ile Benlik Saygıları ve Akademik Özgüvenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Enstitü : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı : Çocuk Gelişimi

Tezin Türü : Yüksek Lisans

Tezin Tarihi : 12.10.2022

Sayfa Sayısı : 94

Tez : Dr. Öğr. Üyesi Derya KAVGAOĞLU

Danışmanları

Dizin Terimleri : Sosyal medya, Benlik saygısı, Akademik özgüven, Ergenlik

Türkçe Özet : Ergenlik döneminde ortaokul kademesinde öğrenim gören öğrencilerin sosyal medya tutumları ile benlik saygıları ve akademik özgüvenleri arasındaki ilişkinin incelendiği korelasyonel tipte bir araştırmadır.

Dağıtım Listesi : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

İmzası

Ayşegül YALÇIN

T. C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı

**7. VE 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL MEDYA
TUTUMLARI İLE BENLİK SAYGILARI VE
AKADEMİK ÖZGÜVENLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Ayşegül YALÇIN

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Derya KAVGAOĞLU

İstanbul – 2022

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Ayşegül YALÇIN

.../.../2022

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ayşegül YALÇIN'ın 7. Ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Medya Tutumları ile Benlik Saygıları ve Akademik Özgüvenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı, Çocuk Gelişimi Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan *Dr. Öğr. Üyesi Derya KAVGAOĞLU*
(Danışman)

Üye

İmza

Dr. Öğr. Üyesi Emrah TUNCER

Üye

İmza

Dr. Öğr. Üyesi Ertan GÖRGÜ

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 2022

İmzası

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Enstitü Müdürü

ÖZET

Günümüzde artan dijitalleşme ve sanal dünya gençleri hızla içine çekmekte özellikle sosyal medyaya olan tutumları gençlerin benlik saygılarını ve akademik özgüvenlerini şekillendiren önemli birer unsur halini almaktadır. Araştırmada bu düşünce temel alınarak, kimlik oluşturma çabalarının yoğun olarak yaşandığı ergenlik döneminde, ortaokul kademesinde öğrenim gören öğrencilerin sosyal medya tutumları ile benlik saygıları ve akademik özgüvenleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini Sancaktepe ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir ortaokul, örneklemini ise bu evrenden basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen 7. ve 8. sınıflarda öğrenim gören 230 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma nicel bir araştırma olup, korelasyonel tarama modeliyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama araçları olarak Otrar ve Arğın tarafından geliştirilen Sosyal Medya Tutum Ölçeği (SMTÖ), Çuhadaroğlu tarafından Türkçeye uyarlanan Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ) ve Kalkan, Bakıoğlu ve Toprak tarafından hazırlanan Akademik Özgüven Ölçeği (AÖÖ) ile araştırmacı tarafından düzenlenen kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Verilerin analizi için IBM SPSS Statistics 22 (SPSS Inc., Chicago, IL) programı kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçekler ile demografik karşılaştırmalarda iki grup karşılaştırmaları için Independent Sample T Test, ikiden fazla grup karşılaştırmalarında Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) analizi kullanılmıştır. Ayrıca nicel değişkenler arasında ilişki olup olmadığı Pearson Korelasyon analizi, ölçek puanlarının birbirini yordayıp yordamadığının tespiti ise regresyon analizi ile incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre; sosyal medya tutumunun ve akademik özgüveninin benlik saygısı üzerinde etkili olduğu ve 0.05 anlamlılık düzeyinde modele katkı sağladığı tespit edilmiştir. Modelde; diğer değişken sabit iken sosyal medya tutumundaki bir birim artışın benlik saygısının üzerinde 0.018 birim artışa sebep olduğu yani düşük benlik saygısını temsil ettiği; akademik özgüvendeki bir birimlik artışın ise benlik saygısında 0.017 birimlik azalışa sebep olduğu yani yüksek benlik saygısını temsil ettiği söylenebilir. Bununla birlikte akademik özgüven toplam puanının ($p=0.001<0.05$) ve sosyal medya tutumu toplam puanının ($p=0.011<0.05$) 7. sınıflar lehine farklılaştığı; cinsiyet, babanın eğitim durumu ve babanın medeni durumu gibi değişkenlerin ergenlerin benlik saygısı,

akademik özgüven ve sosyal medya tutumu için belirleyici olmadığı ($p \geq 0.05$) fakat annenin medeni durumu ve annenin eğitim durumunun ergen benlik saygısı üzerinde etkili olduğu ($p < 0.05$) sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal medya, benlik saygısı, akademik özgüven, ergenlik

SUMMARY

Today, increasing digitalization and the virtual world are rapidly attracting young people, especially their attitudes towards social media become an important element that shapes their self-esteem and academic self-confidence. Based on this idea, the aim of the study is to examine the relationship between social media attitudes, self-esteem and academic self-confidence of students studying at secondary school during adolescence, when efforts to create an identity are intense. The universe of the research consists of a secondary school affiliated to the Ministry of National Education in the Sancaktepe district, and the sample consists of 230 7th and 8th grade students selected by simple random sampling method from this population. The research is a quantitative research and was carried out with a correlational survey model. As data collection tools in the research, Social Media Attitude Scale (SMAS) developed by Otrar and Argın, Rosenberg Self-Esteem Scale (RSES) adapted to Turkish by Çuhadaroğlu and Academic Self-Confidence Scale (ASCS) prepared by Kalkan, Bakioğlu and Toprak, and personal information form prepared by the researcher was used. For the analysis of the data, IBM SPSS Statistics 22 (SPSS Inc., Chicago, IL) program was used. With the scales used in the study, Independent Sample T Test was used for two-group comparisons in demographic comparisons, and One-Way Analysis of Variance (ANOVA) analysis was used for more than two-group comparisons. In addition, Pearson Correlation analysis was used to determine whether there was a relationship between quantitative variables, and regression analysis to determine whether the scale scores predicted each other. According to the research findings; it has been determined that social media attitude and academic self-confidence are effective on self-esteem and contribute to the model at a significance level of 0.05. In the model; while the other variable is constant, one unit of increase in social media attitude causes an increase of 0.018 units above self-esteem, that is, it represents low self-esteem; it can be said that a one-unit increase in academic self-confidence causes a 0.017-unit decrease in self-esteem, that is, it represents high self-esteem. However, the total score of academic self-confidence ($p=0.001<0.05$) and social media attitude total score ($p=0.011<0.05$) differed in favor of 7th graders; Variables such as gender, father's educational status and father's marital status were not determinative for

adolescents' self-esteem, academic self-confidence and social media attitude ($p \geq 0.05$), but mother's marital status and mother's educational status were found to be effective on adolescent self-esteem ($p < 0.05$) results have been achieved.

Keywords: Social media, self-esteem, academic self-confidence, adolescence

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
SUMMARY	iii
KISALTMALAR	vi
TABLOLAR LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
ÖNSÖZ.....	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Kavram Olarak Ergenlik ve Ergenlik Dönemi.....	6
1.2. Ergenlik Döneminde Sosyal Medya Kullanımı	11
1.3. Ergenlik Dönemi ve Benlik Saygısı	14
1.4. Ergenlik Dönemi ve Akademik Özgüven.....	18
1.5.Ergenlerde Sosyal Medya Tutumu ile Benlik Saygısı ve Akademik Özgüven İlişkisi.....	22

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli	26
2.2. Evren ve Örneklem	26
2.3. Veri Toplama Araçları	30
2.4.Verilerin Toplanması	34
2.5.Verilerin Analizi	35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	39
3.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	40
3.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	41

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

4.1. Araştırmanın Birinci Alt problemine İlişkin Tartışma ve Sonuç	56
4.2. Araştırmanın İkinci Alt problemine İlişkin Tartışma ve Sonuç.....	58
4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt problemine İlişkin Tartışma ve Sonuç.....	59

ÖNERİLER	67
----------------	----

KAYNAKÇA	69
----------------	----

EKLER.....	75
------------	----

ÖZGEÇMİŞ.....	79
---------------	----

KISALTMALAR

AÖÖ : Akademik Özgüven Ölçeği

RBSÖ : Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

SMTÖ : Sosyal Medya Tutum Ölçeği

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin ve Ebeveynlerinin Yaşlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler.....	26
Tablo 2.	Araştırmaya Katılan Öğrencilere ve Ailelerine İlişkin Demografik Bilgiler.....	26
Tablo 3.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıklarına İlişkin Genel Bilgiler.....	28
Tablo 4.	Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), Sosyal Medya Tutum Ölçeği (SMTÖ) ve Akademik Özgüven Ölçeği (AÖÖ) İçin Cronbach's Alpha Değerleri.....	34
Tablo 5.	Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), Sosyal Medya Tutum Ölçeği (SMTÖ) ve Akademik Özgüven Ölçeği (AÖÖ) İçin Normal Dağılımın Sınanmasına İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri.....	35
Tablo 6.	7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Medya Tutumlarının Benlik Saygısı Puanlarını Yordayıcı Etkisine Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları.....	37
Tablo 7.	7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Akademik Özgüven Puanlarının Benlik Saygısı Puanlarını Yordayıcı Etkisine Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları.....	38
Tablo 8.	Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), Sosyal Medya Tutum Ölçeği (SMTÖ) ve Akademik Özgüven Ölçeği (AÖÖ) için ölçek toplam puanları ve alt boyutları arasındaki ilişkiye yönelik Pearson Korelasyon testi sonuçları.....	39
Tablo 9.	Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), Sosyal Medya Tutum Ölçeği (SMTÖ) ve Akademik Özgüven Ölçeği (AÖÖ) İçin Sınıf Düzeylerine Göre Ölçek ve Alt Boyutları Ortalamalarının Karşılaştırılmasına Yönelik T Testi Sonuçları.....	43
Tablo 10.	Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), Sosyal Medya Tutum Ölçeği (SMTÖ) ve Akademik Özgüven Ölçeği (AÖÖ) İçin Cinsiyet Değişkeni Bakımından Ölçek ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin T Testi Sonuçları.....	46
Tablo 11.	Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), Sosyal Medya Tutum Ölçeği (SMTÖ) ve Akademik Özgüven Ölçeği (AÖÖ) Puanlarının Annelerin Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları.....	47
Tablo 12.	Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), Sosyal Medya Tutum Ölçeği (SMTÖ) ve Akademik Özgüven Ölçeği (AÖÖ) Puanlarının Babaların Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları.....	48
Tablo 13.	Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), Sosyal Medya Tutum Ölçeği (SMTÖ) ve Akademik Özgüven Ölçeği (AÖÖ) Puanlarının Annelerin Medeni Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları.....	50
Tablo 14.	Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), Sosyal Medya Tutum Ölçeği (SMTÖ) ve Akademik Özgüven Ölçeği (AÖÖ) Puanlarının Babaların Medeni Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları.....	52

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil	1.	Davranışların Nedenlerini Algılama	21
Şekil	2.	Örneklem Büyüklüğü Hesaplaması.....	25

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim boyunca alandaki becerilerimi geliştirmemde akademik bilgi birikimini benden esirgemeyen kıymetli hocam Dr.Öğr.Üyesi Derya KAVGAOĞLU'na,

Tez Jürimde yer alan tezim için değerli katkılar sunan Dr.Öğr.Üyesi Ertan GÖRGÜ ve Dr.Öğr.Üyesi Emrah TÜNCER'e teşekkürlerimi sunarım.

Eğitimin boyunca maddi ve manevi desteğini benden esirgemeyen, her koşulda yanımda olan sevgili aileme,

Üniversite hayatım boyunca her zaman yanımda olan, desteğini her zaman hissettiğim değerli dostum Nisa Nur UZUNLAR' a teşekkür ederim.

GİRİŞ

Ergenlik dönemi, her birey için farklı gelişim alanları biyolojik ve ruhsal değişimleri içinde bulunduran yaşam dönemleri arasında köprü görevi görür (Dursun, Eraslan Çapa, 2018). Ergen birey artık çocuk değildir, ancak bir yetişkin de değildir. Bu nedenle ergenlik, çocukluk ve yetişkinlik arasında geçiş görevi görür (Öztürk, 2007'den akt. Şahin, Çövener Özçelik 2016). Dünya Sağlık örgütüne göre 10-19 yaş aralığı ergen olarak tanımlanırken, yasalarca 11-15 yaş arası ergenlik dönemi, 15-18 yaş arası ergen olarak kabul edilir (Bülbül, 2004). Ergenlik dönemi anksiyete seviyelerinin artışa geçtiği, çözümü karmaşık olan bir dönem olarak nitelendirilebilir (Eriş, 2013'ten akt. Erten, 2021). Hormonlar aracılığıyla çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemi olan ergenlikte, fiziksel değişikliklerin getirisi olarak ergenlerin duygu durumları sürekli değişkenlik gösterebilir. Bazen mutlu, bazen kızgın, genelde de hissettikleri duyguyu anlamlandırmakta zorluk çekebilirler (Gül, Güneş, 2009'dan akt. Arslan, 2018). Bu dönemde ergenlerin, ilk defa karşılaştıkları bu değişikliklere uyum sağlamaya çalışırken bunların yanında sosyal, duygusal ve bilişsel olarak da olgunlaştıkları görülmektedir (Türnüklü, Şahin, 2004). Ergen sosyalleşmesini henüz tamamlamamış bir bireydir (Öztürk, 2007'den akt. Şahin ve Çövener Özçelik, 2016). Ergen, bu dönemde hızlı bir sosyalleşme süreci içerisinde. Her ne kadar sosyalleşme ömür boyu süren bir süreç olsa da bireyin çocukluktan gençliğe geçiş aşamasında sosyalleşme araçlarıyla birlikte devamlı olarak bedensel ve zihinsel olarak duygu, düşünce, davranış ve tutum biçimlerinde de bir değişim görülmektedir (Brown 2004;Steinberg 2013'den akt. Şahin ve Çövener Özçelik, 2016).

Teknolojinin hızlı gelişimi ergenlerin sosyalleşmesine yeni bir boyut getirmiştir. Bunlardan en sık kullanılanları ise şüphesiz sosyal medya uygulamalarıdır. Sosyal medya, bireylerin düşüncelerini, deneyimlerini, bakış açılarını çeşitli yollarla birbirlerine ulaştırmak için kullandıkları çevrimiçi uygulamalardır (Eraslan, 2018'den akt. Güney, 2020). Bu uygulamalar hızlı erişimin yanı sıra birçok sorunun ortaya çıkmasına da sebep olmaktadır (Çolak, 2020). Kimlik kavramının oluştuğu, ileriye yönelik planların yapıldığı bu önemli dönemde sanal ortamlarda yürütülen ilişkilerin, bu mecralarda karşılaşılan uygunsuz paylaşımların ergenlerin hayatları üzerinde etkileri olabileceği düşünülmektedir (Güney, 2020). Çağımızda yaygınlaşan sosyal

mecrâlar, artık sadece yetişkinlerin değil çocukların ve ergenlerin kolaylıkla ulaşabildiği bir ortam haline gelmiştir. Aynı zamanda bu sanal ortamlar kendilerini olmak istedikleri biri gibi göstermelerine zemin hazırlamıştır. Ancak bu durum çevreleri ile oluşturacakları güven duygusu ile azalacaktır (Karaman, 2021).

Ergen bireyler günümüzün ayrılmaz bir bütünü olan sosyal medyayı kullanımları arttıkça sosyal çevreden kopabilir ve bu durum benlik saygısını azaltabilir. Adölesan dönemdeki bireyler gelecek için hazırladıkları sosyal çevreleri, aileleri ve meslek seçimleri ile kültürün bir parçası olacaklardır. Farklı bir ifadeyle yarının dünyasını şekillendireceklerdir. Bu anlamda sağlıklı benlik tasarımı gerek ergenin kendisi için gerekse toplum için elzemdir. Nitekim Pedro (2006'dan akt. İnci, Akpınar, Kandır, 2017)'ya göre dijital kültür, yüksek düzeyde bilişsel beceri kullanabilen, dijital araçları keşfeden, birçok işlem yapabilen bir kuşak oluşturur. Fakat dikkati kısa sürede dağılabilen, sürekli başka konuya atlayabilen, iletişim ve kişisel ilişkilerde sabırsız davranan, anında geri bildirim isteyen, dijital olarak sosyalleşirken fiziksel olarak yalnızlaşan bir kuşak oluşturur. Bununla birlikte uygunsuz sosyal medya kullanımı bireyleri sosyal çevrelerinden uzaklaştırarak, sanal ortamlar üzerinden iletişim bozuklukları ortaya çıkarmaktadır. Küreselleşen dünyada her türlü bilgiye ulaşmak hızlı ve kolaydır. Bu sayede insanlar zaman ve mekân fark etmeksizin paylaşım yapabilmektedirler (Gençer, 2011'den akt. Çolak, 2020). İnternet ve sosyal medya uygulamalarının gelişimi bazı sorunları da beraberinde getirebilmekte kimi zaman paylaşılan bilgiler doğruyu yansıtmamakta ve ortaya kirli bilgiler çıkabilmektedir (Çolak, 2020).

Ergenler sosyal medyayı bilerek veya bilmeyerek benlik saygılarını destekleyici bir unsur olarak kullanabilmektedir. Bu anlamda uygunsuz sosyal medya kullanımının aslında benlik saygısındaki bir boşluğu doldurduğu akla gelebilir. Bu noktada ergenin bu dönemdeki benlik saygısını doğrudan etkileyecek olan ikinci bir kavram olarak “akademik özgüven” kavramı karşımıza çıkmaktadır. Yüksek bir akademik özgüvenin ergendeki benlik saygısını da yükseltebileceği düşünülmektedir. Bloom (1998) akademik özgüveni, “öğrencinin akademik (bilimsel niteliği olan) yönü baskın olan bir işte başarılı olacağına inanma ve güvenme derecesi” şeklinde tanımlar (Erden ve Akman, 2007). Senemoğlu (2007) da akademik özgüveni, bireyin öğrenme yaşantısından yola çıkarak bir konuyu kavrayıp kavrayamayacağına ilişkin benlik

farkındalığı olarak tanımlanmaktadır. Bireyin bir dersteki başarı durumu o derse karşı bir yargıya sahip olduğunu gösterir ve öğrenmeye karşı güdülenmesini sağlayan temel yapıtaşıdır (Arslan,1996'dan akt. Şen Akçay, Senemoğlu, 2020). Bu anlamda Nazlı Çiçek'in (2007) de ifade ettiği gibi akademik özgüven; öğrenme özgeçmiş ve başarıları ile doğru orantılıdır. Bireylerde yaratılmak istenen davranış değişikliği için, öğrenmeye karşı girişken, güdülenmiş, yeterliliklerinin farkında bireyler olmalarını sağlamak gerekir. Bunun için de eğitim ortamlarında kullanılan öğretimin her aşamasında akademik özgüveni ve benlik saygısını geliştirici düzenlemeler yapmak önemlidir. Öğretimin her aşamasına öğrencilerden elde edilecek benlik değerlendirmeleri ve dinamik bir program tasarımıyla böyle bir süreç yönetimi sağlanabilmelidir (Kalkan, Bakioğlu ve Toprak, 2019).

Akademik sınavlar bireylerin hayatlarının yönlenmesinde önemli aşamalar olup, bu süreçler onların anksiyetelerini artırabilmektedir. Spielberger'e (1972) göre akademik kaygı bireylerin yeteneklerini açığa çıkarmasını engelleyen, bireyde stres yaratan duygu durumudur. Benlik ise kişinin bireyselliğinin ve tecrübelerinin tüm yönlerini taşımaktadır (İnanç ve Yerlikaya 2008'den akt. Çakmak, Şahin ve Demirbaş, 2017). Benlik saygısı, bireyin öz değerlendirme sonucunda kendi benliğini keşfetmesinden doğan kabul durumudur (Yörükoğlu, 2000'den akt. Çakmak, Şahin ve Demirbaş, 2017). Özetle kendini olduğu gibi kabul etmesidir. Adölesan dönem, benlik saygısı gelişimi için oldukça önemli bir dönemdir (Dubois ve Tevendale,1999'dan akt. Çelik, Güzel, 2018). Ergenlik döneminde benlik saygısında sıklıkla değişimler gözlenir. Benlik saygısı yükseldikçe akademik çalışmalarda verim ve yeni bilgiler edinmeye ilişkin ilgi artar. Benlik saygısı düştükçe kendilerine olan özgüvenleri azalır ve risk almaktan korkarlar (Pişkin, 2002'den akt. Çakmak, Şahin ve Demirbaş, 2017). Benlik saygısı deneyimlenerek öğrenilir ve sürekli yol kateden bir sürece sahiptir (Adana, 2006'dan akt. Tunç, 2019). İlgili literatür incelendiğinde cinsiyetin benlik saygısı için bir yordayıcı olabildiği görülmektedir. Buna göre erkek cinsiyet kız cinsiyete oranla daha yüksek benlik saygısına sahip olabilmektedir (Robbins vd., 2002'den akt. Baudson, 2016). Bu durumda zaman da bir yordayıcı olabilmektedir. Zamana bağlı olarak erkeklerin benlik saygısı yükselirken kızların benlik saygısı azalabilmektedir (Block ve Robbins, 1993'ten akt. Baudson, 2016). Olumlu benlik saygısı bireylerin kişisel ve çevresel huzurları hakkında sahip oldukları düşüncelerle ilişkilidir (Baumeister, 2003'ten akt. Baudson, 2016).

Yapılan çalışmalar akademik özgüven ile kaygı, keyifli vakit geçirme, sınırlılık ve bunalma gibi duygular arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunduğunu gösterir niteliktedir (Götz, Cronjäger, Frenzel, Lüdtke, Hall, 2010'dan akt. Senemoğlu, 2018). Bu durum ergenlerde akademik özgüveni destekleyici ve sağlıklı bir akademik benlik oluşturmalarına elverişli olan eğitim ortamlarının tasarlanması konusunda da fikir vermektedir. Akademik benlik; bireyin belli bir çalışma karşısında diğer bireylere oranla kabiliyetli olduğu konusundaki yargısıdır (Arseven, 1986). Klein'e (2016) göre akademik benlik ve akademik başarı arasında kuvvetli bir ilişki vardır (Kalkan vd., 2019). Literatür çalışmaları akademik başarı ve özgüven arasında doğrudan bir ilişki olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır (Usta, 2017'den akt. Kalkan vd., 2019). Ergenin çalışma azmine bağlı olarak gelen başarı sonucu performans bakımından kendine olan güveni artmaktadır (Güseyyen vd., 2016'dan akt. Kalkan, 2019). Artan özgüven ile akademik başarı da yükselmektedir. Akademik özgüven ile bireyin kendini tanıyıp ilgi ve yeteneklerini keşfedip buna yönelik beklentilere karşılık vermesi hedeflenmektedir (Sadeghi vd., 2016'dan akt. Kalkan, 2019). Laird'e (2005) göre akademik özgüveni, bireyin yetenek ve özellikleri yordamaktadır (Kalkan, 2019). James (1890-1963)'e göre benlik saygısını önemsiz konulardaki başarısızlık etkilemezken, önemli konulardaki başarısızlık etkilemektedir (Baudson vd., 2016). Alanyazında başarı ve özgüven arasında aynı zamanda güdülenme ile akademik özgüven arasında doğru orantılı bir ilişki saptanmıştır (Usta, 2016'dan akt. Kalkan, 2019). Bireyin performansına dayalı olarak yaşadığı başarı duygusu özgüvenini artıracak ve artan özgüven ile yeniden başarma duygusu yaşama isteği olacaktır (Güseyyen vd., 2006'dan akt. Kalkan vd., 2009). Farklı bir ifadeyle ergenlerde akademik özgüveni desteklemek benlik saygısını da desteklemektedir. Benlik saygısı yüksek olan ergen ise kendini gerçekleştirme hedefleri olan, kendi kendini yönlendirebilen ve uygunsuz tutum ve alışkanlıklara sahip olmayan sağlıklı bir birey olacaktır.

Uygunsuz sosyal medya kullanımının ergenlik dönemindeki bireyleri sosyal bağlamdan koparabileceği, benlik saygısını düşürerek dolaylı olarak akademik özgüveni etkileyebileceği düşünülmektedir. Tüm bu düşüncelerden hareketle bu çalışmada, "7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sosyal medya tutumları ile benlik saygıları ve akademik özgüvenleri arasındaki ilişkinin incelenmesi" amaçlanmaktadır. Bu düşünceler üzerinde temellenen çalışmada problem cümlesi "7. ve 8. sınıf

öğrencilerinin sosyal medya tutumları ile benlik saygıları ve akademik özgüvenleri arasındaki ilişki nedir?” şeklinde belirlenmiştir. Araştırmanın alt problemleri ise “7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sosyal medya tutumları benlik saygısı puanlarını yordamakta mıdır?”; “7. ve 8. sınıf öğrencilerinin akademik özgüvenleri benlik saygısı puanlarını yordamakta mıdır?” ve “7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sosyal medya tutum puanları ile akademik özgüven ve benlik saygısı puanları arasındaki ilişki, sınıf düzeyine göre, cinsiyete göre, ebeveyn eğitim durumuna göre, ebeveyn medeni durumuna göre farklılaşmakta mıdır?” olarak belirlenmiştir.

Ergenlik döneminin en önemli sorunlarından biri olan sosyal medya kullanımı benlik saygısı ve akademik özgüven için yordayıcı olabilmekte bu faktörlerle ilişkili olarak değişebilmektedir. Daha önce de ifade edildiği gibi, sosyal medyaya yoğun olarak yönelen ergen, sosyal ağları uygunsuz kullanmaktadır ve sosyal bağlamdan kopmaktadır. Sosyal bağlamdan kopması onun benlik saygısı üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır ve dolaylı olarak akademik özgüvenini de olumsuz etkilemektedir. Bununla birlikte benlik saygısı düşük ergenler kendilerini sosyal açıdan yetersiz bulabilir ve bu yüzden sosyal ağlara daha fazla yönelebilirler. Bu anlamda düşük bir benlik saygısının sosyal medya kullanımını artırdığı da düşünülebilir. Sosyal medyanın gerektiğinden fazla kullanımı akademik başarıyı olumsuz yönde etkileyecek bu durumda akademik özgüven üzerinde olumsuz etki yaratabilecektir.

İlgili literatür incelendiğinde artan teknoloji kullanımının çocuk ve ergen psikolojisi üzerindeki etkilerinin çeşitli değişkenler açısından incelendiği ancak spesifik olarak adölesan dönemde bu probleme, akademik özgüven ve benlik saygısı odağında yaklaşan çok fazla araştırmanın bulunmadığı izlenmiştir. Bu düşüncelerden hareketle bu araştırmada “7. Ve 8. sınıf öğrencilerinin sosyal medya tutumları ile benlik saygıları ve akademik özgüvenleri arasındaki ilişkinin incelenmesi” amaçlanmış, yapılacak çalışmanın bu alandaki araştırma boşluğuna katkıda bulunması hedeflenmiştir.

Etik Kurul Onayı: Bu araştırma, İGÜ Etik Kurulunun 22.10.2021 tarih ve 2021-31 sayılı toplantısında alınan etik kurul onayıyla gerçekleştirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu kısımda araştırmanın alanyazın tartışmaları yer almaktadır. Araştırma kapsamında ergenlik dönemi, sosyal medya, benlik saygısı, akademik özgüven ve ergenlerde sosyal medya tutumu ile benlik saygısı ve akademik özgüven arasındaki ilişkiden bahsedilmektedir.

1.1. Kavram Olarak Ergenlik ve Ergenlik Dönemi

Hormonlar aracılığıyla çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemi olan ergenlikte fiziksel değişikliklerin yanı sıra ergenlerin duygu durumları sürekli değişkenlik gösterebilir. Guash (1985)'e göre birey geçirdiği zihinsel ve fiziksel gelişime uyum sağlamakta güçlükler yaşamaktadır (Yavuzer, 2015). Bu dönemde ergenlerin, ilk defa karşılaştıkları bu değişikliklere uyum sağlamaya çalışırken bunların yanında sosyal, duygusal ve bilişsel olarak da olgunlaştıkları görülmektedir (Türnüklü ve Şahin, 2004). Havighurst'e (1972) göre adölesan dönemin gelişimsel özelliklerinden biri fiziksel değişim ve gelişimi benimsemektir (Yavuzer, 2015). Biyolojik ve sosyal çevreye bağlı faktörler erken ve orta çocukluk dönemindeki gibi, ergenlik döneminde de önem taşımaktadır. Gesell' e göre ergen bireydeki belirgin değişimler ergenliğin ortalarına doğru daha çok görülür (Yavuzer, 2016). Çocuklukta aile ile akranlarla ve eğitimcilerle gününün çoğunu geçiren ergen, bu dönemde ciddi biyolojik farklılıklar, yeni yaşam hedefleri ve gelişimin her yönüyle yoğun olarak karşılaşmaktadır (Santrock, 2015). Ergenliğe geçiş yapan birey becerileri, sosyal yetenekleri gibi konularda başarabilme olasılığını bilmek, kendini keşfetmek ister. Harter ve Connell (1982)' göre ergenliğin ilk aşamasında gelişen olumsuz benlik algısı kaygı kaynağı olabilir (Yavuzer, 2015). Erikson'a göre ise ergenlik döneminin en temel problemi kimlik oluşturma aşamasıdır (Yavuzer, 2016). Birey ergenliğin getirdiği fiziksel ve zihinsel değişimlerle mücadele ederken bir yandan da kimlik arayışına girmiştir. Ergenlik bilişsel ve fiziksel gelişimin yanında cinsel ve psiko-sosyal birleşimin bir sonucudur (Yavuzer, 2015). Ergenlik dönemi biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal etkenlerden etkilenmektedir. Takip eden kısımda kısaca bu süreçler açıklanmaktadır.

Ergenlik dönemi biyolojik etkenler açısından değerlendirildiğinde şunları söylemek mümkündür; erkek ve kızlarda göze çarpan değişiklikler olur. Erkeklerde

cinsel organların büyümesi, vücutta kıllanma olması, sesin kalınlaşması, boyda ve kiloda hızlı artış, yüzdeki kılların büyümesi gibi değişiklikler meydana gelir. Kızlarda ise, cinsel organlar ve göğüsler büyür, boy uzar ve ağırlık artışı olur, menstrüasyon dönemi başlar, erkeklerde olduğu gibi kızlarda da ses değişikliği meydana gelir. Ergenlikte en hızlı büyüme ve gelişme dönemi kızlarda 11 ½ yaş, erkeklerde 13 ½ yaş olur. Berkley Boylamsal Araştırması'nda gelişimini erken gösteren ergenlerin, gelişimini geç gösteren ergenlere göre kendilerini daha olumlu ve akranlarıyla iletişimde daha başarılı algıladıkları saptanmıştır (Santrock, 2015).

Ergenlik dönemi psikolojik etkenler açısından değerlendirildiğinde şunları söylemek mümkündür; ergenlik, fiziksel ve bilişsel gelişmenin yanında psikolojik gelişimin de birleşiminden oluşur. Psikolojik olarak olgunlaşma da ergenlik dönemiyle başlayan tutum ve yaşam biçimi olup ergenlerin, ebeveynlerinin denetiminden özerkliğini kazandığı ana kadar devam edecektir. Hall ergenlik tanımını “yeni bir doğuş” olarak nitelendirmiştir (Yavuzer, 2015). Ergen, geçirdiği bu hızlı döneme uyum sağlamakta zorluk çekebilir. Ergenin duygusal gelişimini sağlıklı bir şekilde geçirebilmesi için vücudundaki değişimleri farketmesi ve kabullenmesi gerekir. Ergenler fizyolojik değişim süreçlerinde kendilerine yönelirler ve özeleştiride bulunurlar. Ailelerinden aldıkları duyumlar onların bu süreçlerinde önemli rol oynar.

Ergenlik dönemi zihinsel etkenler açısından değerlendirildiğinde şunları söylemek mümkündür; özerk bir birey olma yolunda adımların atıldığı bu dönemde ergenler, sorunları tek başına çözmek istemekte ve zihinsel becerilerin gerektiği akademik alanlarda ebeveynlerinin desteğini daha az gerekli görmekte-dirler. Bu anlamda ergenler, problemlerini ebeveynlerle paylaşmak istemezler. İnsan beynindeki ön lob akıl yürütme, karar verme mekanizmaları, özdenetim sağlama gibi alanlar ile ilgilidir fakat ön lob, ergenlik çağında olgunlaşmaz, sadece gelişmeye devam eder. Ergenlik çağından yetişkinliğin ortalarına kadar gelişmeye devam eder; planlama, karar verme, hedef ve amaç koyma ayrıca üst biliş gibi karışık, zihinsel etkinlikleri prefrontal korteks kapsar (Yavuzer ve Demir, 2016).

Ergenlik dönemi sosyal etkenler açısından değerlendirildiğinde şunları söylemek mümkündür; ergenlik tanımı farklı toplumlarda, yaş birimleri içindeki boyutu açısından farklı şekilde tanımlanmaktadır. Bazı toplumlarda erkeklerin ergenliğe girişi törenlerle kutlanır. Bu kutlamalarda erkekler havaya fırlatılır. Bu dönemin içeriği çeşitli toplumlarda farklılık göstermesi sebebiyle her ergen kendi

toplumu içerisinde değerlendirilmelidir. Ergen, çağının özelliklerine göre duygu ve davranış içerisinde. Ayrıca ergen yaşadığı toplumda saygın biri olarak anılmaya ihtiyaç duyar. Bu yüzden toplumla uyum içerisinde olup, kabul görmesi büyük önem taşır. Bu uyum ise zaman içinde olur. Bu süreçte ergen, kendini bir gruba ait hissetmeye ihtiyaç duyar. Bu sosyal adaptasyonu gerçekleştirirken kendilerine fırsat sunulmasını, zaman ve başarılı olacakları çevresel düzenlemenin yapılmasını beklerler. Bu yüzden de ailenin çocuğun kişiliğini, ilgi ve ihtiyaçlarını iyi tanması gerekir. Yani, gencin kişiliğini, tutum ve davranışlarını değerlendirirken bulunduğu çevreyi tanımak ve iyi bilmek gerekir (Yavuzer, 2016).

Erikson'un kuramı bireyi tüm yönleri ile bütüncül ve gelişimsel olarak inceleyen bir kuramdır (Erikson, 1963'ten akt. Karabaş, 2021). Kimlik gelişimini hayat boyu devam eden bir süreç olarak ele alan Erikson (Geçtan, 2002'den akt. Karabaş, 2021), iletişime geçme, farkındalık ve potansiyelden söz eder (İnanç ve Yerlikaya, 2012'den akt. Karabaş, 2021). Kişiliğin kazanımının ayırdığı bu sekiz evrede biyolojik olarak sona erdiğini ileri sürmektedir (Erikson, 1950'den akt. Karabaş, 2021). Erikson yaşamı sekiz döneme ayırır; güvene karşı güvensizlik (0-1 yaş), bağımsızlığa karşı utanma ve şüphecilik (2-3 yaş), girişkenliğe karşı suçluluk duyma (4-6 yaş), başarıya karşı aşağılık duygusu (7-11 yaş), kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası (12-18 yaş), dostluk kazanmaya karşı yalnız kalma (19-26 yaş), üretkenliğe karşı duraklama, benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluktur.

Freud birey gelişimini beş gelişim dönemine ayırmıştır; oral dönem (0-1.5 yaş), anal dönem (1.5-3 yaş), fallik dönem (3-6 yaş), gizil dönem (6-11 yaş), genital dönem, (12-18 yaş). Yaş ölçütüne göre ergenlik Freud'un genital evresine denk gelmektedir. Bu aşamada Freud bireylerin cinsel uyarılarının etkisinde, ebeveynlerine olan ihtiyacın ve ilginin azalması, akran iletişimin kuvvetli olmasına odaklanmıştır. Metabolik sorunların yanında çevrenin ona biçtiği rolleri benimsemeleri ve kariyer tercihlerini belirlemeleri gibi birçok durumla baş ettikleri ve bu rolleri gerçekleştiremezler ise kimlik bunalımına girdikleri görülmüştür (Geçtan, 2000'den akt. Okdemir, 2021).

Piaget insan gelişimini açıklarken dört gelişim evresinden söz etmiştir; duyuşal hareket dönemi (0-2 yaş), işlem öncesi dönem (2-7 yaş), somut işlemler dönemi (7-11 yaş), soyut işlemler dönemi (11- 12 yaş ve üzeri). Piaget'in bilişsel gelişim kuramına göre bir durumun bilgisini çok boyutlu olarak değerlendirebilmesi ve soyut olarak

anlamlandırabilmesi olarak yorumlamaktadır. Ergen bu evrede ahlak düzenleri ve fikirlerini oluşturabilir (Okdemir, 2021).

Ergenlikteki kimlik gelişimini değerlendirdiğimizde şunları söylemek mümkündür; akademik gelişim erken ve geç ergenlikte olan bireylerin kimlik kazanımıyla ilişkilidir. Kariyer istikrarlılığı ve programlama kimlik gelişimiyle pozitif yönde ilerlerken dağınık kimlik kavramı ile negatif yönde ilerler (Santrock, 2012).

Ergen bireyler kültürlerinin gerektirdiği farklı rol ve kimlikleri tecrübe edip kısa dönemli kariyer tercihleri edinirler. Kıyafet tercihleri bir gün çok düzgünken bir gün olmayabilir. Bu deneme yanılmalar onların hayatın hangi parçasına uyduklarını anlamalarını sağlayan tecrübelerdir. Büyük bir çoğunluğu kabul etmedikleri rollerden kurtulur. Kimlik karmaşasına uyum sağlayabilen ergenler, kendilerine uygun bir benlik oluşturarak yenilenir ancak kimlik çatışmasını çözemeyen ergenler kimlik karmaşası yaşarlar (Santrock, 2015). Ergen bireyler kimlik kazanma döneminde meslek seçimlerini ve sonraki hedeflerini kısa ve uzun dönemli olarak daha olumlu ifade edebilirler. Dağınık kimlik kavramında ise planlarını güçlkle dile getirebilirler (Santrock, 2012).

Ergenlikte pozitif bir gelişim için ergenlerin kuvvetli yanları ile onlardan beklenen pozitif özellikler üzerinde durulmaktadır (Santrock, 2012). Ergenlerin bu dönemde çevreyle olan ilişkilerinin negatif yönlü olduğu savının aksine onların aile ve çevre ilişkilerinin olumlu yönde ilerlediği ifade edilmektedir. Bu aşamada ergen bir tarafta aileyi otorite olarak görmekte bir yandan da ailenin desteğine ihtiyaç duymaktadır. Bu iki taraf arasındaki dengeyi oluşturma çabası onun gelişimini olumsuz etkileyebilmektedir. Adölesan dönemi diğer gelişim aşamalarından ayrı tutmak yerine bu evrelerin bir parçası olarak değerlendirmek gerekir. Diğer gelişim evrelerinde problemler yaşamış olan birey, bu evrede daha fazla sorunla karşılaşmak durumunda kalabilir. Ebeveynlerinden destek alan ergenlerin, destek almayan ergenlere oranla daha düşük stres, davranış sorunu ve anksiyete geliştirdikleri söylenebilir (Yavuzer, 2016).

Dünya genelinde yapılan bir araştırmada ergen bireylerin benlikleri incelenmiş ve en az %73'ünün pozitif bir benlik algısına sahip oldukları tespit edilmiştir. Pozitif benlik algısına sahip ergenlerin ileriye dönük daha kendine güvenen ve aynı zamanda pozitif kişiler oldukları düşünülmektedir (Santrock, 2012).

Ergenlikte bireyler anne ve babanın etkisinden giderek uzaklaşmakta ve kendi denetimlerinin sorumluluğunu almaya başlamaktadırlar. Ergen bireyler bağımsızlıklarının gelişmesiyle beraber sorunların üstesinden tek başına gelmeye başlamakta ve özerk bir birey olmaya adım atmaktadır. Hızlı bir başkalaşım geçiren ergenin ebeveyni, bu dönemin gelişim özellikleriyle yakından ilgilenmelidir. Akademik becerilerde belirleyici faktör öz-düzenleme ve öz-yeterlik duygusudur. Anne ve babalar için bu terimlerin anlamlarını bilmek oldukça önemlidir (Yavuzer, 2016).

Ergenlikte akranlarında ergenler üzerinde önemli etkileri vardır. Akranlar seviye bakımından birbirine yakın olan kişilerdir (Santrock, 2012). Genel olarak gençler kendi akranı olan bireylerle arkadaşlık ilişkileri kursa da bazıları kendilerinden küçük ya da daha büyük bireyler ile de uyumlu arkadaşlık ilişkileri yürütebilirler (Santrock, 2015). Ergenler genellikle arkadaş seçimlerini kendi başarı seviyelerine yakın çevrelerden seçmektedirler. Bir araştırmada arkadaş seçiminin akademik başarı konusunda önemli bir belirleyici olduğu ve daha düşük davranış problemleri ile ilişkili olduğu gözlenmiştir. Başka bir araştırmada yüksek kariyer ölçülerinde akranları ve çevresi bulunan ergenlerin, düşük kapasiteli ailelerden olsalar bile genellikle daha yüksek standartlardaki kariyerleri tercih ettiklerini belirlemiştir (Santrock, 2012).

Sullivan (1953) sosyalleşme faktörünün karşılanmasında akran rolünün ergenlikte daha fazla önemli olduğuna değinmiştir. Ergenliğe girişte akran rolünün yoğunlaştığı, bu ergenlerin yakın arkadaş grubuna dahil olma ihtiyaçları bulunduğu ve bu ilişkiyi oluşturamazlarsa yalnızlık ve değersizlik algısına düştüklerinin görüldüğü tespit edilmiştir. Ayrıca bu yaş bireyler, gizli bilgilerini paylaşma ihtiyaçlarını ailelerinden çok akranlarıyla giderirler (Santrock, 2012).

Buraya kadar ifade edilenlerin ışığında ergenliğin biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal birçok faktörden etkilendiğini söylemek mümkündür. Bununla birlikte anne baba, eğitimci ve akran rollerinin bu dönemde kişiliğin gelişiminde, hayata dair olumlu tutumların ve doğru alışkanlıkların kazanılmasında, olumlu benlik kavramının gelişiminde ve benlik saygısının oluşmasında çok önemli birer faktör oldukları da unutulmamalıdır. Teknoloji çağı ve bilginin ağlarla dolaşımı 21. yy'a damgasını vuran önemli konulardan biridir. Bireyler artık sosyal mecralar sayesinde fikirlerini büyük topluluklarla paylaşma imkanı bulmuşlardır. Bu anlamda ergenlikte kişiliğin şekillenmesinde önemli olan olgulardan bir diğeri de şüphesiz ki

daha önce de ifade edildiği gibi ergenin içinde yaşadığı çağın bir gerekliliği olan teknoloji dünyası ve sosyal medyanın kullanımınıdır. Takip eden kısımda ergenlerdeki sosyal medya kullanımını çeşitli açılardan ele alınarak tartışılmaktadır.

1.2.Ergenlik Döneminde Sosyal Medya Kullanımı

Sosyal medya günümüz ergenliğinde her kültürden insan tarafından benimsenmiştir (Erdem, A. Alkan, M. F. ve Erdem, Ş. 2017 akt. Durdu, 2019). Sosyal medya uygulamaları insanlar için bir iletişim ortamı oluşturmakta ve bu sosyal ağlar ile birlikte sanal iletişim aktif hale gelmeye başlamaktadır (Akar, 2010 akt. Durdu, 2019). Sosyal medyaya erişim kolaylığı sayesinde kullanım yaşı git gide düşmekte ve her yaş grubundan bireyin ilgisini çekmektedir. Bireyler farklı amaçlarla bu sosyal ağları kullanmakta ve her biri farklı doyum sağlamaktadır (Tektaş, 2014 akt. Durdu, 2019). Edosomwan (2011)'a göre çağımızda sosyal medya uygulamaları araç niteliği taşımaktadır. Sosyal medyayı iletişim araçlarıyla karşılaştıracak olursak en belirgin özelliği dönüt verilebilmesidir. Eskiden insanlar televizyon, gazete ve radyo gibi iletişim araçlarıyla tek yönlü bir iletişim ağına sahipken günümüzde bunu sosyal medya uygulamaları çok yönlü olarak sağlamaktadır (Zeybek, 2021). Yaklaşık olarak 2003 yılında kullanılmaya başlanmış olup günümüzde de değişime uğrayarak kullanılmaya devam edilmektedir (Zeybek, 2021).

Günümüzde sosyal medya, iletişim araçları içinde en etkili araç olarak yerini almaya başlamıştır (Acar, 2019). Milyonlarca kullanıcı sosyal ağları kullanmakta ve uzaklık fark etmeksizin iletişim hizmetlerinden faydalanabilmektedirler (Kara, 2012'den akt. Acar, 2019). Sosyal ağların kullanılmaya başlamasıyla bir bakımdan internetin altın çağı başlamıştır. Kişilerin çoğu zaman aradıkları bilgiye ulaşmalarını kolaylaştırmaktadır (Durdu, 2019). Ortaokul kademesindeki öğrencilerin sanal ortamda kurdukları etkileşim her geçen gün artmaktadır (Durdu, 2019). Ancak gerekenden fazla kullanılması, bireylerin iletişimlerini, sosyal ve okul yaşantılarını olumsuz etkileyebilmektedir. Bunun yanı sıra farkındalığı yüksek olan kullanımlar birçok alanda yarar sağlamaktadır (Akar, 2010 akt. Durdu, 2019). Bu sosyal mecralar sayesinde kişiler yaşadıkları yalnızlıktan uzaklaşarak kendilerine sanal bir dünya yaratma fırsatı bulmuşlardır (Gürcan, 2010'dan akt. Durdu, 2019). Gelişen dünya ile beraber bireylerin yaşamlarında çeşitli gelişmeler olmuştur. İlgi, istek ve ihtiyaçlar farklılaşmaya başlamıştır (Durdu, 2019). Echeburua ve Corral (2010)' a göre Sosyal medya kullanımı en fazla ergenleri etkilemektedir. Kuss ve Griffiths (2011)'a göre

Sosyal medya kullanımının en fazla olduğu yaş aralığı ergenlik dönemidir (Yüksel Şahin, Öztoprak, 2019). Kuss ve Griffiths sosyal medya kullanımını bireylerin sanal dünyada vakit geçirmek ve iletişimin devam etmesi olarak yorumlamaktadır (Öztürk, 2021). Sosyal medyanın insanlara sunduğu seçenek fazlalığı insanları etkisi altına alabilmektedir (Durdu, 2019).

Gelişen çağda sosyal medya artık sadece günlük yaşamın bir parçası olmaktan çıkıp eğitim hayatının da bir parçası haline gelmiştir (Karademir, Alper, 2011'den akt. Çavuş, 2021). Ergen bireylerin teknolojiyi aktif bir biçimde konuşma dili olarak kullanmak yerine şekillere ve grafiklere dayalı bir tarzda kullandıkları görülmektedir (Çavuş, 2021).

Ergenlikte sosyal medya uygulamaları iletişim odağı haline gelmiştir. Zaman içerisinde kullanım arttıkça duyulan güven de artmaya başlamıştır (Ahn, 2011'den akt. Çavuş, 2021). Bu artış beraberinde kullanım sıklığını getirmektedir. Yapılan araştırmalar öğrenme becerileri konusunda oyun oynama ve blog kullanımı gibi platformların yararlı olabileceğini ifade etmiştir (Clarke, 2009'dan akt. Çavuş, 2021). Ergenlikte medya kullanımının tüm tiplerinde kişisel farklılıklar görülmektedir. Sosyal medya kullanımını yaş ve cinsiyet farklılıkları etkilemektedir. Kızlar, sosyal medya uygulamalarını ve müzik platformlarını daha çok tercih ederlerken erkekler, çevrimiçi oyunlar ve video platformlarında daha fazla vakit geçirmektedir. Bunun yanı sıra etnik farklılıklar da sosyal medya kullanımını etkilemektedir. Yapılan çalışmada Afrika kökenli Amerikalı ve Latin gençlerin, Latin olmayan gençlerden günlük ortalama daha fazla medya kullandığı saptanmıştır (Santrock, 2012).

Yapılan bir başka araştırma da ise bir bölüm ergen için bazı müzik türleri psikolojik ve davranışsal problemlere işaret edebilmektedir. Müzik içerikli medyayı sık kullanmanın kendini görünüş olarak daha az çekici bulma ve düşük benlik saygısı ile bağlantılı olduğunu ortaya çıkarmıştır (Santrock, 2012). Bu araştırma, müzik içerikli medya ile fiziksel görünüş farkındalığının benlik saygısıyla ilişkisine yönelik karşılaştırma yapılabilecek ipuçları vermektedir.

Sosyal medya uygulamaları çeşitli paylaşımların (fotoğraf, yazı, video) yapılabileceği ve diğer kullanıcılarla iletişim kurulabilen bir sanal ortamdır. Kullanıcılar tarafından üyelik ve içerik oluşturması gereken aynı zamanda diğer kullanıcılarla takipleşme, beğenme ve yorum yapma gibi özellikleri barındıran sitelerdir. Bunun yanı sıra değerlendirme olanağı sunan siteler de bulunmaktadır. Bir

ürün paylaşımı yaptıktan sonra kullanıcıya fiyat, performans ve derecelendirme olanağı sunmak gibi özellikleri de bulunur (Chevalier ve Mayzlin, 2006'dan akt. Zengin, 2021). Kullanıcıların bu uygulamalardan sadece kullanıcı yorumlarını incelemediklerini, satın alırken etkilendiklerini gösteren birçok çalışma vardır (Chevalier ve Mayzlin vd., 2006'dan akt. Zengin, 2021). Ergenler internetin getirdiği teknolojik aygıtlar üzerinden sosyal ağlara sıklıkla girmektedirler. Aynı zamanda bu uygulamalarda aktif olarak iletişim kurmaktadır. Ergenlerin her isteklerinin bu platformlar üzerinden karşılanması onların bu platformları istikrarlı bir şekilde kullanmalarına sebebiyet vermektedir. Geçmişte kullanılan araçlarla kurulan tek yönlü iletişim gelişen teknolojiyle karşılıklı hale gelmiştir (Sarı, 2022).

Sosyal medya kullanımının yararları en üst seviyeye, zararları ise asgari seviyeye indirildiğinde ergenler için faydalı olacaktır. Ergenlerin sıklıkla keyif alarak ve kolay erişim yoluyla kullandığı sosyal ağların birçok yönü vardır. Bireylerin bu ağları ne amaçla kullandıkları da bu yönlerini etkiler (Tamer, 2014'ten akt. Çavuş, 2021). Ergenlerin bu platformlar sayesinde kurdukları iletişimin şekli gün geçtikçe değişime uğramaktadır. Bu sosyal ağların verimli kullanılması çok yönlü faydalanma fırsatı sunarken, yanlış kullanımı bireysel ve toplumsal iletişimlerini olumsuz etkileyebilir (Akar, 2016'dan akt. Çavuş, 2021). Sosyal medya kullanımının akademik beceriler ve bilişsel faaliyetler üzerine faydalı etkileri olduğu bilinmektedir. Ancak günümüzde bu platformların kullanımı akademik hayatı sekteye uğratabilmekte ve erteleme davranışına sebep olabilmektedir (Yavuzer, 2005'ten akt. Çavuş, 2021). Bireylerde oluşan yalnızlık duygusu online iletişim süresini artırmakta ve bu süre arttıkça da yalnızlık duygusu belirginleşmektedir. Yüz yüze iletişimin azaltılması ve çevrimiçi iletişimin artırılması günlük yaşamı olumsuz etkileyebilmektedir (Okumuş, 2018'den akt. Çavuş, 2021). Gelecekte iletişimde en büyük oranı online iletişimin kapsayacağı düşünülmektedir. Sosyal medyanın iletişimin yanı sıra keyifli vakit geçirme, tasarım oluşturma gibi birçok konuda fayda sağlayıp ihtiyaçlara cevap oluşturacağı da açıktır (Hazar, 2011'den akt. Çavuş, 2021). Böylesine çok amaçlı bir platform özellikle kimlik oluşturma sürecini yoğun olarak yaşayan ergen için oldukça caziptir. Ergen kendi benlik tasarımını bu platform üzerindeki uyarıcılarla etkileşime geçerek oluşturabilecektir. Platformun doğru kullanımı olumlu benlik tasarımına yardımcı olabilirken yanlış ve uygunsuz kullanımı benlik saygısında düşmeye neden olabilecektir.

Takip eden kısımda ergenliğin odağında bulunan benlik ve benlik saygısı kavramları detaylı olarak ele alınmaktadır.

1.3. Ergenlik Dönemi ve Benlik Saygısı

Benlik anlayışı, kişinin benlik gelişimin bilişsel olarak temsilcisi ve temel ögesidir. Ergen bireyin kendilik kavramını anlaması, kişiliğini tanımlamasını sağlayan kimliktir ve kimlik bir gruba ait olmaya dayanır. Adölesan dönemde benlik kavramının gelişimini oldukça farklıdır ve benliğin çeşitli boyutlarını içerir (Santrock, 2012). Takip eden kısımda Harter, Stocker ve Robinson'a (1990) göre benlik anlayışının nasıl farklılaştığı ve büyüme boyunca benlik anlayışındaki bazı değişimlerin nasıl oluştuğu izah edilmektedir (Santrock, 2012).

a. Soyutlama: Piaget'in bilişsel gelişim kuramına göre ergenler soyut düşünme becerine sahiptirler. Bu dönemde kendilerini tanımlamaları istendiğinde çocukluk dönemine oranla daha fazla soyut kelimeler ve idealist cümleler kurmaya başladıkları gözlemlenir. Kendilerini tam olarak idealist biri olarak tanımlamasalarda gerçek ve ideal benliğin ayırda varabilirler (Santrock, 2012).

b. Farklılaşma: Ergen bireyler çocuklara oranla kendilerini ifade ederken buldukları ortamın ve olayların çeşitliliklerinden bahsederler (Santrock, 2012). Özetle buldukları ortamın getirdiği role uygun davranışlar sergilemeleri gerektiğinin farkındadırlar (Santrock, 2012)

c. Damgalanma: Ergenlik dönemindeki benlik kavramının karmaşık oluşu zamana ve duruma göre çeşitlenmektedir (Santrock, 2012).

d. Çelişkiler: Ergen bireylerin çeşitli bağlamlardaki rollerine uygun davranışlar sergilemeleri bazı durumlarda oluşturdukları benlikleri arasında sıkışıp kalmalarına sebep olabilmektedir. Ergen bireyler benlik kavramıyla ilgili temel bir bakış açısı oluşturmaya çalışırken farkında olmadan bilişsel becerilerini geliştirmektedirler (Santrock, 2012).

e. Doğru Benliğe Karşı Sahte Benlik: Rogers (1950) Ergenin kendi benliği ile oluşturmaya çalıştığı benlik arasındaki fark artışı başarısız olma ve olumsuz

eleştiriyile sonuçlanabilir. Ergenler ideal benliklerini daha çok arkadaşlık ve karşı cins ile olan ilişkilerinde göstermektedirler. Bu sahte benliklerini karşı tarafı etkilemek için kullanırlar (Santrock, 2012).

f. Sosyal Karşılaştırma: Kişilerin diğerleri tarafından nasıl yorumlandığına ilişkin düşüncelerine ayna benlik denilir. Ergenler çoğu zaman kabul etmek istemese de sosyal hayatta sürekli kendilerini çevrelerindeki insanlarla kıyaslayabilirler. Bu karşılaştırmalar ergenler için yanıltıcı olabilir (Santrock, 2012).

g. Benlik Bilinci: Ergen bireyler çocukluk dönemine oranla artık daha fazla benlik farkındalığına sahiptir. Ergenler benlik tanımlamaları için her zaman yalıtılmışlık içinde olmazlar destek için arkadaşlarına başvururlar. Benlik kavramını oluştururken arkadaşlar benlik kavramının ana ölçütü olurlar (Santrock, 2012).

h. Benliği Koruma: Bireyin kendini tanımlaması sırasında ortaya çıkan karmaşık duyguya eşlik eder. Harter'ın bir araştırmasına göre ergenler olumlu özelliklerini benliğin merkezine koyarlar. Olumsuz özelliklerini ise görmezden gelmeye yönelirler. Bu durum benliklerini ideal benlik olarak tanımlamalarıyla uyuşmaktadır (Santrock, 2012).

ı. Bütüncül Olmayan Benlik: Ergenlik dönemi boyunca benliğin değişimi ve olası benlik tanımlamaları sebebiyle tüm bu kavramların birleştirilmesi sorun yaratabilmektedir. İleri yetişkinlik ile birlikte bu birleştirme başarılı olacaktır (Santrock, 2012).

i. Beliren Yetişkinlik ve Yetişkinlik: Bu dönemde benliğin parçaları planlı olarak birbirine eklenecektir. Bütüncül bir benlik oluştururken eski benlik kavramlarında çelişkiler yakalayabilirler. Ancak daha çatışmalı ve sorgulayıcı olsalar bile beliren yetişkinlikte dahi varlığı tanımlamaya ilişkin görüşlerini bütünselleştirmekte güçlük yaşayabilmektedirler. Yapılan araştırmalarda

bireylerin 30-39 yaşlarından önce bu tanımlamayı tam olarak oluşturamadıklarını bulmuştur (Santrock, 2012).

Harter'a göre benlik saygısı ve benlik kavramı birbirinden farklıdır. Benlik saygısı bütünsel değerlendirici boyutu benlik kavramı ise belirli alana özgü değerlendirmeleri içerir. Araştırmacılar bu iki kavram arasındaki ayrımı net bir şekilde yapmamışlardır. Kavramlar bazen birbirlerinin yerine kullanılırlar bazen de yerinde tanımlanmadıkları görülür. Bazı kuramcılar ve araştırmacılar benliği, kişiliğin ana yapıtaşı olarak nitelendirir. Aynı zamanda benliğin bireyin kişisel özelliklerine yeni boyutlar kazandırdığını ifade ederler (Santrock, 2012). Coopersmith'e göre benlik saygısı, kişinin kendi ile ilgili duyumsadığı ve devamlılığını oluşturduğu içsel çözümleridir (Tüzün, 2020). Yörükoğlu'na göre (2004) bireyin kendini daha aşağıda ya da daha yukarıda görmeyerek kendinden hoşnut olma durumudur (Aydiner, 2017). Taylor, Peplau ve Sears, (2012)' a göre benlik saygısı yüksek olan bireylerin kendileri hakkındaki düşünceleri iyimserdir. Problem durumuyla daha iyi baş etme ve geleceğe daha pozitif yaklaşma mevcuttur. Benlik saygısı düşük olan bireylerin ise kendileri hakkındaki düşünceleri kötümserdir. Bu bireylerde, olaylara karamsar yaklaşma ve stres durumunda depresyona daha meyilli olma mevcuttur (Yüksel Şahin ve Öztoprak, 2019). Benlik saygısı kültürden kültüre farklılık göstermektedir. Her toplumun kişilik ve değer yargıları farklılaşabilmektedir. Aktaş, Duran, Alçelik, Karaçay, Saylı, Gürel, Canan (2013)' e göre Japon bireyler ile Avrupalı bireylerin öz saygıları karşılaştırıldığında Japon bireylerin öz saygıları daha düşük çıkmıştır. Öz saygı temsilleri kültürel olarak farklı özellikler gösterebilmektedir.

Düşük benlik saygısının yarattığı bazı sorunlar şunlardır; suça yönelim, bazı uyum ve davranış problemler, depresyon ve hata intihar ile sonuçlanabilir (Santrock, 2012). Özetle sorunun öneminin sadece ergen ve beliren yetişkinlerin düşük benlik saygısına değil, diğer çeşitli koşullara da bağlı olduğunu görebiliriz. Düşük benlik saygısı diğer zorlu koşullarla birleştiğinde kişinin problemlerinde artış görülebilir.

Benlik saygısı bağlamdan da etkilenir. Benlik saygısının ilerlemesinde aile, arkadaş ve okul yaşantısı gibi bağlamlar etkilidir. Bir araştırmada aile içindeki etkileşimin benlik saygısını güçlendirdiği bulunmuştur. Yaşlılardan alınan yönergeler ergenlik döneminde ciddi önem kazanmaktadır. Arkadaşlardan alınan onurlama benlik saygısını artırmaktadır (Santrock, 2012).

Bireyin benlik kavramı dünyaya olan bakış açısını, kendine olan güvenini, girişken ya da çekingen oluşunu ekiler. Benlik kavramı aile ve sosyal çevreden öğrenilir. Ebeveynlerin çocuğa karşı tavırları, çocuğun iletişim, tecrübe ve ilgi alanları benlik kavramının şekillenmesinde önemli bir yere sahiptir. Benlik kavramının sahiplenilmesi, benlik saygısını geliştirir. Benlik saygısı kendini beğenme düzeyidir. Pozitif bir benlik oluşturan birey, psikolojik anlamda sağlıklı demektir (Kaya, 1997). Bazı sosyologlar, bu kavramı sosyolojik olarak incelemişler ve benlik kavramının kişinin topluma uyum sağlama sürecinde ortaya çıktığını tespit etmişlerdir (Tan, 1970). Ailedeki bireylerin sorumluluklarını yerine getirememesinin sebeplerinden biri de kendi benlik saygılarının düşük olmasıdır. Düşük benlik saygısı iletişim bozukluğuna neden olur. Ergen ebeveynleriyle sağlıklı iletişim yürütebildiyse becerilerini keşfeder ve kendini tanıır (Ersanlı, 1991). Yüksek benlik saygısı için aile üyelerinin etkileşimli ve özgüvenli bireyler olmaları önem arz eder. Benlik saygısının düşmesine sebep olan çevresel faktörler ise ailedeki bireylerin özenetim oluşturmamaları, baskıcı ve otoriter tutum sergilemeleridir. Benlik saygısı, çocuğun düşüncelerine saygı gösteren, destek gören bir ortamda gelişir. Bunun aksine ceza, istenmeyen davranışı yok etmesine karşın ceza uygulayan kişiye karşı kin ve nefret duymasına ve benlik saygısının düşmesine neden olur (Yavuzer, 2016).

Sağlıklı benlik gelişimi ergenin, varolan potansiyelini nasıl kullandığını onun nasıl bir yetişkin olacağını belirler. Potansiyelini açığa çıkarmak kendi benliğini dışa vurmasıyla ilgilidir. Rogers'a göre çoğu insan bunun önemini bilmemekte ve bu sebeple mutsuz, doyumsuz ve sağlıksız olduğunu düşünmektedir. Gerçek benliği bulmayı engelleyen sorun, kabul edilme koşulları içinde varlığı ve benliği ortaya koymaya çalışmak ve hatalar yapmaktır. Kabul edilme koşulları bireyin benliğini yansız bir biçimde ortaya koymasına ve kimliklerini keşfetmesine imkan vermeden yönlendirilmeleri demektir. Bireyin kabul koşullarıyla ilgili aldığı ilk mesajlar aileden gelmektedir (Yavuzer, 2016).

Öz saygı gerçeklerle bağdaşmayan yansımaları içerir. Bir bireyin öz saygısının ölçütü zekası olabilir ancak bu her zaman doğru olanı yansıtmayabilir. Yüksek öz saygı başkalarını doğru algılamalarının ya da eleştirmelerinin göstergesi olabilir ancak diğerleriyle kendilerini kıyaslamalarının da bir göstergesi olabilir. Aynı zamanda düşük öz saygı da kendi açıkları ve komplekslerinin göstergesi olabilir. Yapılan bir

araştırmada çocukluk çağındaki kızlar ve erkeklerin öz saygısı yüksek bulunurken, ergenlik çağına girişle birlikte bu oran düşmeye başlamıştır. Bazı araştırmacılar ergenlik çağında öz saygıdaki dalgalanmaların ve cinsiyet faktörünün abartıldığını savunur. Ergenliğe girişle beraber kız çocuklarının öz saygısı düşüş yaşar. Bunun sebebi beden algısına yönelik olumsuz tutum ve genç kızların çevresel iletişime odaklanması ancak çevrenin buna ilgi göstermemesiyle bağıntılıdır (Santrock, 2015). Ergenlikte cinsiyet faktörü özerkliğin kazandırılmasında önemli bir unsurdur. Örneğin erkeklere kızlardan daha fazla tanınan hak olması ve daha az kısıtlama verilmesidir (Santrock, 2015). Bu noktada özerklik de önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Ebeveynler sıklıkla ergenlik çağında çocuklarının gelişimsel değişikliklere adapte olmakta zorlanacaklarını dşnrlr. Ergen bireyler özerkliklerinin tanınmasını ve tavırlarını kontrol etme becerilerini onların kontrol çabalarına cevap oluşturan yetişkinlerin tavırları etki etmektedir. Ergenliğe girerken bir birey tam olarak uygun adımlar atacak ve kararlar verecek olgunlukta değildir. Tecrübeli bir yetişkin ergenin özerk adımlar atarken aldığı kararlarda onu denetimsiz bırakabilir. Ancak ergenin yetersiz ve kararsız olduğu durumlarda ona rehberlik ederek yardımcı olabilir. Bu şekilde ergen uygun kararlar alma becerisini edinir (Santrock, 2015). Özellikle benlik saygısının şekillenmesi sürecinde ergenin etkileşimde olduğu teknoloji tabanlı ve istismara açık online sosyal platformların kullanımının gerek ebeveyn gerekse eğitimciler tarafından denetimli bir serbestlik içinde gerçekleştirilmesi önemlidir. Bu sayede ergenin olumlu bir benlik tasarımı inşa ederek benlik saygısının yükseltilmesi desteklenebilecektir.

1.4. Ergenlik Dönemi ve Akademik zgven

Okul hayatı içinde bireyin içinde olduğu başarı ya da başarısızlık durumu bireyin ie dönük bir değerlendirme yapmasına neden olur. Yaşadığı başarım duygusunda çevresini geri plana atarak olumlu benlik algılayan bireyler yaşadıkları başarısızlık durumunda ise olumsuz benlik algırlar. Araştırmaya göre başarıyı belirlemede akademik benlik önemli bir yere sahipken, akademik benlik de başarı belirlemede önemli bir etkiye sahiptir (Senemoğlu, 1989'dan akt. Savaş, 2006).

Yaşanılan psikolojik başarılar, yapabilme kapasitesine ilişkin zgven geliştirmenin yapıtaşıdır. Akademik zgven geliştirmek ve başarı duygusu sağlamak için amaç ve hedeflerin belirlenmesi gerekir. Amaçlanan hedeflerin bireyin ilgi alanın

uygun olması gerekir. Bireyin özgüveni çevreden aldığı tepkilerle şekillenir, artar ya da azalır (Schmuck ve Schmuck, 2001'den akt. Savaş, 2006).

Benlik teorisi biyolojik gelişimi öz gelişim olarak ele almıştır. Bireyin öz gelişiminin belirmesi için benlik farkındalığının gerçekleşmesi gerekir. Benlik teorisi ideal ve gerçek benlik olarak ikiye ayrılır. Bu iki benlik arasındaki ilişki ergenin kendine olan güvenini olumlu ya da olumsuz etkiler. Aralarındaki korelasyon güçlü ise pozitif, zayıf ise negatif olarak ilerler. Bireyler, diğer insanlar tarafından değer görmeyi severler. İlgi gören bireyin kendine güveni artar (Cüceloğlu, 1999'dan akt. Ağtaş, 2021).

Ergenler benlik kimlikleri doğrultusunda hareket ettikleri zaman kendilerini daha iyi ifade ederler. Tavırlarından dolayı kendilerine özeleştiride bulunulduğunda, olduklarından farklı roller verildiğinde ve bu role uygun davranmaları istendiğinde özgüvenleri düşebilir (Kulaksızoğlu, 1999'dan akt. Başoğlu, 2007). Özgüveni yüksek olan bireylerin her daim amaçları vardır. Belirli hedefler koyarak bu doğrultuda hareket ederler (Akagündüz, 2006'dan akt. Başoğlu, 2007).

Feltz (1998)' e göre özgüven, bireyin bir sorumluluğu ya da işi yapabileceğine olan kabiliyetine inanması ve buna istinaden aldığı kararlara güvenmesidir. Benlik kavramı neyi niçin yapmak istediğini bilmesi ve bu süreçleri yürütebilmesidir. Akademik özgüven ise Senemoğlu (2009'dan akt. Arslan Turan, 2014)'na göre bireyin, öğrenme geçmişine istinaden bir alanda ilerleme kaydedip kaydedemeyeceğine ilişkin kendini tanıması olarak belirtilmiştir. Kendini bir bütün olarak algılaması ve neyi niçin yapmak istediğini bilmesidir. Akademik özgüven kavramı kendini tanıma ve kabul etmenin yanı sıra yeterliliğini bilip algılama yeteneğidir (Başoku ve Doğan, 2005). Bu yüzden kendi benliğini kavrayan bireylerin bir faaliyeti yapabileceklerine olan inançlarının daha yüksek olması beklenir.

Akademik başarı, verilen eğitimin kalitesini yansıtmaktadır (Hakimi vd., 2011'den akt. Kalkan vd., 2019). Başarı sürecinde sadece yaş, cinsiyet ve bireysel farklılıklar değil aynı zamanda tutum, sorumluluk ve kişisel özellikler de önemli bir yere sahiptir (Hakimi vd., 2011'den akt. Kalkan vd., 2019).

Alanyazın araştırmaları, başarı ve özgüven arasında aynı zamanda güdülenme ile akademik özgüven arasında doğru orantılı bir ilişki saptamıştır (Usta, 2017'den akt. Kalkan vd., 2019). Bireyin performansına dayalı olarak yaşadığı başarı duygusu özgüvenini artıracak ve artan özgüven ile yeniden başarıma duygusu yaşama isteği

olacaktır (Güseyyen vd., 2016'dan akt. Kalkan vd., 2019). İçsel motivasyon, özdenetim ve çaba sarf etmek gibi denetimsel faktörlere dayanmaktadır. Dışsal motivasyon ise, yönlendirici etkiye sahip olan pekiştireç ve caydırıcı etkiye sahip cezalara dayanmaktadır. İçsel motivasyonu yüksek ergenler çok çalışırlar çünkü belirledikleri hedefleri başarmaya motive olmuşlardır. Dışsal motive olmuş ergenler de çalışırlar ancak ailelerinin beklentilerini karşılama öncelikleridir. Yapılan bir çalışma standartların dışsal bir biçimde gerçekleştirilmesinin daha düşük bir motivasyon ve başarıyla sonuçlanacağını ortaya çıkarmıştır (Santrock, 2012). Çocuklar kendilerine seçme fırsatı sunulduğunda yetenekleriyle eşleşen zorluklara giriştiklerinde ve yönlendirilmek için kullanılmayan pekiştireçler aldıklarında daha motive olurlar.

Kişisel özellik ve yeteneklere uygun beklentilere ulaşmada akademik özgüven önemlidir. Bu beklentilerin gerçekleşmesi durumunda özgüven ve başarı artış gösterecektir. Bunun yanında akademik özgüvendeki artış sosyal becerilerini ve pozitif düşünme becerilerini geliştirecektir (Laird, 2005'ten akt. Kalkan vd., 2019). Yetenekli bireyler olaylar arasında pratik olarak neden-sonuç ilişkisi kurarlar (Monroe, 2000'den akt. Uygun, 2021). Okul derslerinde yaşlılarından daha iyi düzeydedirler. Yaratıcı yetenekleri ve gözlem becerileri gelişmiştir. Sosyal olarak yaşlılarından daha iyi ilişkiler kurabilirler (Çetinkaya, 2007'den akt. Uygun, 2021).

Gelişim ve değişime hazır bir zihniyete sahip bulunmak bireyin yaşadığı bir sorunun üstesinden gelebileceğine olan inancına öz yeterlik denir. Bandura (1997, 2004, 2010a) ergen bireylerin başarı ölçütünde öz yeterlik faktörünün önemini vurgular. Öz yeterlik başarabilmeye olan inançtır. Dale Schunk (2008)'a göre öz yeterlik bir bireyin performans seçimlerini etkiler. Öz yeterliği düşük olan bireyler verilen güç görevlerden kaçmak isteyebilirlerken öz yeterliği yüksek olan bireyler daha girişken yaklaşabilirler ve daha azimli devam edebilirler. Yapılan bir çalışmaya göre öz yeterliği yüksek ergenlerin, düşük öz yeterliğe sahip akranlarına göre daha yüksek standartlarda akademik hedeflere sahip oldukları ortaya çıkmıştır (Santrock, 2012).

Öz yeterlik kavramı yaşam boyu hayatımızın bir parçası olmaktadır (Yaman, 2016; Alpaslan vd. 2019). Günlük hayatta olduğu gibi akademik hayatta da yetenekleri yüksek ise ortalamalarının yüksek olacağı öngörülebilir (Alpaslan, 2017'den akt.

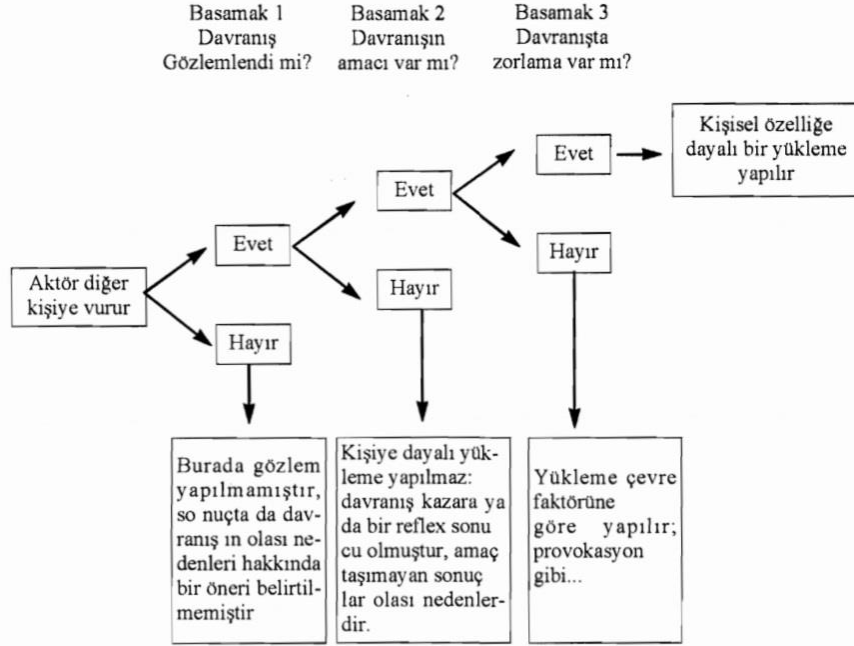
Alpaslan vd., 2019). Bu sebeple ergenlerin başarabileceklerine olan inançlarının yüksek olması amaçlanmalıdır. Çünkü bu bakış açısı gelecekteki kariyer planlamalarını etkilemektedir (Alpaslan vd., 2019).

Özyeterlilik kavramı farklı alanlarda yeteneği olan ergenlerin hangi özelliklerinin olduğu incelenirken elde edilen kavramlardan biridir. Başarılı ergenler çoğu zaman diğer ergenlerden daha zeki oldukları için değil, daha sebatlı ve istikrarlı oldukları için planları doğrultusunda ilerlemektedirler. Bu yüzden öz-düzenleme sürecinde bireyin amaç koyarken onu yoldan saptırabilecek durumlara karşı nasıl tepki gösterdiği, hedefine ne kadar sadık olduğu gibi içsel güdüler önem arz eder. Önemli olan bir diğer nokta ise ‘hazzı erteleme’ davranışıdır. Çocukken isteklerin hemen karşılanması isteğini yaş ilerledikçe erteleyebilme kapasitesine bırakır (Yavuzer, 2016).

Dikkat edilmesi gereken bir başka nokta bilişsel katılım, öz sorumluluk ve öğrencilerin başarılarına ilişkin olarak yaptıkları yüklemelerdir. Phyllis Blumenfelld ve arkadaşları (2006) içsel motivasyon için bireylerin zihinsel olarak aktif öğrenme bağlamı oluşturabilmenin önemini vurgulamaktadır. Amaç, dersten geçmek için not kaygısı yaşayan bireyler yetiştirmek değil, fikir üretip uygulayıp devam etmeye motive olmuş öğrenciler yetiştirmektir. Öğrencilerin ilgi alanları ile uyumlu gerçek bağlamda öğrenme becerileri yerleştirmek önemlidir (Santrock, 2012)

Öğrencilerin performans ve yeteneklerinin asıl sebebini öğrenmek için güdülendikleri düşünülmektedir. Yükleme kuramcıları, yüklemeyi bireylerin davranışlarının altında yatan sebebini aramak için çalışan sezgisel duygu olarak tarif eder. Başarılı bir öğrencinin başarısız olduğu bir durumla karşılaştığı zaman neden arayışına başlamasıyla başlar. Bu duruma yönelik yapılan yüklemelerden bazıları beceri, görevin niteliği, destek alma veya sınırlandırılmadır (Santrock, 2012). Şekill.’de davranışın nedenini açıklayan yükleme kuramları görselleştirilmiştir.

Davranışların Nedenlerini Algılama: Yükleme Kuramları (108-120).

Şekil 1. Davranışın Nedenlerini Algılama: Yükleme Kuramları (Koçak, 2014).

Yükleme sürecinde bulunan birey davranışlarının nedenlerine bağlı olarak birbirini ardına sıralanan adımlardan geçer. Bu süreçte yer alan evreleri şu şekilde sıralayabiliriz: Davranışın gözlenmesi, amacın yargılanması ve kişisel özelliğe dayalı yüklemenin yapılmasıdır.

Buraya kadar ifade edilenlerin ışığında akademik özgüvenin ergenlerde benlik saygısını destekleyen bir kavram olduğu söylenebilir. Gerek ev ortamında ebeveynin gerekse okul ortamında eğitmenin doğru geribildirimleriyle şekillenen akademik özgüven ergenin benlik saygısını da olumlu yönde etkilemektedir.

1.5. Ergenlerde Sosyal Medya Tutumu ile Benlik Saygısı ve Akademik Özgüven İlişkisi

Ergenlik, çocukluk ile yetişkinlik dönemi arasında köprü görevi gören çeşitlik fizyolojik ve psikolojik değişimlerin yaşandığı, duygu geçişlerinin sıklıkla olduğu bir dönemdir (Koç, 2004). Ergen bu değişikliklere adapte olmaya çalışırken öte yandan da kişisel olarak benlik algısı geliştirmeye çalışır (Oktan ve Şahin, 2010'dan akt. Karaman, 2021). Kişisel olarak tamamlanan benlik algısı bireyi motive ederken, tamamlanmayan benlik algısı mutsuzluğa düşürür (Bayat, 2003'ten akt. Karaman,

2021). Ergenlikte bireyin kimliğini oluşturmaya başlar. Kimliği bu dönemde inşa ettiği benlik algısı ve bu algının düzeyi sonucunda oluşan benlik saygısından etkilenmektedir (Karaman, 2021).

Ergenler, kimlik gelişimi sırasında oluşturmak istedikleri iletişim ve ilişki için çoğu zaman sosyal ağlara yönelim gösterebilmektedirler. Sosyal ağlar üzerinden ergen, sahte kimlik ya da gerçek kimliği ile iletişim kurabilmektedir (Denizci, 2009). Sanal ortam üzerinden birey kendini farklı biri olarak tanıtır arkadaş ve çevre edinebilmektedir. Birey sosyal medya uygulamaları sayesinde özgürmüş gibi görünse de aslında kısıtlanmaktadır (Bakıroğlu, 2013'ten akt. Karaman, 2021). Bu profiller üzerinden olmadıkları biri gibi görsel ve yazılı unsurlar paylaşarak benlik saygılarını tehlikeye düşürebilmektedirler (Boz, 2012'den akt. Karaman, 2021). Sosyal medya üzerinden olumlu dönütler almak isteyen bireyler, kendilerini ideal bir benlik olarak tanıtmalarına ortam sağladığı için sosyal medyaya yönelim göstermektedirler (Buffardi ve Campbell, 2008'den akt. Özgenel vd. 2019). Bu yönelimin sonucunda istediği dönütleri alan birey yarattığı benliğin kalıpları içerisine girmeye çalışarak varolan benlik saygısını düşürebilmektedir. Sosyal medya tutumlarının benlik saygısını yükselttiğine yönelik birçok çalışma da bulunmaktadır. Sosyal medya yeni arkadaşlıklar edinilmesine fırsat tanımakta ve iletişimi artırmaktadır (Savcı ve Aysan, 2017). Sosyal medyanın bilinçli ve olumlu bir tutum içinde kullanımı beraberinde olumlu iletişimi getirmektedir. Farkındalığı yüksek kullanımların bireyi yalnızlık duygusundan arındıracağı düşünülmektedir (Ingólfssdóttir, 2017'den akt. Yüksel Şahin, 2019). Bu noktada bilinçli kullanıldığı takdirde sosyal medyanın benlik saygısını yükselterek sosyal kaygıyı azaltabileceği düşünülebilir.

Benlik saygısı ile ilgili birçok farklı yorum yapılmıştır. Coopersmith'e göre bireyin kendisiyle ilgili özümsemişi ve istikrarlılığını oluşturduğu içsel çözümleridir (Tüzün, 2020). Erşan ve arkadaşlarına (2009) göre bireyin kendini olduğundan aşağıda ya da yukarıda görmeden, kendisiyle ilgili pozitif yargıya varabilmesidir (Karaman, 2021). Yörükoğlu'na (1985) göre benlik saygısının bazı öğeleri bulunmaktadır. Bu öğeler duygusal, bilişsel, toplumsal ve fiziksel öğelerdir. Kendini değerli görme, becerilerini tanıma ve ortaya koyma, toplum tarafından ve kendi içinde kabul görme, fiziksel özelliklerini benimseme ve başarılı olma bu öğeler arasında düşünülebilir (Özcan vd. 2013). Bireyin yaşadığı başarılar yeterliliğine ilişkin özgüven

geliştirmesinin temelini oluşturur. Akademik özgüven Başbay ve Senemoğlu (2009)'na göre bireyin, öğrenme geçmişine istinaden bir alanda ilerleme kaydedip kaydedemeyeceğine ilişkin kendini tanıması olarak belirtilmiştir (Arslan Turan 2014). Akademik özgüven geliştirmek ve başarı elde etmek için amaçların belirlenmesi ve bu amaçlar doğrultusunda yeterliliği bilme önem arz eder (Schmuck ve Schmuck, 2001'den akt. Savaş, 2006). Benlik kavramı ise bireyin neyi niçin yapmak istediğini bilmesi ve bu süreçleri yürütebilmesidir. Kendi benliğini kavrayan bireylerin bir faaliyeti yapabileceklerine olan özgüvenlerinin yüksek olması beklenmektedir.

Bu kısımda günümüzde sıklıkla kullanılan sosyal medya uygulamalarının benlik kavramı ve akademik özgüvene etkisi yapılan araştırmalarla ele alınmıştır. Takip eden kısımda ise bu düşünceler üzerine temellenen araştırma problemi ve alt problemleri paylaşılmış, araştırmaya ilişkin varsayımlara, sınırlılıklara yer verilmiş ve takiben araştırmanın yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir.

1.6.Araştırmanın Problem Cümlesi ve Alt Problemleri

Bu araştırmanın problem cümlesi,

“7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sosyal medya tutumları ile benlik saygıları ve akademik özgüvenleri arasındaki ilişki nedir?” şeklinde belirlenmiştir. Buna göre araştırmanın alt problemleri ise şu şekildedir:

1. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sosyal medya tutumları benlik saygısı puanlarını yordamakta mıdır?
2. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin akademik özgüvenleri benlik saygısı puanlarını yordamakta mıdır?
3. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sosyal medya tutum puanları ile akademik özgüven ve benlik saygısı puanları arasındaki ilişki
 - a.Sınıf düzeyine göre
 - b.Cinsiyete göre
 - c.Ebeveyn eğitim durumuna göre
 - d.Ebeveyn medeni durumuna göre farklılaşmakta mıdır? olarak belirlenmiştir.

1.7. Araştırmanın Varsayımları:

Araştırmanın varsayımları aşağıda belirtildiği gibidir:

1. Araştırmaya katılan 230 kişilik örneklem grubunun evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.
2. Araştırmaya katılan bireylerin anket sorularına tarafsız ve samimi yanıtlar verdiği düşünülmektedir.

1.8.Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıda belirtildiği gibidir:

Araştırma

Lokasyon açısından, sadece İstanbul'un Sancaktepe ilçesinde uygulanması ile sınırlıdır.

Kurum açısından, İstanbul ilinin Sancaktepe ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir ortaokul ile sınırlıdır.

Araştırma ğretim kademesi açısından, sınıf düzeylerinin 7. ve 8. sınıf olması ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu kısımda araştırmanın modeli, evreni ve örneklemini açıklanmış, veri toplama araçları tanıtılmış, veri toplama süreci ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sosyal medya tutumları ile benlik saygıları ve akademik özgüvenleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi için korelasyonel (ilişkisel) tarama modeliyle gerçekleştirilmiştir. Korelasyonel (ilişkisel) tarama modelinde iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkinin varlığı veya ilişkinin derecesi belirlenmeye çalışılır (Karasar, 2014).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Sancaktepe ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir ortaokul, örneklemini ise bu evrenden basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen 7. ve 8. sınıflarda öğrenim gören 230 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğü evreni bilinen örneklem hesabıyla seçilen kişi sayısına göre belirlenmiş olup 230 öğrenciden oluşturmaktadır.

Evreni bilinen örneklem hesaplaması sonucunda, 7. sınıf için gerekli örneklem büyüklüğü 118 öğrenci, 8. sınıf için ise 112 öğrenci toplamda 230 öğrenci olarak belirlenmiştir. Şekil 2'de örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında kullanılan formül yer almaktadır

$$n = \frac{N t^2 p q}{d^2(N - 1) + t^2 p q}$$

Şekil 2. Örneklem Büyüklüğünün Hesaplanması

$$N=330; P=0.50; Q=0.50; t= 1.96; d=0.05$$

Anketlerin geçersiz olma durumu göz önüne alınarak toplamda 230 öğrencinin çalışmaya dahil edilmesi planlanmıştır. Takip eden kısımda araştırmaya katılan öğrenci ve ebeveynlere ilişkin detaylı bilgi verilmektedir.

Tablo1.Araştırmaya Katılan Öğrencilerin ve Ebeveynlerinin Yaşlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Öğrencilerin ve Ebeveynlerin Yaşları	Ortalama \pm SS	Min	Max
Öğrencilerin yaşı	13.30 \pm 0.60	12	15
Anne yaşı	40.10 \pm 5.52	30	60
Baba yaşı	43.43 \pm 5.76	32	60

Tablo 1’de araştırmaya katılan öğrencilere ve ebeveynlerin yaşına ilişkin tanımlayıcı istatistikler verilmiştir. Buna göre öğrencilerin ortalama yaşının 13.30 \pm 0.60, minimum yaşın 12, maksimum yaşın ise 15 olduğu, annelerin yaşına ilişkin ortalamasının 40.10 \pm 5.52, minimum yaşın 30, maksimum yaşın 60 olduğu, babaların yaşına ilişkin ortalamasının 43.43 \pm 5.76, minimum yaşın 32, maksimum yaşın ise 60 olduğu tespit edilmiştir. Tablo2’de araştırmaya katılan öğrencilere ve ailelerine ilişkin demografik bilgiler yer almaktadır.

Tablo 2.Araştırmaya Katılan Öğrencilere ve Ailelerine İlişkin Demografik Bilgiler

Değişkenler	Kategoriler	Frekans (n)	Yüzde(%)
Sınıf	7.sınıf	118	51.3
	8.sınıf	112	48.7
Cinsiyet	Kız	115	50
	Erkek	115	50
Anne eğitim durumu	İlköğretim	90	39.1
	Ortaöğretim	60	26.1
	Lise	55	23.9
	Üniversite	25	10.9
Anne çalışma durumu	Evet	119	51.7
	Hayır	109	47.4
	Belirtmeyen	2	0.9
Anne medeni durum	Bekar	8	3.5
	Evli	197	85.7
	Boşanmış	23	10
	Vefat	2	0.9

Baba eğitim durumu	İlköğretim	61	26.5
	Ortaöğretim	80	34.8
	Lise	64	27.8
	Üniversite	24	10.4
	Belirtmeyen	1	0.4
Baba çalışma durumu	Evet	204	88.7
	Hayır	17	7.4
	Belirtmeyen	9	3.9
Baba medeni durum	Bekar	7	3
	Evli	195	84.8
	Boşanmış	25	10.9
	Vefat	3	1.3

Tablo 2’de, araştırmaya katılan öğrencilere ve ailelerine ilişkin demografik bilgilere yer verilmiştir. Sınıf değişkeni incelendiğinde çalışmaya katılanların 118’inin (%51.3) 7.sınıf, 112’sinin (%48.7) 8. Sınıf olduğu saptanmıştır. Cinsiyet değişkeni incelendiğinde ise öğrencilerin 115’inin (%50) kız, 115’inin (%50) erkek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin annelerinin eğitim durumu incelendiğinde, 90’ının (%39.1) ilköğretim, 60’ının (%26.1) ortaöğretim, 55’inin (%23.9) lise, 25’inin (%10.9) üniversite olduğu tespit edilmiştir. Annelerin çalışma durumu değişkeni incelendiğinde 119 öğrencinin (%51.7) annesinin çalıştığı, 109 öğrencinin (%47.4) annesinin ise çalışmadığı tespit edilmiştir. Annelerin medeni durumu incelendiğinde ise 8’inin (%3.5) bekar, 197’sinin (%85.7) evli, 23’ünün (%10) boşanmış, 2’sinin (%0.9) ise vefat ettiği gözlenmiştir. Öğrencilerin babalarının eğitim durumu incelendiğinde, ilköğretim olan 61 kişi (%26.5), ortaöğretim olan 80 kişi (%34.8), lise olan 64 kişi (%27.8), üniversite olan 24 kişi (%10.4) olduğu saptanmıştır. Baba çalışma durumu incelendiğinde, 204’ünün (%88.7) babasının çalıştığı, 17’sinin (%7.4) babasının ise çalışmadığı görülmüştür. Baba medeni durum değişkeni incelendiğinde ise 7’sinin (%3) babasının bekar, 195’inin (%84.8) evli, 25’inin (%10.9) boşanmış, 3’ünün (%1.3) babasının ise vefat ettiği belirlenmiştir.

Tablo 3.Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıklarına İlişkin Genel Bilgiler

Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları	Kategoriler	Frekans (n)	Yüzde(%)
Sosyal medya kullanım sıklığı	Haftada 1-3 gün	93	40.4
	Haftada 3-6 gün	88	38.3
	Her gün	49	21.3
Bir sosyal ağda geçirdiği süre	15-30 dk	33	14.3
	30-45 dk	60	26.1
	45-60 dk	95	41.3
	60 dk ve üzeri	42	18.3
Genellikle tercih ettiği uygulama	Facebook	49	21.3
	Instagram	95	41.3
	Tik Tok	62	27
	Twitter	24	10.4
Genellikle tercih ettiği paylaşım yolu	Fotoğraf	63	27.4
	Video	99	43
	Yazı	30	13
	Diğer	38	16.5
Arkadaş ya da aileyle beraberken sosyal medyayla ilgilenme sıklığı	Hiç	19	8.3
	Biraz	84	36.5
	Sık sık	102	44.3
	Her zaman	25	10.9

Tablo 3'ten de görüleceği gibi araştırmaya katılan 7. Sınıf ve 8. Sınıf öğrencilerinin sosyal medya kullanımına ilişkin genel bilgilere yer verilmiştir. Buna göre sosyal medya kullanım sıklığı haftada 1-3 gün olan 93 (%40.4) öğrenci, haftada 3-6 gün olan 88 (%38.3), her gün olan 49 öğrenci (%21.3) olduğu, öğrencilerin bir sosyal medya ağda geçirdiği süre incelendiğinde 15-30 dk süre geçiren 33 (%14.3) öğrenci, 30-45 dk süre geçiren 60 (%26.1) öğrenci, 45-60 dk geçiren 95 (%41.3) öğrenci, 60 dk ve üzeri süre geçiren 42 (%18.3) öğrenci olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin genelde hangi uygulamayı tercih ettiği incelendiğinde, 49'unun (%21.3) Facebook, 95'inin (%41.3) Instagram, 62'sinin (%27) Tiktok, 24'ünün (%10.4) Twitter kullandığı tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin genellikle

63'ünün (%27.4) fotoğraf, 99'unun (%43) video, 30'unun (%13) yazı, 38'inin (%16.5) diğer türde paylaşım yaptığı saptanmıştır. Öğrencilerin arkadaş ya da aileyle beraberken sosyal medya ile hangi sıklıkta ilgilendiği incelendiğinde, hiç ilgilenmediğini belirten 19 kişi (%8.3), biraz ilgilendiğini belirten 84 kişi (%36.5), sık sık ilgilendiğini belirten 102 kişi (%44.3), her zaman ilgilendiğini belirten ise 25 kişi (%10.9) olduğu tespit edilmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri toplama araçları, Sosyal Medya Tutum Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), Akademik Özgüven Ölçeği (AÖÖ) ve araştırmacı tarafından düzenlenen kişisel bilgi formudur. Takip eden başlıklarda bu veri toplama araçlarına ilişkin detaylı bilgilere yer verilmiştir.

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Çalışma grubundaki öğrencilere ilişkin kişisel bilgilerin alınması için geliştirilmiş bir formdur. Kişisel bilgi formu, katılımcıların araştırmaya gönüllü olarak katıldıklarını beyan ettikleri “Gönüllü Katılım Formu”nu takiben dağıtılan bir formdur. Formun ilk kısmında öğrencinin yaşı, sınıfı, cinsiyeti ile anne ve babanın ayrı ayrı yaşları, meslekleri, çalışma durumları ve medeni durumlarına ilişkin bilgileri alınır. Formun ikinci kısmı ise katılımcıların “sosyal medya kullanma sıklığı, bir sosyal ağda geçirilen zaman, genellikle tercih edilen uygulamalar, genellikle tercih edilen sosyal medya paylaşım yolu ile arkadaşlarla ve aileyle aynı ortamda iken sosyal medyaya hangi sıklıkla ilgilendiği” bilgisini verebileceği sorulardan oluşur.

2.3.2. Sosyal Medya Tutum Ölçeğine (SMTÖ) İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

Otrar ve Arğın tarafından öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir (Otrar ve Arğın, 2015). Ölçeğin dört alt boyutu olup bu boyutlar paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki şeklinde belirlenmiştir. Ölçek 6 madde olumsuz, 17 madde olumlu olmak üzere toplam 23 maddeden oluşmaktadır. Madde dağılımları her bir alt boyut için şu şekilde belirlenmiştir: paylaşım ihtiyacı boyutu 8 madde; sosyal yetkinlik alt boyutu 6 madde; sosyal izolasyon alt boyutu 6 madde; öğretmenlerle ilişki alt boyutu 3 madde. Ölçeğin hedef kitleleri ergenlerdir. 13-18 yaş arası ergenleri kapsamaktadır. Ölçekten

alınabilecek puan 23 ila 115 arasında değişmekte olup alt boyut puanları hesaplanırken hiçbir değişiklik yapılmamıştır. Ancak Otrar ve Argın'ın (2015) ifade ettiği gibi ölçekte sosyal izolasyon boyutuna ait 6 madde ters madde olarak tasarlanmıştır. Bu maddeler ters kodlanarak hesaplamaları yapılmıştır. Ölçeğin toplamında ve tüm faktörlerde puanların artması, ilgili özelliğin artması anlamına gelmektedir.

2.3.2.1.Sosyal Medya Tutum Ölçeğinin (SMTÖ) Geçerlilik ve Güvenilirlik Değerleri

Sosyal Medya Tutum Ölçeğinin (SMTÖ) geçerliliğine ilişkin bilgiler şu şekilde özetlenebilir; Ölçekteki dört faktörün (paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki) açıkladığı toplam varyans %52.650'dir. Varimax rotasyonuna göre maddelerin faktör yükleri 0.476 - 0.892 arasında değişmektedir. Madde toplam katsayıları 0.30 - 0.65, madde kalan katsayıları 0.25 - 0.61 arasında değişmektedir (Otrar ve Argın, 2015).

Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin bilgiler şu şekilde özetlenebilir. (Otrar ve Argın, 2015). Ölçeğin tümü için iç tutarlılık katsayısı Cronbach α (0.852) olarak hesaplanmıştır. Diğer taraftan Pearson analizi ile hesaplanan madde-toplam ve madde-kalan korelasyonları anlamlı ($p<.001$) bulunmuştur. T testi kullanılarak yapılan (alt-üst %27) analizler sonucu maddelerin ve faktörlerin ayırt edici olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte Pearson analizi ile faktörler arasındaki korelasyonların anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<.001$). Devamlılık katsayısı için ölçek üç hafta arayla aynı gruba uygulanması sağlanmış ve korelasyon katsayısı anlamlı bulunmuştur ($r=.831$; $p<.001$).

Ölçeğin alt boyutları özelinde Cronbach Alpha katsayıları ise şu şekildedir: paylaşım ihtiyacı boyutu için .805, sosyal yetkinlik ihtiyacı boyutu için .814, sosyal izolasyon boyutu için .792, öğretmenlerle ilişki için .852. Bu değerler dikkate alındığında ölçeğin yüksek iç tutarlılığa sahip olduğu söylenebilir.

2.3.3.Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğine (RBSÖ) İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ) psikiyatrik ve psikolojik çalışmalarda benlik saygısı ölçümü için kullanılan güvenilir ölçeklerden biridir. Ölçek 1963 yılında Morris Rosenberg tarafından geliştirilmiştir (Baybek ve Yavuz, 2005).

Ölçek 12 alt kategoriden ve 63 sorudan oluşmaktadır. İlk 10 maddesi benlik saygısını ölçer. Olumlu ve olumsuz yüklü maddeler ardışık olacak şekilde düzenlenmiştir. Her soru için puan alacak yanıtlar belirlenmiş olup şu şekildedir: Madde I üç soru içermektedir. Bu üç sorudan ikisinde puan alıcı yanıt işaretlenirse 1 puan alınır (2/3 doğru=1puan). Madde II ve VI ikişer soru içermektedir. Herhangi birinde puan alıcı yanıt işaretlendiğinde 1 puan alınır (1/2 doğru=1 puan). Madde III, IV, V için değer alan soruların her biri birer puan olacak şekilde düzenlenmiştir. Ölçeğin kendi içindeki değerlendirme sistemine göre katılımcılar 0-6 arasında puan almaktadırlar (Öner, 1997'den akt. Baybek ve Yavuz, 2005).

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), 63 soru ve 12 alt ölçekten oluşmakta olup bu alt ölçekler; benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği, insanlara güvenme, eleştiriye duyarlılık, depresif duygulanım, hayalperestlik, psikosomatik belirtiler, kişiler arası tehdit hissetme, tartışmalara katılabilme, ana-baba ilgisi, babayla ilişki, psikik izolasyon olarak adlandırılmaktadır.

İstenildiği takdirde ölçeğin alt ölçekleri araştırmalarda ayrı ayrı kullanılabilir (Erman, Şahan ve Can 2008'den akt. Otacıoğlu Gülşen, 2009). Bu araştırmada, Benlik Saygısı alt ölçeği kullanılmıştır.

Benlik Saygısı Alt Ölçeği'nde on madde yer almaktadır. Ölçeğin kendi içindeki değerlendirme sistemine göre denekler 0 ile 6 arasında puan almaktadırlar. Sayısal ölçümlerle yapılan karşılaştırmalarda benlik saygısı yüksek (0-1) puan, orta (2-4) puan, düşük (5-6) puan olarak değerlendirilmektedir (Gün, 2006'dan akt. Küçük Piji, 2010).

Sayısal ölçümlerle yapılan karşılaştırmalarda benlik saygısı üç kategoride şu şekilde değerlendirilmektedir: Yüksek (0-1 puan), orta (2-4 puan) ve düşük (5- 6 puan). Ölçekten alınan puanın yükselmesi, benlik saygısı düzeyinin düşmesine işaret etmektedir (Erman, Şahan ve Can, 2008'den akt. Gürşen Otacıoğlu, 2009). Diğer alt testlerde oluşan yüksek puanlar şu şekilde yorumlanmaktadır: “Kendilik kavramının sürekliliği” alt testinde sürekliliğin azlığına, “İnsanlara güven duyma” alt testinde güvenin azlığına, “Eleştiriye duyarlılık” alt testinde fazla duyarlılığa, “Depresif duygulanım” alt testinde depresyon düzeyinin yüksek oluşuna, “Hayalperestlik” alt testinde hayalperestliğin fazlalığına, “Psikosomatik belirtiler” alt testinde belirti fazlalığına, “Kişiler arası ilişkilerde tehdit hissetme” alt testinde tehdit edilme duygusuna, “Tartışmalara katılma derecesi” alt testinde tartışmalara katılma

düzeyinin yüksekliğine, “Ana-baba ilgisi” alt testinde ilgi azlığına, “Babayla ilişki” alt testinde babayla ilişkinin fazlalığına,” Psişik izolasyon” alt testinde psişik izolasyonun fazlalığına işaret eder (Çuhadaroğlu 1986, Satılmış 1988’den akt. Baybek ve Yavuz, 2005).

2.3.3.1.Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğinin (RBSÖ) Geçerlilik ve Güvenilirlik Değerleri

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği’nin (RBSÖ) geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları Morris Rosenberg tarafından A.B.D.’de, 1965 yılında yapılmıştır (Çuhadaroğlu, 1986’dan akt. Baybek ve Yavuz, 2005).

Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları ülkemizde 1986 yılında, Füsun Çuhadaroğlu tarafından yapılmıştır. Buna göre ölçeğin genel geçerliliği Cronbach α .71’dir. Bu oran güvenilirlik çalışmalarında psikosomatik belirtiler için .89, baba ile ilişki için .79, benlik saygısı için .75, kendilik kavramının sürekliliği için .75, hayalperestlik için .75, depresif duygulanım için .70, psişik izolasyon için .60, insanlara güvenme için .55, tartışmalara katılabilme derecesi için .51, ana-baba ilgisi için .51, eleştiriye duyarlılık için .48, kişiler arası ilişkilerde tehdit hissetme için .46 olarak bulunmuştur (Öner, 1997 ve Satılmış 1988’den akt. Baybek ve Yavuz, 2005).

2.3.4.Akademik Özgüven Ölçeğine (AÖÖ) İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

Akademik Özgüven Ölçeği (AÖÖ), 2019 yılında Kalkan, Bakıoğlu ve Toprak tarafından 11-15 yaş arası öğrencilerin akademik özgüvenin değerlendirilmesi için hazırlanmıştır.

Akademik Özgüven Ölçeği’nde (AÖÖ) katılımcıların her bir ifadeye katılma düzeylerinin belirlenmesi için beşli Likert tipi ölçek kullanılmış “(1) Hiç Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Kısmen Katılıyorum (4) Katılıyorum (5) Tamamen Katılıyorum” şeklinde değerlendirilmiştir. Ölçek 5 alt boyut ve 25 maddeden oluşmaktadır. Alt boyutlar madde içerikleri de dikkate alınarak sırasıyla “Öz Yeterlik İnancı”, “Sosyal Yeterlik”, “Akademik İtibar”, “Akademik Motivasyon” ve “Sosyal Doyum” şeklinde adlandırılmıştır. Ölçeğin uygulama süresi yaklaşık 20 dakika sürmektedir.

Ölçeğin tüm maddelerinden alınan toplam puan, akademik özgüven düzeyini yansıtmaktadır. Ölçekten alınabilecek puan 25-125 arasında değişmekte olup alınan

puan yükseldikçe akademik özgüven düzeyinin de yükseldiği söylenebilir (Kalkan vd., 2019).

2.3.4.1. Akademik Özgüven Ölçeğinin (AÖÖ) Geçerlilik ve Güvenilirlik Değerleri

Akademik Özgüven Ölçeğinin (AÖÖ) yapı geçerliği için Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yöntemleri kullanılmıştır. Kapsam ve görünüş geçerliğinde uzman görüşüne başvurulmuştur. Ölçeğin KMO örneklem uygunluğu katsayısının $=.918$ ($KMO > .60$), Bartlett's Sphericity $\chi^2 = 3106.442$ ($p < .001$, $sd = 300$) düzeyinde anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) sonucunda ölçeğin beş boyutlu olduğu ve boyutlardaki maddelerin faktör yük değerlerinin $.44-.81$ arasında değiştiği tespit edilmiştir. Ölçeğin Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) sonucu beş boyutlu model için uyum indeks değerleri $\chi^2 = 493.36$, $sd = 265$, $\chi^2 / sd = 1.86$, $p = 0.00$, $RMSEA = .058$, $SRMR = .05$, $GFI = .87$, $CFI = .97$, $NNFI = .97$, $IFI = .97$, $RFI = .93$) olarak bulunarak ölçeğin beş boyutlu olduğu ve uyum indeks değerlerinin iyi düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Kalkan vd., 2019).

Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı, madde analizi, test-tekrar test güvenilirliği ve iki yarı test güvenilirliği yöntemleri kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ölçeğin tümü için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı $.92$ bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarının güvenilirlik katsayıları sırasıyla Öz Yeterlik İnancı için $.87$, Sosyal Yeterlik için $.84$, Akademik İtibar için $.80$, Akademik Motivasyon için $.77$ ve Sosyal Doyum için $.56$ olarak bulunmuştur. Tüm bu analizler sonucunda AÖÖ'nin akademik özgüven ile ilgili olarak güvenilir ve tutarlı bir ölçüm yapabildiği söylenebilir (Kalkan vd., 2019).

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak yüz yüze ölçek uygulaması tercih edilmiştir. Araştırmanın gerçekleştirileceği ortaokul müdürü ile görüşülerek gerekli izinler alınmıştır. Okul yönetimi ile verilerin toplanacağı derslikler ve ders saatleri kararlaştırılmıştır. Araştırmaya ait veriler 2021-2022 tarihleri arasında toplanmıştır. Uygulamanın yapıldığı sınıflarda sınıf öğretmeni ve araştırmacı birlikte bulunmuştur. Öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilmiş, ölçekleri nasıl cevaplayacakları açıklanmıştır. Uygulama ortalama 25 dakika sürmüştür. Araştırmaya

katılma kriterleri formunu eksiksiz doldurma hakkında ve araştırmaya katılımın gönüllülüğe dayandığı hakkında bilgiler verilmiştir.

2.5.Verilerin Analizi

Araştırma sonucunda 230 katılımcıdan elde edilen verilerin analizi IBM SPSS Statistics 22 (SPSS Inc., Chicago, IL) programında uygun istatistiksel yöntemler ile değerlendirilmiştir. Araştırmada, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), Akademik Özgüven Ölçeği (AÖÖ), Sosyal Medya Tutum Ölçeği (SMTÖ) kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan verilerin çarpıklık ve basıklık değerleri baz alınarak normallik dağılımı varsayımını sağladığı tespit edilmiştir. Tablo 5'te de gösterildiği gibi Çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ile +2 arasında olduğu tespit edildiği için dağılımın normal olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle ölçek toplam puan ve alt boyutları karşılaştırmaları yapılırken parametrik testler kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirlik analizleri yapılmıştır. İlgili değerler Tablo4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), Sosyal Medya Tutum Ölçeği (SMTÖ) ve Akademik Özgüven Ölçeği (AÖÖ) İçin Cronbach's Alpha Değerleri

Ölçekler		Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
Sosyal Medya Tutum Ölçeği SMTÖ	:	.693	23
Akademik Özgüven Ölçeği AÖÖ	:	.961	25
Rosenberg Benlik Saygısı RBSÖ	:	.624	10

Tablo 4'ten de görüleceği gibi yapılan güvenilirlik analizleri sonucuna göre SMTÖ ölçeğine ilişkin Cronbach Alpha değeri 0.693'tür yani ölçek orta güvenilirliktedir, AÖÖ ölçeğine ilişkin Cronbach Alpha değeri 0.961'dir yani ölçek oldukça güvenilir, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'ne (RBSÖ) ilişkin Cronbach Alpha değer ise 0.624'tür yani ölçeğin orta güvenilirlikte olduğu bulunmuştur.

Araştırmada kullanılan ölçekler ile demografik karşılaştırmalarda iki grup karşılaştırmaları için Independent Sample T Test, ikiden fazla grup karşılaştırmalarında Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) analizi kullanılmıştır. Verilerin analizinde; tanımlayıcı kategorik verileri sayı (n) ve yüzde (%), nicel verileri

ise ortalama ve standart sapma değerleri, arpıklık, basıklık, minimum ve maksimum değerleri gösterilmiştir. Verilerde kayıp veri (missing value) olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca nicel değişkenler arasında ilişki olup olmadığı Pearson Korelasyon analizi, ölçek puanlarının birbirini yordayıp yordamadığının tespiti ise regresyon analizi ile incelenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sosyal medya tutumları ile benlik saygıları ve akademik özgüvenleri arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmanın bu kısmında istatistikî bulgulara yer verilmekte, bu bulgular ilgili alt problemlere göre sunulmaktadır.

Ölçek puan karşılaştırmalarında parametrik testlerin kullanılıp kullanılmayacağını belirlemek üzere yapılan analizler, araştırmada kullanılan ölçeklere ve alt boyutlarına ilişkin tanımlayıcı istatistiklerle birlikte Tablo5te verilmiştir.

Tablo 5. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), Sosyal Medya Tutum Ölçeği (SMTÖ) ve Akademik Özgüven Ölçeği (AÖÖ) İçin Normal Dağılımın Sınanmasına İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Ölçek alt boyutları	Ortalama \pm SS	Min	Max	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)
Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	1.56 \pm 0.93	0	3.91	0.542	-0.803
Sosyal Medya Tutum Ölçeği	71.77 \pm 7.80	44	100	-0.188	1.827
Sosyal yetkinlik alt boyutu	19.13 \pm 3.87	6	30	-0.616	1.163
Paylaşım ihtiyacı alt boyutu	25.74 \pm 5.03	8	40	-0.555	1.166
Öğretmenlerle ilişki alt boyutu	9.29 \pm 2.25	3	15	-0.447	0.417
Sosyal izolasyon alt boyutu	18.39 \pm 4.01	6	29	-0.462	0.531
Akademik Özgüven Ölçeği	82.56 \pm 17.01	39	120	-0.098	-0.354
İnanç alt boyutu	26.55 \pm 6.04	10	40	-0.074	-0.338
Sosyal yeterlilik alt boyutu	16.43 \pm 3.55	7	25	0.021	-0.315
İtibar alt boyutu	13.15 \pm 3.01	5	20	-0.054	-0.155
Motivasyon alt boyutu	13.37 \pm 2.98	5	20	-0.030	-0.152
Sosyal doyum alt boyutu	13.03 \pm 3.20	5	20	0.012	-0.487

Tablo 5'te araştırmada kullanılan ölçeklere ve alt boyutlarına ilişkin tanımlayıcı istatistiklere yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'ne (RBSÖ) ilişkin ortalama puanın 1.56 \pm 0.93 olduğu, yani çalışmaya katılan öğrencilerin benlik saygısının yüksek olduğu söylenebilmektedir. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'nden (RBSÖ) alınan minimum puanın 0, maksimum puanın ise 3.91, çarpıklık katsayısının 0.542, basıklık katsayısının -0.803 olduğu gözlenmiştir. Sayısal

ölçümlerle yapılan karşılaştırmalarda benlik saygısı üç kategoride şu şekilde değerlendirilmektedir: Yüksek (0-1 puan), orta (2-4 puan) ve düşük (5- 6 puan). Ölçekten alınan puanın yükselmesi, benlik saygısı düzeyinin düşmesine işaret etmektedir (Erman, Şahan ve Can, 2008'den akt. Gürşen Otacıoğlu, 2009).

Sosyal Medya Tutum Ölçeği (SMTÖ) toplam puanına ilişkin ortalamanın 71.77 ± 7.80 , minimum puanın 44, maksimum puanın 100 olduğu, çarpıklık katsayısının -0.188, basıklık katsayısının 1.827 olduğu saptanmıştır. SMTÖ sosyal yetkinlik alt boyutuna ilişkin ortalama puanın 19.13 ± 3.87 , minimum puanın 6, maksimum puanın 30, çarpıklık katsayısının -0.616, basıklık katsayısının 1.163 olduğu tespit edilmiştir. SMTÖ paylaşım ihtiyacı alt boyutuna ilişkin ortalamanın 25.74 ± 5.03 , minimum puanın 8, maksimum puanın 40, çarpıklık katsayısının -0.555, basıklık katsayısının 1.166 olduğu gözlenmiştir. SMTÖ öğretmenlerle ilişki alt boyutuna ilişkin ortalamanın 9.29 ± 2.25 , minimum puanın 3, maksimum puanın 15, çarpıklık katsayısının -0.447, basıklık katsayısının 0.417 olduğu tespit edilmiştir. SMTÖ sosyal izolasyon alt boyutuna ilişkin ortalamanın 18.39 ± 4.01 , minimum puanın 6, maksimum puanın 29, çarpıklık katsayısının -0.462, basıklık katsayısının 0.531 olduğu saptanmıştır. Ölçeğin toplamında ve tüm faktörlerde puanların artması, ilgili özelliğin artması anlamına gelmektedir.

Akademik Özgüven Ölçeği (AÖÖ) toplam puanına ilişkin ortalamanın 82.56 ± 17.01 , minimum puanın 39, maksimum puanın 120, çarpıklık katsayısının -0.098, basıklık katsayısının -0.354, AÖÖ inanç alt boyutuna ilişkin ortalamanın 26.55 ± 6.04 , minimum puanın 10, maksimum puanın 40, çarpıklık katsayısının -0.074, basıklık katsayısının -0.338 olduğu gözlenmektedir. AÖÖ sosyal yeterlilik alt boyutuna ilişkin ortalamanın 16.43 ± 3.55 , minimum puanın 7, maksimum puanın 25, çarpıklık katsayısının 0.021, basıklık katsayısının -0.315 olduğu saptanmıştır. AÖÖ itibar alt boyut puanına ilişkin ortalamanın 13.15 ± 3.01 , minimum puanın 5, maksimum puanın 20, çarpıklık katsayısının -0.054, basıklık katsayısının -0.155 olduğu tespit edilmiştir. AÖÖ motivasyon alt boyut puan ortalamasının 13.37 ± 2.98 , minimum puanın 5, maksimum puanın 20, çarpıklık katsayısının -0.030, basıklık katsayısının -0.152 olduğu saptanmıştır. AÖÖ sosyal doyum alt boyutuna ilişkin ortalamanın 13.03 ± 3.20 , minimum puanın 5, maksimum puanın 20, çarpıklık katsayısının 0.012, basıklık katsayısının -0.487 olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin tüm

maddelerinden alınan toplam puan, akademik özgüven düzeyini yansıtmaktadır. Ölçekten alınabilecek puan 25-125 arasında değişmekte olup alınan puan yükseldikçe akademik özgüven düzeyinin de yükseldiği söylenebilir (Kalkan vd., 2019).

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), Sosyal Medya Tutum Ölçeği (SMTÖ) ve Akademik Özgüven Ölçeği'ne (AÖÖ) ilişkin toplam puan ve alt boyut puanlarının çarpıklık basıklık değerlerinin +2 ile -2 aralığında olduğu, yani puanların normal dağılım gösterdiği söylenebilmektedir. Dolayısıyla ölçek puan karşılaştırmalarında parametrik testlerin kullanılacağı söylenebilmektedir.

3.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın, “7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sosyal medya tutumları benlik saygısı puanlarını yordamakta mıdır?” şeklinde ifade edilen birinci alt problemine ilişkin olarak yapılan regresyon analizi sonuçları Tablo5.'te sunulmuştur.

Tablo 6. 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Medya Tutumlarının Benlik Saygısı Puanlarını Yordayıcı Etkisine Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı değişken	Bağımsız değişkenler	β	t	p
Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)	Sabit terim	0.620	1.799	0.073
	SMTÖ sosyal yetkinlik	0.069	2.558	0.011
	SMTÖ paylaşım ihtiyacı	-0.014	-0.805	0.422
	SMTÖ öğretmenlerle ilişki	0.040	0.984	0.326
	SMTÖ sosyal izolasyon	-0.021	-0.933	0.352
$R^2=0.064$, $F=3.842$, $p=0.005$				
RBSÖ= 0.069*Sosyal yetkinlik-0.014*Paylaşım ihtiyacı+0.040*öğretmenlerle ilişki-0.021*Sosyal izolasyon				

Tablo 6'da 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sosyal medya tutumlarının benlik saygısı puanlarını yordayıcı etkisine yönelik olarak yapılan regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Buna göre; Bağımlı değişkenin Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), bağımsız değişkenlerin ise SMTÖ sosyal yetkinlik alt boyutu, SMTÖ paylaşım ihtiyacı alt boyutu, SMTÖ öğretmenlerle ilişki, SMTÖ sosyal izolasyon alt boyutu olarak belirlenen regresyon denklemi yukarıdaki tabloda gösterilmiştir. Tabloda regresyon denkleminin anlamlılığının yanı sıra bağımsız değişkenlerden

hangilerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve bu değişkenlerin katsayılarını vermektedir. Belirlilik katsayısı (R^2) 0.064 olarak hesaplanmış ve F istatistiği anlamlı bulunmuştur ($p=0.005<0.05$). Buna göre SMTÖ sosyal yetkinlik alt boyutunun benlik saygısı üzerinde 0.05 anlamlılık düzeyinde modele katkı sağladığı söylenebilmektedir. Modelde; sosyal yetkinlikteki bir birimlik artışın benlik saygısı puanı üzerinde 0.069 birim artışa yani benlik saygısında 0.069 birimlik düşüşe sebep olduğu söylenebilmektedir. Elde edilen etkinin büyüklüğü % 0,1 düzeyindedir.

3.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın, “7. ve 8. sınıf öğrencilerinin akademik özgüvenleri benlik saygısı puanlarını yordamakta mıdır?” şeklinde ifade edilen ikinci alt problemine ilişkin olarak yapılan regresyon analizi sonuçları Tablo 7.’de sunulmuştur.

Tablo 7. 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Akademik Özgüven Puanlarının Benlik Saygısı Puanlarını Yordayıcı Etkisine Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı değişken	Bağımsız değişkenler	β	t	P
Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)	Sabit terim	3.042	10.314	0.001
	AÖÖ inanç	-0.026	-1.195	0.233
	AÖÖ sosyal yeterlilik	-0.041	-1.194	0.234
	AÖÖ itibar	0.026	0.726	0.469
	AÖÖ motivasyon	-0.002	-0.056	0.956
	AÖÖ sosyal doyum	-0.032	-0.999	0.319
$R^2=0.116$, $F=0.001$, $p=0.001$ $RBSÖ=3.042-0.026*\text{İnanç}-0.041*\text{Sosyal yeterlilik}+0.026*\text{İtibar}-0.002*\text{Motivasyon}-0.032*\text{Sosyal doyum}$				

Tablo 7.’de 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin akademik özgüven puanlarının benlik saygısı puanlarını yordayıcı etkisine yönelik olarak yapılan regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Buna göre; Bağımlı değişkenin Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), bağımsız değişkenlerin ise AÖÖ inanç, AÖÖ sosyal yeterlilik, AÖÖ sosyal yeterlilik, AÖÖ itibar, AÖÖ motivasyon, AÖÖ sosyal doyum alt boyutları olarak belirlenen regresyon denklemi yukarıdaki tabloda gösterilmiştir. Tabloda regresyon

denkleminin anlamlılığının yanı sıra bağımsız değişkenlerden hangilerinin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı ve bu değişkenlerin katsayılarını vermektedir. Belirlilik katsayısı (R^2) 0.116 olarak hesaplanmış ve F istatistiği anlamlı bulunmuştur ($p=0.001<0.05$). Buna göre AÖÖ ölçeği alt boyutlarının benlik saygısı üzerinde 0.05 anlamlılık düzeyinde modele anlamlı katkı sağlamadığı söylenebilmektedir.

3.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sosyal medya tutumları ile akademik özgüven ve benlik saygısı puanları arasındaki ilişki, sınıf düzeyine göre, cinsiyete göre, ebeveyn eğitim durumuna, ebeveynin medeni durumuna göre farklılaşmakta mıdır? şeklinde ifade edilen üçüncü alt problemine ilişkin olarak yapılan Pearson Korelasyon testi, T testi, ANOVA testi sonuçlarına ilişkin bulgular takip eden kısımda tablolar dahilinde sunulmuştur.

Tablo 8. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), Sosyal Medya Tutum Ölçeği (SMTÖ) ve Akademik Özgüven Ölçeği (AÖÖ) için ölçek toplam puanları ve alt boyutları arasındaki ilişkiye yönelik Pearson Korelasyon testi sonuçları

Ölçekler		Benlik Saygısı	AÖÖ toplam	SMTÖ Toplam
Benlik saygısı	Pearson Korelasyon	1	-0.329*	0.197*
	p		0.001	0.003
AÖÖ toplam	Pearson Korelasyon	-0.329*	1	-0.149*
	p	0.001		0.023
AÖÖ_inanç_ab	Pearson Korelasyon	-0.308*	0.945*	-0.171*
	p	0.001	0.001	0.009
AÖÖ_sosyalyeterlilik_ab	Pearson Korelasyon	-0.318*	0.908*	-0.062
	p	0.001	0.001	0.346
AÖÖ itibar_ab	Pearson Korelasyon	-0.255*	0.882*	-0.107
	p	0.001	0.001	0.106
AÖÖ_motivasyon_ab	Pearson Korelasyon	-0.286*	0.890*	-0.135*
	p	0.001	0.001	0.041

AÖÖ_sosyaldoyum_ab	Pearson Korelasyon	-0.304*	0.860*	-0.174*
	p	0.001	0.001	0.008
SMTÖ_sosyalyetkinlik_Ab	Pearson Korelasyon	0.238*	-0.243*	0.811*
	p	0.001	0.001	0.001
SMTÖ_paylaşımıhtiyacı_Ab	Pearson Korelasyon	0.141*	-0.133*	0.906*
	p	0.033	0.043	0.001
SMTÖ_öğretmenlerleilişki_Ab	Pearson Korelasyon	0.189*	-0.098	0.678*
	p	0.004	0.138	0.001
SMTÖ_sosyalizolasyon_Ab	Pearson Korelasyon	0.130*	-0.167*	0.357*
	p	0.049	0.011	0.001
	p			

Tablo 8.'den de takip edilebileceği gibi araştırmada kullanılan ölçek toplam puanları ve alt boyut puanları arasındaki ilişkinin incelenmesi için öncelikle Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. Buna göre;

Benlik saygısı ile akademik özgüven puanları arasında anlamlı, negatif yönde, zayıf düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p=0.001<0.05$, $r=-0.329$). Yani benlik saygısı puanı arttıkça akademik özgüven puanının azalacağı söylenebilmektedir.

Benlik saygısı ile sosyal medya tutumu arasında anlamlı, pozitif yönde ve oldukça zayıf düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p=0.003<0.05$, $r=0.197$). Buna göre, benlik saygısı puanı arttıkça sosyal medya tutumunun da artacağı söylenebilmektedir.

AÖÖ toplam puanı ile SMTÖ toplam puanı arasında negatif yönde, oldukça zayıf ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p=0.023<0.05$, $r=-0.149$). Buna göre, akademik özgüven arttıkça sosyal medya tutumunun azalacağı söylenebilmektedir.

Akademik inanç alt boyut puanı ile benlik saygısı puanı arasında negatif yönlü, anlamlı ve zayıf bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p=0.001<0.05$, $r=-0.308$). Buna göre, akademik inanç puanı arttıkça benlik saygısı puanının azalacağı yani akademik

inanç arttıkça benlik saygısının da artacağı söylenebilmektedir. Akademik inanç alt boyut puanı ile SMTÖ toplam puanı arasında negatif yönlü, anlamlı ve oldukça zayıf bir ilişki tespit edilmiştir ($p=0.009<0.05$, $r=-0.171$). Buna göre, akademik inanç arttıkça sosyal medya tutumunun azalacağı söylenebilmektedir.

Akademik sosyal yeterlilik alt boyut puanı ile benlik saygısı puanı arasında negatif yönlü, anlamlı ve zayıf bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p=0.001<0.05$, $r=-0.318$). Buna göre, akademik sosyal yeterlilik puanı arttıkça benlik saygısı puanının azalacağı yani akademik sosyal yeterlilik arttıkça benlik saygısının da artacağı söylenebilmektedir. Akademik sosyal yeterlilik boyut puanı ile SMTÖ toplam puanı arasında negatif yönlü, anlamlı ve oldukça zayıf bir ilişki tespit edilmiştir ($p=0.001<0.05$, $r=-0.062$). Buna göre, akademik sosyal yeterlilik arttıkça sosyal medya tutumunun azalacağı söylenebilmektedir.

Akademik itibar alt boyut puanı ile benlik saygısı puanı arasında negatif yönlü, anlamlı ve zayıf bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p=0.001<0.05$, $r=-0.255$). Buna göre, akademik itibar puanı arttıkça benlik saygısı puanının azalacağı yani akademik itibar arttıkça benlik saygısının da artacağı söylenebilmektedir. Akademik itibar alt boyut puanı ile sosyal medya tutum puanı arasında, anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p=0.106>0.05$).

Akademik motivasyon alt boyut puanı ile benlik saygısı puanı arasında negatif yönlü, anlamlı ve zayıf bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p=0.001<0.05$, $r=-0.286$). Buna göre, akademik motivasyon puanı arttıkça benlik saygısı puanının azalacağı yani akademik motivasyon arttıkça benlik saygısının da artacağı söylenebilmektedir. Akademik motivasyon alt boyut puanı ile sosyal medya tutumu puanı arasında negatif yönlü, anlamlı ve oldukça zayıf bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p=0.041<0.05$, $r=-0.135$). Yani akademik motivasyon azaldıkça sosyal medya tutumunun artacağı söylenebilmektedir.

Akademik sosyal doyum alt boyut puanı ile benlik saygısı puanı arasında negatif yönlü, anlamlı ve zayıf bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p=0.001<0.05$, $r=-0.304$). Buna göre, akademik sosyal doyum puanı arttıkça benlik saygısı puanının azalacağı yani akademik sosyal doyum arttıkça benlik saygısının da artacağı söylenebilmektedir. Akademik sosyal doyum alt boyut puanı ile sosyal medya tutum

puanı arasında negatif yönlü, anlamlı ve zayıf bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p=0.008<0.05$, $r=-0.174$). Buna göre, sosyal doyum arttıkça sosyal medya tutumunun azalacağı söylenebilmektedir.

SMTÖ sosyal yetkinlik alt boyut puanıyla benlik saygısı arasında pozitif yönlü, oldukça zayıf ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p=0.001<0.05$, $r=0.238$). Buna göre, sosyal yetkinlik puanı arttıkça benlik saygısı puanının artacağı yani akademik sosyal yetkinlik arttıkça benlik saygısının azalacağı söylenebilmektedir. SMTÖ sosyal yetkinlik alt boyut puanıyla akademik özgüven arasında negatif yönlü, anlamlı ve oldukça zayıf bir ilişki tespit edilmiştir ($p=0.001<0.05$, $r=-0.243$). Buna göre, sosyal yetkinlik arttıkça akademik özgüvenin azalacağı söylenebilmektedir.

SMTÖ paylaşım ihtiyacı alt boyut puanıyla benlik saygısı arasında pozitif yönlü, oldukça zayıf ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p=0.033<0.05$, $r=0.141$). Buna göre, paylaşım ihtiyacı puanı arttıkça benlik saygısı puanının da artacağı yani paylaşım ihtiyacı arttıkça benlik saygısının azalacağı söylenebilmektedir. SMTÖ paylaşım ihtiyacı alt boyut puanıyla akademik özgüven arasında anlamlı, negatif yönde ve oldukça zayıf bir ilişki olduğu görülmüştür ($p=0.043<0.05$, $r=-0.133$). Paylaşım ihtiyacı arttıkça akademik özgüvenin azalacağı söylenebilmektedir.

SMTÖ öğretmenlerle ilişki alt boyut puanıyla benlik saygısı arasında pozitif yönlü, oldukça zayıf ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p=0.004<0.05$, $r=0.189$). Buna göre, öğretmenlerle ilişki puanı arttıkça benlik saygısı puanının da artacağı yani öğretmenlerle ilişki arttıkça benlik saygısının azalacağı söylenebilmektedir. SMTÖ öğretmenlerle ilişki alt boyut puanıyla akademik özgüven arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir ($p=0.138>0.05$).

SMTÖ sosyal izolasyon alt boyut puanıyla benlik saygısı arasında pozitif yönlü, oldukça zayıf ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p=0.049<0.05$, $r=0.130$). Buna göre, sosyal izolasyon puanı arttıkça benlik saygısı puanının da artacağı yani sosyal izolasyon arttıkça benlik saygısının azalacağı söylenebilmektedir. SMTÖ sosyal izolasyon alt boyut puanıyla akademik özgüven arasında negatif yönlü, anlamlı ve oldukça zayıf bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p=0.011<0.05$, $r=-0.167$). Yani sosyal izolasyon arttıkça akademik özgüvenin azalacağı söylenebilmektedir.

Tablo 9. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), Sosyal Medya Tutum Ölçeği (SMTÖ) ve Akademik Özgüven Ölçeği (AÖÖ) İçin Sınıf Düzeylerine Göre Ölçek ve Alt Boyutları Ortalamalarının Karşılaştırılmasına Yönelik T Testi Sonuçları

Ölçek	Kategoriler	n	Ortalama \bar{x} SS	t	P
Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)	7.sınıf	118	1.59 \mp 0.97	0.533	0.594
	8.sınıf	112	1.53 \mp 0.88		
AÖÖ Toplam puan	7.sınıf	118	86.07 \mp 16.52	3.280	0.001
	8.sınıf	112	78.86 \mp 16.80		
SMTÖ toplam puan	7.sınıf	118	72.20 \mp 6.86	2.571	0.011
	8.sınıf	112	71.32 \mp 8.69		
AÖÖ inanç alt boyutu	7.sınıf	118	27.54 \mp 5.96	3.660	0.001
	8.sınıf	112	25.51 \mp 5.97		
AÖÖ sosyal yeterlilik alt boyutu	7.sınıf	118	17.25 \mp 3.43	3.150	0.002
	8.sınıf	112	15.58 \mp 3.49		
AÖÖ itibar alt boyutu	7.sınıf	118	13.75 \mp 2.94	3.381	0.001
	8.sınıf	112	12.52 \mp 2.96		
AÖÖ motivasyon alt boyutu	7.sınıf	118	14 \mp 2.79	2.344	0.020
	8.sınıf	112	12.70 \mp 3.04		
AÖÖ sosyal doyum alt boyutu	7.sınıf	118	13.51 \mp 3.23	1.562	0.120
	8.sınıf	112	12.53 \mp 3.11		
SMTÖ sosyal yetkinlik alt boyutu	7.sınıf	118	19.52 \mp 3.26	1.177	0.241
	8.sınıf	112	18.72 \mp 4.40		
SMTÖ paylaşım ihtiyacı alt boyutu	7.sınıf	118	26.12 \mp 4.09	0.152	0.879
	8.sınıf	112	25.33 \mp 5.85		
SMTÖ öğretmenlerle ilişki alt boyutu	7.sınıf	118	9.31 \mp 1.96	1.416	0.158
	8.sınıf	112	9.26 \mp 2.53		
SMTÖ sosyal izolasyon alt boyutu	7.sınıf	118	18.76 \mp 3.48	0.851	0.396
	8.sınıf	112	18 \mp 4.49		

Tablo 9'dan da takip edilebileceği gibi sınıf düzeylerine göre ölçek toplam puanları ve alt boyut puanlarına ilişkin karşılaştırmalarda iki bağımsız grup ortalamalarının karşılaştırılması için Independent Sample T Test analizi uygulanmıştır.

7. Sınıf ve 8. sınıf öğrencilerinin Rosenberg Benlik Saygısı Ölçek (RBSÖ) puanları bakımından aralarında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p=0.594>0.05$).

7. Sınıf ve 8. sınıf öğrencilerinin Akademik Özgüven Ölçeği (AÖÖ) toplam puanları bakımından aralarında anlamlı bir farklılık bulunduğu tespit edilmiştir ($p=0.001<0.05$). Buna göre, 7. sınıf öğrencilerinin akademik özgüveninin 8. sınıf öğrencilerinden daha yüksek olduğu söylenebilmektedir.

7. Sınıf ve 8. sınıf öğrencilerinin Sosyal Medya Tutum Ölçeğinden (SMTÖ) aldıkları puanlar karşılaştırıldığında aralarında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p=0.011<0.05$). Buna göre, 7. sınıf öğrencilerinin sosyal medya tutumunun 8.sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu söylenebilmektedir.

7. Sınıf ve 8. sınıf öğrencilerinin AÖÖ inanç alt boyutundan aldıkları puanlar incelendiğinde aralarında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p=0.001<0.05$). Yani, 7.sınıf öğrencilerinin akademik öz yeterlilik inancının 8. Sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. 7. Sınıf ve 8. sınıf öğrencilerinin AÖÖ sosyal yeterlilik alt boyutundan aldıkları puanlar karşılaştırıldığında aralarında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p=0.002<0.05$). Buna göre 7. sınıf öğrencilerinin sosyal yeterliliğinin 8. sınıflara göre daha yüksek olduğu söylenebilmektedir. 7. Sınıf ve 8. sınıf öğrencilerinin AÖÖ itibar alt boyut puanları karşılaştırıldığında aralarında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p=0.002<0.05$). Buna göre,7.sınıf öğrencilerinin akademik itibarının 8. Sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu söylenebilmektedir. 7. Sınıf ve 8. sınıf öğrencilerinin AÖÖ motivasyon alt boyutu puanları incelendiğinde, aralarında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p=0.020<0.05$). Yani, 7.sınıf öğrencilerinin akademik motivasyonunun 8. Sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu söylenebilmektedir. 7. Sınıf ve 8. sınıf öğrencilerinin AÖÖ sosyal doyum alt boyut puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p=0.120>0.05$).

7. Sınıf ve 8. sınıf öğrencilerinin SMTÖ sosyal yetkinlik alt boyut puanları bakımından anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p=0.241>0.05$). 7. Sınıf ve 8. sınıf öğrencilerinin SMTÖ paylaşım ihtiyacı alt boyut puanları bakımından anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p=0.879>0.05$). 7. Sınıf ve 8. sınıf öğrencilerinin SMTÖ öğretmenlerle ilişki alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p=0.158>0.05$). 7. Sınıf ve 8. sınıf öğrencilerinin SMTÖ sosyal izolasyon alt boyut puanları bakımından anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p=0.396>0.05$).

Tablo 10. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), Sosyal Medya Tutum Ölçeği (SMTÖ) ve Akademik Özgüven Ölçeği (AÖÖ) İçin Cinsiyet Değişkeni Bakımından Ölçek ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırmasına İlişkin T Testi Sonuçları

Ölçek	Kategoriler	n	Ortalama \pm SS	t	p
Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)	Kız	115	1.56 \pm 0.92	0.040	0.968
	Erkek	115	1.56 \pm 0.94		
AÖÖ Toplam puan	Kız	115	83.54 \pm 17.33	0.876	0.382
	Erkek	115	81.58 \pm 16.70		
SMTÖ toplam puan	Kız	115	71.83 \pm 8.38	0.118	0.906
	Erkek	115	71.71 \pm 7.20		
AÖÖ inanç alt boyutu	Kız	115	26.86 \pm 6.08	0.763	0.446
	Erkek	115	26.25 \pm 6		
AÖÖ sosyal yeterlilik alt boyutu	Kız	115	16.53 \pm 3.55	0.425	0.671
	Erkek	115	16.33 \pm 3.57		
AÖÖ itibar alt boyutu	Kız	115	13.42 \pm 3.02	1.360	0.175
	Erkek	115	12.88 \pm 2.98		
AÖÖ motivasyon alt boyutu	Kız	115	13.38 \pm 3.14	0.044	0.965
	Erkek	115	13.36 \pm 2.83		
AÖÖ sosyal doyum alt boyutu	Kız	115	13.33 \pm 3.18	1.423	0.156
	Erkek	115	12.73 \pm 3.20		
SMTÖ sosyal yetkinlik alt boyutu	Kız	115	18.98 \pm 4.04	-0.595	0.553
	Erkek	115	19.28 \pm 3.71		
SMTÖ paylaşım ihtiyacı alt boyutu	Kız	115	25.76 \pm 4.87	0.065	0.948
	Erkek	115	25.72 \pm 5.20		
SMTÖ öğretmenlerle ilişki alt boyutu	Kız	115	9.49 \pm 1.97	1.374	0.171
	Erkek	115	9.08 \pm 2.50		
SMTÖ sosyal izolasyon alt boyutu	Kız	115	18.40 \pm 3.62	0.049	0.961
	Erkek	115	18.38 \pm 4.39		

Tablo 10.'dan da görülebileceği gibi cinsiyet değişkeni bakımından ölçek toplam ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması için iki bağımsız grup ortalamalarının karşılaştırılması için Independent Sample T test kullanılmıştır. Buna göre, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), AÖÖ toplam puanı, SMTÖ toplam puanı ile AÖÖ alt boyut puanları ve SMTÖ alt boyut puanları bakımından kız ve erkek öğrencilerin puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 11. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), Sosyal Medya Tutum Ölçeği (SMTÖ) ve Akademik Özgüven Ölçeği (AÖÖ) Puanlarının Annelerin Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek	Kategoriler	n	Ortalama \bar{x} SS	F	P
Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)	İlköğretim	90	1.54 \bar{x} 0.86	3.379	0.019
	Ortaöğretim	60	1.58 \bar{x} 0.95		
	Lise	55	1.35 \bar{x} 0.91		
	Üniversite	25	2.06 \bar{x} 1.05		
AÖÖ Toplam puan	İlköğretim	90	82.88 \bar{x} 16.06	1.339	0.263
	Ortaöğretim	60	84.83 \bar{x} 16.33		
	Lise	55	82.18 \bar{x} 19.60		
	Üniversite	25	76.80 \bar{x} 15.35		
SMTÖ toplam puan	İlköğretim	90	72.15 \bar{x} 8.52	0.277	0.842
	Ortaöğretim	60	71.95 \bar{x} 7.27		
	Lise	55	70.96 \bar{x} 7.82		
	Üniversite	25	71.76 \bar{x} 6.43		

Tablo 11'de öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyi bakımından ölçek toplam ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması için ikiden fazla bağımsız grup ortalamalarının karşılaştırılması için One Way ANOVA testi uygulanmıştır. Anlamlı farklılık bulunan gruplar arasında hangi gruplar arasında farklılık olduğunun tespiti

için Post-Hoc testleri uygulanmıştır. Varyansların homojen olduğu durumda Scheffe testi sonucu, homojen olmadığı durumda ise Tamhane's T2 testi sonucu baz alınmıştır.

Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri bakımından Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'nden (RBSÖ) aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p=0.019<0.05$). Hangi eğitim düzeyi grup ortalamaları arasında farklılık olduğunun tespiti için yapılan Post-Hoc çoklu karşılaştırma sonucuna göre annesinin eğitim durumu üniversite olanların benlik saygısı ölçeğinden aldığı puanın (ort=2.06), annesinin eğitim durumu ilköğretim olanlara (ort=1.54), ortaöğretim olanlara (ort=1.58) ve lise olanlara (ort=1.35) göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Benlik Saygısı Ölçeğinde 0 –1 puan alanların “yüksek”; 2–4 puan alanların “orta” ve 5–6 puan alanların “düşük” benlik saygısına sahip oldukları kabul edildiği göz önüne alındığında, annesinin eğitim durumu üniversite olan çocukların benlik saygısının orta düzeyde olduğu, annesinin eğitim durumu ilköğretim, ortaöğretim, lise olan çocukların benlik saygısının ise yüksek olduğu söylenebilmektedir.

Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri bakımından SMTÖ toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p=0.842>0.05$).

Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri bakımından AÖÖ toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p=0.263>0.05$).

Tablo 12. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), Sosyal Medya Tutum Ölçeği (SMTÖ) ve Akademik Özgüven Ölçeği (AÖÖ) Puanlarının Babaların Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek	Kategoriler	n	Ortalama \bar{x} SS	F	P
Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)	İlköğretim	61	1.55 \bar{x} 0.94	1.291	0.278
	Ortaöğretim	80	1.44 \bar{x} 0.87		
	Lise	64	1.60 \bar{x} 0.93		
	Üniversite	24	1.85 \bar{x} 1.06		
AÖÖ Toplam puan	İlköğretim	61	81.75 \bar{x} 19.14	2.038	0.109
	Ortaöğretim	80	85.20 \bar{x} 14.44		
	Lise	64	82.70 \bar{x} 17.36		
	Üniversite	24	75.62 \bar{x} 17.48		
SMTÖ toplam puan	İlköğretim	61	70.81 \bar{x} 9.04	0.578	0.630
	Ortaöğretim	80	72.23 \bar{x} 7.73		
	Lise	64	71.71 \bar{x} 7.18		
	Üniversite	24	72.95 \bar{x} 6.36		

Tablo 12’de öğrencilerin babalarının eğitim düzeyi bakımından ölçek toplam ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması için ikiden fazla bağımsız grup ortalamalarının karşılaştırılması için One Way ANOVA testi uygulanmıştır. Anlamlı farklılık bulunan gruplar arasında hangi gruplar arasında farklılık olduğunun tespiti için Post-Hoc testleri uygulanmıştır. Varyansların homojen olduğu durumda Scheffe testi sonucu, homojen olmadığı durumda ise Tamhane’s T2 testi sonucu baz alınmıştır.

Öğrencilerin babalarının eğitim düzeyleri bakımından Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği’nden (RBSÖ) aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmemiştir ($p=0.278>0.05$).

Öğrencilerin babalarının eğitim düzeyleri bakımından AÖÖ toplam puanından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmemiştir ($p=0.109>0.05$). Öğrencilerin babalarının eğitim düzeyleri bakımından SMTÖ toplam

puanından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmemiştir ($p=0.109>0.05$).

Tablo 13. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), Sosyal Medya Tutum Ölçeği (SMTÖ) ve Akademik Özgüven Ölçeği (AÖÖ) Puanlarının Annelerin Medeni Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek	Kategoriler	n	Ortalama \bar{x} SS	F	P
Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)	Bekar	8	2.27 \bar{x} 1.09	4.578	0.004
	Evli	197	1.51 \bar{x} 0.92		
	Boşanmış	23	1.61 \bar{x} 0.77		
	Vefat	2	3.41 \bar{x} 0.70		
AÖÖ Toplam puan	Bekar	8	79.37 \bar{x} 20.26	0.403	0.751
	Evli	197	82.69 \bar{x} 17.17		
	Boşanmış	23	83.56 \bar{x} 14.87		
	Vefat	2	71.50 \bar{x} 19.09		
SMTÖ toplam puan	Bekar	8	75.62 \bar{x} 6.27	1.148	0.330
	Evli	197	71.52 \bar{x} 8.05		
	Boşanmış	23	72 \bar{x} 5.72		
	Vefat	2	78 \bar{x} 2.82		

Tablo 13'te öğrencilerin annelerinin medeni durum düzeyleri bakımından ölçek toplam ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması için ikiden fazla bağımsız grup ortalamalarının karşılaştırılması için One Way ANOVA testi uygulanmıştır. Anlamlı farklılık bulunan gruplar arasında hangi gruplar arasında farklılık olduğunun tespiti için Post-Hoc testleri uygulanmıştır. Varyansların homojen olduğu durumda Scheffe testi sonucu, homojen olmadığı durumda ise Tamhane's T2 testi sonucu baz alınmıştır.

Öğrencilerin annelerinin medeni durum düzeyleri bakımından Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'nden (RBSÖ) aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p=0.004<0.05$). Hangi gruplar arasında farklılık olduğunun

tespiti için yapılan Post-hoc çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre, annesi vefat eden çocukların benlik saygısı puan ortalamasının (ort= 3.41), annesi evli olanlara (ort=1.51) ve boşanmış olanlara göre (ort=1.61) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Benlik Saygısı Ölçeğinde 0 –1 puan alanların “yüksek”; 2–4 puan alanların “orta” ve 5–6 puan alanların “düşük” benlik saygısına sahip oldukları kabul edildiği göz önüne alındığında, annesi vefat etmiş olan çocukların benlik saygısının orta düzeyde olduğu, annesi evli ve boşanmış olan çocukların benlik saygısı düzeyinin yüksek olduğu söylenebilmektedir. Ayrıca annesinin medeni durumu evli olan çocukların benlik saygısı puanının (ort=1.51) annesi boşanmış olan çocukların puanına göre (ort=1.61) anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Annesi boşanmış olan çocukların benlik saygısının annesi evli olan çocuklara göre daha düşük olduğu söylenebilmektedir.

Öğrencilerin annelerinin medeni durum düzeyleri bakımından AÖÖ toplam puanından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p=0.751>0.05$).

Öğrencilerin annelerinin medeni durum düzeyleri bakımından SMTÖ toplam puanından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p=0.330>0.05$).

Tablo 14. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), Sosyal Medya Tutum Ölçeği (SMTÖ) ve Akademik Özgüven Ölçeği (AÖÖ) Puanlarının Babaların Medeni Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek	Kategoriler	n	Ortalama \bar{x} SS	F	P
Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)	Bekar	7	2.28 \bar{x} 1.01	1.622	0.185
	Evli	195	1.52 \bar{x} 0.93		
	Boşanmış	25	1.67 \bar{x} 0.83		
	Vefat	3	1.63 \bar{x} 1.53		
AÖÖ Toplam puan	Bekar	7	79.28 \bar{x} 11.82	0.371	0.774
	Evli	195	82.38 \bar{x} 17.49		
	Boşanmış	25	83.92 \bar{x} 15.27		
	Vefat	3	90.66 \bar{x} 8.50		
SMTÖ toplam puan	Bekar	7	73.42 \bar{x} 3.95	0.398	0.755
	Evli	195	71.57 \bar{x} 8.10		
	Boşanmış	25	73.04 \bar{x} 6.33		
	Vefat	3	70.33 \bar{x} 5.50		

Tablo 14’te öğrencilerin babalarının medeni durum düzeyleri bakımından ölçek toplam ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması için ikiden fazla bağımsız grup ortalamalarının karşılaştırılması için One Way ANOVA testi uygulanmıştır.

Öğrencilerin babaların medeni durum düzeyleri bakımından Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği’nden (RBSÖ) aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p=0.185>0.05$).

Öğrencilerin babaların medeni durum düzeyleri bakımından AÖÖ toplam puanından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p=0.774>0.05$). Öğrencilerin babaların medeni durum düzeyleri bakımından SMTÖ toplam puanından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı söylenebilmektedir ($p=0.755>0.05$).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

Ergenlikte sosyal medya; sınırları net çizgilerle ayrılmamış ve kişisel amaçlara hizmet eden teknolojik tabanlı sosyal etkileşimli uygulamalar anlamına gelmektedir. Zaman geçtikçe sosyal medya kaynağı güç kazanmıştır ve rağbet görmeye başlamıştır. Artan bu rağbet, sonucunda kişisel olarak fiziksel ve psikolojik rahatsızlıklar oluşturmaya başlamıştır. Özetle, sosyal medya ağlarının pozitif ve negatif yönlü birçok etkiye sahip olduğu bilinmektedir. Bu nedenle, bu araştırmada yaş dönemi itibariyle kimlik gelişiminin önem kazandığı ergenlikte sosyal medya kullanımının benlik saygısı ve akademik özgüven açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal medya kullanım alışkanlıkları değerlendirildiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır: Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal medya kullanım sıklığı haftada 1-3 gün olan 93 (%40.4) öğrenci, öğrencilerin bir sosyal medya ağında geçirdiği süre incelendiğinde 45-60 dakika geçiren 95 (%41.3) öğrenci olduğu görülmektedir. Öğrencilerin genelde hangi uygulamayı tercih ettiği incelendiğinde, 95'inin (%41.3) Instagram, araştırmaya katılan öğrencilerin genellikle 99'unun (%43) ise video türünde paylaşım yaptığı saptanmıştır. Bu durumda araştırmaya katılan öğrencilerin neredeyse tamamının haftada 1-3 gün ve günde 1 saat sosyal medyada zaman geçirdikleri; öğrencilerin neredeyse tamamının bu süre zarfında instagram adlı uygulamayı ve video paylaşımı oluşturmayı tercih ettikleri söylenebilir. Ergenlerin sosyal medya uygulamalarından en çok instagram uygulamasını tercih etmelerinin sebebinin akran grubu içerisinde popüler olma, farklı içerikler oluşturup geniş kitlelerle paylaşma isteği olabileceği şeklinde yorumlanmıştır. Ergenlerin bu süre zarfında maruz kaldıkları içerik önemlidir. Uygunsuz kullanım konusunda bilinçlendirilmeleri gerekir.

Öğrencilerin arkadaş ya da aileleriyle beraberken sosyal medya ile hangi sıklıkta ilgilendikleri incelendiğinde, sık sık ilgilendiğini belirten 102 kişi (%44.3) olduğu tespit edilmiştir. Bu da önemli bir tespittir. Çünkü ergen sağlıklı sosyal ilişkilerinin yerine sosyal medya üzerinden yaşadığı etkileşimleri koymaya başlamaktadır.

İlgili literatür incelendiğinde, sosyal medya kullanımı üzerine yapılan bir araştırmada katılım gösteren bireylerin büyük bir çoğunluğunun sosyal medya kullandıklarını saptamışlardır (Kim vd., 2011'den akt. Zeybek, 2021). Diğer bir araştırmaya göre Gürültü (2016) lise öğrencilerinin, Aktan (2018) üniversite öğrencilerine göre daha fazla sosyal medya kullandıklarını belirlemişlerdir (Güney, 2020). Başka bir araştırma Ingólfssdóttir (2017) sosyal medyada harcanan zaman arttıkça benlik saygısında düşme olacağını ifade etmiştir (Yüksel Şahin vd., 2019).

Günümüzde sosyal medya kullanımının artmasının sosyal çevre ile de ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Bu yüzden kullanım sıklığının ve kullanma süresinin arttığı düşünülmektedir. Bununla birlikte birey günlük hayatta karşılaştığı sorunların çözümlerini de sosyal medya üzerinden sağlayabilmektedir. Örneğin, online alışveriş, facetime görüşme, online toplantılar sayesinde hayatı kolaylaşabilmektedir. Bu kolaylıkların ergenleri, sosyal medyayı sık kullanıma teşvik ettiği düşünülmektedir.

Takip eden kısımda araştırmanın her bir alt problemine ilişkin bulgular ayrı ayrı tartışılmaktadır.

4.1. Araştırmanın Birinci Alt problemine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın “7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sosyal medya tutumları benlik saygısı puanlarını yordamakta mıdır?” şeklindeki birinci alt problemine ilişkin bulgular değerlendirildiğinde şu sonuçlara ulaşmak mümkündür; Araştırmaya katılan öğrencilerin benlik saygısı ile sosyal medya tutumu arasında anlamlı, pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Kullanılan benlik saygısı ölçeğinde alınan puan arttıkça benlik saygısı azalır. Sosyal medya tutum ölçeği alt boyutlarından sosyal yetkinlik, paylaşım ihtiyacı, öğretmenlerle ilişki, sosyal izolasyon puanlarından sadece sosyal yetkinlik puanının düşük düzeyde arttığı tespit edilmiştir. Sosyal medya tutumunun benlik saygısı üzerinde olumsuz şekilde etkili olabileceği tezi alt problem olarak incelenmiş ve elde edilen etki büyüklüğü çok düşük olsa da araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Sosyal medya tutum ölçeğinin alt boyutlarından sosyal yetkinlik boyutunun benlik saygısı puanında yarattığı artış da düşük benlik saygısına işaret etmektedir. Sosyal yetkinlik, bireyin yaşadığı sosyal çevre içinde kabul edilebilir davranışlar

geliştirerek kişiler arası kalıcı ve olumlu ilişkiler kurmasına sağlayan beceri, davranış ve duygulardır (Taborsky, Oliveira, 2012).

İlgili literatür incelendiğinde, araştırmayla ulaşılan bu sonuçlarla örtüşen ve örtüşmeyen araştırma bulgularına rastlanmıştır. Örneğin, Artan (2017)'ın üniversite öğrencilerine yönelik yaptığı bir araştırmada, sosyal medya kullanımı yüksek olan bireylerin öz saygısı yüksek bulunmuştur. Bu durumun sebebinin ergenlerin sosyal medya üzerinden kendileriyle ilgili olarak aldıkları olumlu dönütler olabileceği düşünülmektedir. Diğer taraftan farklı bir araştırma bulgusuna göre sosyal medyada az vakit geçiren bireylerin benlik saygısı, sosyal medyada fazla vakit geçiren bireylere göre daha yüksek bulunmuştur (Karakurt, 2019). İlgili literatür incelendiğinde bu ilişkinin sebebi olarak, benlik saygısı düşük bireylerin sanal mecralardan daha iyi iletişim kurabilmeleri ve sosyal medya kullanmaya daha çok yönelmeleri olduğu görülmüştür (Demir, 2021). Bu araştırmanın bulgularımızı destekleyen bir başka araştırma da benlik saygısı ve sosyal medya kullanımının negatif yönlü ilerleyeceğini tespit etmiştir (Yüksel Şahin, 2019).

Yapılan bir araştırma da benlik algısı ile sosyal yetkinlik alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Benlik algısı düşük olan bireylerin sosyal yetkinliklerinin fazla olabileceği söylenebilmektedir. Araştırmacılar bunu şu şekilde yorumlamaktadır: Bireylerin kendileriyle ilgili düşüncelerini sanal dünyaya yönelerek öğrenmeye çalışması olarak yorumlamışlardır (Elsel, 2021). Benlik algısı ve benlik saygısı üzerine yapılan bir araştırma ise bu ölçeklerin birbiriyle orta düzeyde ilişkili olduğunu saptamıştır. Şen-Celasin ve Sevinç-Akın (2021)'ın benlik algısına yönelik yapmış olduğu araştırma da benlik algısı ve benlik saygısının pozitif yönlü ilişkili olduğu saptanmıştır. Bu sonuçtan yola çıkarak benlik algısı düştükçe benlik saygısının düşeceği ve sosyal medya tutum ölçeği alt boyutlarından sosyal yetkinlik alt boyunun artacağı düşünülebilir. Bu araştırmaya paralel olarak bireyin sosyal medya siteleri aracılığıyla arkadaşlarının kendisini fark etmesini ve yalnızlıktan duygusundan kurtulmak istedikleri aynı zamanda bu siteler aracılığıyla daha fazla arkadaşlarının olacağını düşündükleri için bu sitelere yönelim gösterip benlik saygısı ihtiyacını karşılayacakları şeklinde yorumlanmıştır.

4.2. Araştırmanın İkinci Alt problemine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın “7. ve 8. sınıf öğrencilerinin akademik özgüvenleri benlik saygısı puanlarını yordamakta mıdır?” şeklindeki ikinci alt problemine ilişkin bulgular değerlendirildiğinde; Akademik Özgüven Ölçeği'nin inanç, sosyal yeterlilik, itibar, motivasyon, ve sosyal doyum alt boyutlarının benlik saygısı üzerinde 0.05 anlamlılık düzeyinde modele anlamlı katkı sağlamadığı bulunmuştur.

Araştırmanın bu sonucu akademik özgüvenin doğrudan özsaygıdan kaynaklanmadığı veya özsaygının sadece akademik özgüvenle yordanamayacağı şeklinde yorumlanabilir. Bununla birlikte ilgili literatür incelendiğinde farklı sonuçlara rastlanmaktadır:

Güngör'ün (1989) bulgusuna göre kendisini akademik anlamda başarılı gören ergenin benlik saygısı yüksek bulunmuştur (Kabalıcı, 2008). Akademik başarısı yüksek olan bireyin özgüveni de pozitif yönlü ilerleyebilir. Araştırmalar bunun bir sebebi olarak bireyin yetenekleriyle akademik özgüveni arasındaki güçlü ilişkiyi göstermektedir (Kalkan vd., 2019). Başka bir araştırmaya göre benlik saygısı yüksek olan kız ve erkek öğrencilerin akademik başarılarının yüksek olduğu, benlik saygısı düşük olan kız ve erkek öğrencilerin akademik başarılarının da düşük olduğu tespit edilmiştir (Yavuzer, 1989). Bunun sebebinin bireyin yaşadığı başarısızlık durumunda çevresel ya da kişisel olarak aldığı olumsuz dönütlerin özgüvenine ket vurması sonucu benliğine karşı geliştirdiği olumsuz yargılar olabileceği düşünülebilir. Bu yargılar benlik saygısının düşmesine sebep olabilir. Aynı zamanda bireyin başarı durumunda karşılayamadığı dışsal motivasyon içsel olarak özgüvenini düşürebilir. Özgüveni düşük olan bireylerin akademik başarılarının da düşük olma ihtimali yüksektir. Dolayısıyla akademik özgüveni düşen birey, kendisiyle ilgili olumlu yargıya varamayacağından dolayı benlik saygısının düşeceği düşünülmektedir.

Bu araştırmada ergenlerdeki akademik özgüvenin benlik saygısı puanlarını yordamakta olup olmadığına ilişkin olarak yapılan regresyon analizinde Akademik Özgüven Ölçeği'nin alt boyutlarının (inanç, sosyal yeterlilik, itibar, motivasyon, ve sosyal doyum) benlik saygısına etkisi bulunamamış bununla birlikte Akademik Özgüven Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği'nin genel toplamda ve alt boyutlarda çeşitli değişkenlere göre ilişkiselliğinin

değerlendirilmesi sürecinde benlik saygısı puanı ile akademik özgüven puanları arasında anlamlı, negatif yönde, zayıf düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu durum takip eden kısımda ilgili alt problemle birlikte tartışılmıştır.

4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt problemine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın “7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sosyal medya tutumları ile akademik özgüven ve benlik saygısı puanları arasındaki ilişki, sınıf düzeyine göre, cinsiyete göre, ebeveyn eğitim durumuna ve ebeveynin medeni durumuna göre farklılaşmakta mıdır?” şeklindeki üçüncü alt problemine ilişkin bulgular değerlendirildiğinde;

Akademik Özgüven Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Sosyal Medya Tutum Ölçeklerinin ölçek toplam puanları ve alt boyut puanları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesine yönelik yapılan incelemelerde şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Benlik saygısı ile akademik özgüven puanları arasında anlamlı, negatif yönde, zayıf düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Farklı bir ifadeyle, benlik saygısı ölçeğinden alınan puan arttıkça benlik saygısı azalır, akademik özgüven puanının da azalacağı söylenebilmektedir. Bu bulgu akademik özgüven ve benlik saygısı arasındaki ilişkiye dikkat çeken ve daha önce bahsedilen araştırmaları destekler niteliktedir (Kabalıcı, 2008; Kalkan vd., 2019; Yavuzer, 1989).

Benlik saygısı ile sosyal medya tutumu arasında anlamlı, pozitif yönde ve oldukça zayıf düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, benlik saygısı ölçeğinden alınan puan arttıkça benlik saygısının azalacağı, sosyal medya tutumunun alt boyutlarından olan sadece sosyal yetkinlik puanının artacağı söylenebilmektedir. Bu bulguyla araştırmanın şu tezinin desteklendiği söylenebilir; benlik saygısı düşük bireylerin sosyal medya sitelerini saygınlık ihtiyacının karşılanacağını ve yeni bir kişilik kazanacağını hissetmelerinden dolayı kullanmış olabilecekleri ve tutumlarının bu yönde atılmış olabileceği şeklinde düşünülmektedir.

Araştırmayla ulaşılan bir diğer bulgu da Akademik Özgüven Ölçeği toplam puanı ile Sosyal Medya Tutum Ölçeği toplam puanı arasında negatif yönde, oldukça zayıf ve anlamlı bir ilişkinin olduğudur. Buna göre, akademik özgüven arttıkça sosyal medya tutum puanının azalacağı söylenebilmektedir. Akademik özgüven her ne kadar öğrencinin başarılarına yönelik olarak yapacağı doğru yüklemelere bağlı olsa da

öğrenciyle eğitim ortamında iletişimde olan öğretmen ve evde irtibatla olan ebeveyn de bu süreçte sorumludur. Öğrenci akademik özgüvenini kazandığında kendini gerçekleştirmeye dönük olarak çabalar ve olumlu benlik tasarımına yönelir. Akademik itibar hariç diğer tüm alt ölçeklerde (akademik inanç, sosyal yeterlilik, motivasyon, sosyal doyum) aynı sonuçlara ulaşılmıştır. Farklı bir ifadeyle bu boyutlardaki yüksek puan benlik saygısını da yükseltmektedir. Bununla birlikte bu boyutlardaki puanların düşüklüğü durumunda ergenlerin Sosyal Medya Tutum puanları yükselmektedir. Yani akademik inancın, akademik sosyal yeterliliğin, akademik motivasyonun, akademik sosyal doyumun eksikliğinde bu boşluk ergen tarafından sosyal medya ile doldurulmaktadır. Benzer şekilde Sosyal Medya Tutum Ölçeği'nin "öğretmenlerle ilişki" dışındaki tüm boyutlarındaki artış (sosyal yetkinlik, paylaşım ihtiyacı, sosyal izolasyon) benlik saygısındaki ve akademik özgüvendeki düşüklüğe işaret etmektedir. Araştırma bu sonuçlarıyla ergenin benlik saygısını sosyal medya üzerinden yükseltme ve akademik özgüvendeki eksikliğini sosyal medya üzerinden telafi etme eğilimini gösterir niteliktedir. Burada önemli diğer bir bulgu sosyal medya tutumu ölçeği öğretmenlerle ilişki alt boyutu üzerinden öğretmenlerle ilişki arttıkça ergenin benlik saygısında görülen düşmedir. Ergen öğretmeniyle yüz yüze kuramadığı iletişimi sosyal medya üzerinden telafi etmeye çalışmakta bu durum aynı zamanda hissedilen düşük benlik saygısıyla da açıklanabilmektedir. Eğitim sisteminde öğrenen merkezli bir sistemin hala tam anlamıyla başarılamaması ve öğretmen merkezli pratikler öğrencilerin öğretmenle iletişimi noktasında aşılmasını gereken önemli bariyerlerdir. Akademik itibar alt boyut puanı ile sosyal medya tutum puanı arasında, anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu da araştırmanın önemli bir bulgusudur. Sosyal medya eğitmenler tarafından pedagojik bir araç olarak kullanıldığında ergenlerin sosyal medyaya yaklaşımı da değişebilmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeyine ilişkin Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ) puanları bakımından aralarında anlamlı bir farklılık olmadığı, Akademik Özgüven Ölçeği (AÖÖ) toplam puanları bakımından 7. Sınıf öğrencilerinin akademik özgüveninin 8. Sınıf öğrencilerinden daha yüksek olduğu söylenebilmektedir. Sosyal Medya Tutum Ölçeğinden (SMTÖ) aldıkları toplam puanlar karşılaştırıldığında 7. Sınıf öğrencilerinin sosyal medya tutumunun 8. Sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu söylenebilmektedir.

Araştırmanın sınıf değişkenine ilişkin bulguları değerlendirildiğinde Rosenberg Benlik Saygısı ölçeğinde sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık gözlenmemesi, yaş aralığının çok yakın olması gelişim farklılıkları olabileceği ihtimali dahilinde de olsa ergenlerin dönem itibarıyla benzer benlik tasarımlarına sahip olabilmeleri veya benlik tasarımları arasında çok büyük bir farkın olmaması şeklinde yorumlanabilir. Akademik Özgüven Ölçeği genelinde ve sosyal doyum alt boyutu hariç diğer alt boyutlar özelinde 7. sınıflarla 8. sınıflar arasında 7. sınıflar lehine anlamlı bir fark gözlenmiştir. 7. Sınıflar akademik inanç, sosyal yeterlilik, itibar ve motivasyon anlamında daha yüksek puanlamalar yapmışlardır. Bir araştırma yorumuna göre ders çalışma rutini, tekrar yapma alışkanlıkları gibi metotların uygulamaya geçirilmesi gibi öğrenmeyi etkileyen beceriler eğitimin ilk kademesinde kazanılmaktadır. Birey bu kazanımları 6.7. ve 8. sınıfta da kullanabilmekte ve akademik başarısını doğrudan etkilemektedir. Ancak eğitimin ikinci kademesinde bu alışkanlıklarını sürdüremeyen bireylerin ders başarısı anlamında düşüşler yaşayabileceği düşünülmektedir. Özetle 8.sınıfta rutinlerini devam ettiremeyen öğrencilerin ders başarılarında düşmelerin olabileceği düşünülmektedir. Akademik başarı ve akademik özgüven ilişkisi göz önüne alındığında, akademik başarısı düşen bireylerin özgüvenlerinin düşebileceği ve dolaylı olarak benlik saygısında azalmaya sebep olabileceği düşünülmektedir (Kabalcı, 2008). Bu duruma ek olarak 7. Sınıf öğrencilerinin sınav stresinden 8. sınıflara göre biraz daha uzak olmaları şeklinde yorumlanabilir. Yapılan bir çalışmada örneklemin cinsiyet ve yaş bakımından sosyal doyum düzeyleri göz önünde bulundurulmuştur. Gruplar arasında herhangi bir farklılık bulunmamıştır. (Bakır, 2008). Sosyal Medya Tutum ölçeği toplam puanı 7. sınıflarla 8. sınıflar arasında 7. Sınıflar lehine anlamlı bir fark gözlenmiştir. Daha üst eğitim kademelerinde sosyal medya tutumunun daha homojen olması yaş ilerledikçe bilişsel gelişmeye paralel olarak kullanım alışkanlıklarının değişmesi ve muhakeme kabiliyetindeki artışla açıklanabilir. Bununla birlikte ölçeğin alt boyutları olan sosyal yetkinlik, paylaşım ihtiyacı, öğretmenlerle ilişki, sosyal izolasyon için sınıf düzeyinde farklılaşma tespit edilmemiştir.

İlgili literatür incelendiğinde sınıf değişkenine ilişkin çalışmalarda şu sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Erdinç (2021) tarafından yapılan bir çalışma sonucuna göre sınıf değişkeninin sosyal medya kullanımına önemli bir etki ettiği

saptanmıştır. Bu durumun sebebinin yakın yaşlara sahip olmalarına rağmen farklı gelişimsel özellikler sergilemelerinden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. İlgili diğer araştırmalar incelendiğinde, benlik saygısı düzeylerinin sınıf düzeyi bakımından incelenmesine ilişkin yeterli çalışma olmadığı görülmüştür. Ancak incelenen çalışmalar elde edilen sonuçları destekler nitelikte olup ortaöğretim seviyesinde bulunan ergenlerin benlik saygılarında anlamlı farklılık olmadığı şeklindedir (Erbil vd. 2006; Gelbal vd. 2010; Şahin. 2005; Uyanık Balat vd. 2004'ten akt. Karakurt, 2019). Başka bir araştırmada da akademik başarının sınıf düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır (Kabalcı, 2008). Bu araştırmada akademik özgüvenin sınıf düzeyine göre farklılık göstermesinin sebebi, 7. Sınıf öğrencilerinin daha az sınav stresi yaşaması bu yüzden özgüvenlerinin son sınıfta bulunanlara göre daha yüksek olması şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet değişkeni bakımından ölçek puan ve alt boyut puanları incelendiğinde; Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), AÖÖ toplam puanı, SMTÖ toplam puanı dikkate alındığında kız ve erkek öğrencilerin puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

İlgili literatür incelendiğinde bu sonuçlar ile örtüşen araştırmalara rastlanmaktadır. Örneğin Karakurt (2019) da ergenlerin benlik saygısı düzeylerinde cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık bulamamıştır. Yapılan araştırma sonuçları ile farklılık gösteren araştırmalar da vardır. Bir araştırma bulgularına göre çocukluk döneminde yüksek benlik saygısına sahip olan kızlarda erkeklere oranla, ergenliğe geçişle beraber benlik saygılarında düşüş görülmüştür. Bir açıklama kız çocuklarının buluş çağında negatif beden algısına sahip olmalarından kaynaklanabileceğini ifade etmiştir. Diğer bir araştırma ise genç kızların bu dönemde sosyalleşmeye yönelmesi ve içinde bulunduğu toplumun bunu örselemesinden kaynaklanabileceğini ifade etmiştir (Santrock, 2015). Bunun yanı sıra başka bir araştırma sonucu erkek öğrencilerin benlik saygısının kız öğrencilere oranla daha düşük olduğunu tespit etmiştir (Aydın, 2017). Sosyal medya kullanımı bakımından cinsiyetin farklılık göstermemesinin sebebinin günümüzde artık kız erkek farketmeksizin tüm bireylerin farklı uygulamaları aktif şekilde kullanmalarından kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir. Sosyal medya kullanımı ile ilgili literatür değerlendirildiğinde, lise düzeyinde okuyan kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre

daha fazla vakit geçirdiğinin tespit edildiği görülmektedir (Gürültü, 2016'dan akt. Güney, 2020). Bir araştırmaya göre bu durumun sebebi olarak, genç kızların sosyal medyada olup bitenleri merak etmeleri ve bu yönde bir meşguliyete yönelmeleri gösterilmiştir (Gürültü, 2016'dan akt. Güney, 2020). Başka bir araştırma bulgusuna göre kız ve erkek öğrenciler arasında paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik ve öğretmenlerle ilişkiler alt boyutlarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Erkek öğrencilerin sosyal medya tutumları kız öğrencilere göre daha yüksek çıkmıştır (Demirtaş, 2017). Bu durumun sebebinin ebeveynlerin erkek çocuklarına kız çocuklarından daha fazla üstünlük tanıyıp, onlara daha az sınırlar çizmelerini kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir. Akademik özgüven ile ilgili cinsiyetin farklılık göstermemesinin sebebinin kız ve erkek bireylerde akademik özgüven bakımından kesin ayrımlarının bulunmadığı ve bunun kişisel özelliklerle ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Araştırma ile örtüşmeyen bir analiz bulgusuna göre kız çocuklarının akademik başarılarının erkek çocuklarına göre daha yüksek olduğudur. Bu durumun birçok sebebi olabilir. Kültürel olarak kız ve erkek çocuğuna yüklenen farklı roller, kız çocuklarına verilen çalışma rutinlerinin fazla olması söylenebilir (Kabalcı, 2008).

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri bakımından ölçek puan ve alt puan boyutları incelendiğinde; Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'nden (RBSÖ) aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Annesinin eğitim durumu üniversite olan çocukların benlik saygısının orta düzeyde olduğu, annesinin eğitim durumu ilköğretim, ortaöğretim, lise olan çocukların benlik saygısının ise yüksek olduğu söylenebilmektedir. Araştırmanın bu bulgusu ilgili literatürde bulunanların ters orantılı olduğu tespit edilmiştir. Anne eğitim düzeyi arttıkça ergenin benlik saygısının arttığı tespit edilmiştir. (Kabalcı, 2008). İlgili literatür incelendiğinde araştırma sonuçlarının literatür ile paralellik göstermediği görülmüştür.

Bununla birlikte istisnai durumlar da olabilecektir. Annenin eğitim seviyesi düşük olup yoğun tempolu ve ağır işlerde çalışması veya eğitim seviyesi yüksek olup zamanının büyük çoğunluğunu işte geçirirse de ergene kaliteli vakit ayırabilmesi gibi. Bu araştırmada ergenin benlik saygısını oluşturmada düşük eğitim seviyesine sahip annenin daha etkili olabildiğini ortaya çıkarmıştır. Öğrencilerin annelerinin eğitim

düzeyleri bakımından AÖÖ ve SMTÖ toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Benlik saygısı bakımından analiz edildiğinde sonuçlar anne eğitim düzeyi arttıkça benlik saygısının düştüğünü ifade etmektedir. Bu araştırmanın sonuçları ile örtüşmeyen bir araştırmanın bulgularına göre benlik saygısı düzeylerinin anne eğitim düzeylerine göre farklılaşmamaktadır (Aydiner, 2017). Bir başka çalışmaya göre ise lisans mezunu anneye sahip öğrencilerin, okuma yazma bilmeyen babaya sahip olanlara göre benlik saygılarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Çakmak vd. 2017). Bu durumun sebebinin ebeveyni ile iyi bağ kurup kurmaması, davranışlarına verilen tepkiler, ebeveyninin ergenin içinde bulunduğu dönemin gelişimsel özelliklerine hakimiyeti gibi faktörler olabileceği düşünülmektedir. Bu araştırmayı Akademik Özgüven için anne eğitiminin belirleyici olmadığı yönünde destekleyen bir başka araştırma bulgusu da anne eğitim düzeyi ile akademik başarının ilişkili olmadığı şeklindedir (Kabalcı, 2008). Annenin eğitim düzeyi ne olursa olsun ergene doğru yönlendirmeyle akademik motivasyon sağlayabilmektedir. Bu noktada annenin yakın ilgisi, ergene yaklaşımı ve sorun çözme şekli çoğu zaman annenin eğitim seviyesinin önüne geçebilmektedir. Bu araştırmayı sosyal medya tutumu için anne eğitiminin belirleyici olmadığı yönünde destekleyen bir araştırma bulgusunda da anne eğitim düzeyi ile sosyal medya tutumu arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır (Demirtaş, 2017). Bunun sebebi olarak ergen bireylerin sosyal medyaya yönelim gösterirken ailelerin tutumlarını göz ardı etmeleri düşünülebilir. Anne eğitim düzeyi yüksek olsun ya da orta düzey olsun farketmeksizin bireyin anne tutumunu dikkate almaması düşünülebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının eğitim düzeyi bakımından ölçek puan ve alt boyutları incelendiğinde; Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'nden (RBSÖ) aldıkları puanlar, AÖÖ toplam puanından aldıkları puanlar ve SMTÖ toplam puanından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bu araştırmayı destekleyen bir araştırmanın bulgularına göre benlik saygısının baba eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı şeklindedir (Aydiner, 2017). Bu araştırmanın sonuçları ile çelişen bir araştırma bulgusu babanın eğitim düzeyi arttıkça çocuğun eğitim başarısının dolayısıyla akademik özgüveninin arttığını tespit etmiştir (Kabalcı, 2008). Bunun birçok sebebi olabilir. Eğitim seviyesi yüksek babanın çocuğun gelişim alanlarına hakimiyeti, ona doğru rol model oluşu gibi faktörler etkili olabilmektedir.

Bu araştırmada annenin olduğu gibi babanın eğitim düzeyi de kullanılan ölçekler için belirleyici bir faktör olmamıştır. Tıpkı anne gibi babanın eğitim düzeyi de ne olursa olsun ergene doğru yönlendirmeye akademik motivasyon sağlayabilmektedir. Bu noktada babanın yakın ilgisi, ergene yaklaşımı ve sorun  zme şekli çoğu zaman babanın eğitim seviyesinin önüne geçebilmektedir. Bu araştırmayı sosyal medya tutumu için baba eğitiminin belirleyici olmadığı yönünde destekleyen bir araştırma bulgusunda da baba eğitim düzeyi ile sosyal medya tutumu arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır (Demirtaş, 2017). Araştırma sonuçlarıyla örtüşmeyen bir araştırma bulgusu Saraç (2016)'a göre annelerinin eğitim seviyesi düşük olan öğrencilerle babalarının eğitim seviyesi yüksek olan öğrencilerin tutumlarının yüksek olduğu belirlenmiştir (Demirtaş, 2017).

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin medeni durum düzeyleri bakımından ölçek puan ve alt boyutları göz önüne alındığında; Rosenberg Benlik Saygısı  l eği'nden (RBSÖ) aldıkları puanlar ve medeni durum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Annesi vefat eden çocukların benlik saygısı, annesi evli ve annesi boşanmış olan çocuklara göre daha düşüktür. Ebeveyn kayıpları ve bekar ebevenler hakkında elde edilen verilerin yetersiz olduğu göz önüne alınarak bu durumun etkileri hakkında kesin bir yargıya varılamayacağı düşünülmektedir. Annesi boşanmış olan çocukların benlik saygısının annesi evli olan çocuklara göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Yapılan araştırmalarda ebeveyn desteğinin, yaşamın daha sonraki dönemlerinde, çocukların benlik saygısı için önemli bir etken oluşturduğu saptanmıştır. Tek ebeveyn bakımında olan çocuklar, diğer yaşamdaki düzenlemelerine göre daha düşük benlik saygısı gösterdiklerini belirtmişlerdir (Turunen, Fransson, Bergström, 2017). Bir başka araştırmaya göre  elikoğlu (1997)'nin araştırmasına göre boşanma, çocukların benlik saygısı üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır (Serin,  zt rk, 2007). Bu araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmeyen bir araştırma sonucuna göre ebeveynleri boşanmış ve boşanmamış bireylerin benlik saygılarında anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (Alpaslan, 2016). Öğrencilerin annelerinin medeni durum düzeyleri bakımından A   ve SMT  toplam puanından aldıkları puanlar arasında ise anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Yapılan bir başka araştırmayla medeni durum  l t n n sosyal medya tutumunu etkisi bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır (Erdinç, 2021). Akademik  zg ven

açısından farklılık göstermemesinin sebebi olarak bireyin ders başarısı ve kariyer planlaması bakımından ebeveyninin birlikte ya da ayrı yaşama durumunu kabullenmesi olabileceği düşünülmektedir.

Öğrencilerin babaların medeni durum düzeyleri bakımından Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'nden (RBSÖ) aldıkları puanlar AÖÖ toplam puanından aldıkları puanlar ve SMTÖ toplam puanından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı söylenebilmektedir. Bu araştırma sonuçlarını destekleyen birçok araştırma analizine göre anne ve babası birlikte ya da ayrı yaşayan ergenlerin benlik saygılarında bir fark bulunamamıştır (Demirkol, 2019; Erdinç, 2021). Araştırmayı desteklemeyen bir araştırmaya göre babası vefat eden bireylerin benlik saygısı ile annesi vefat eden bireylerin benlik saygısı farklılık göstermektedir (Ayyıldız, 2017). Sosyal medya kullanımında medeni durum ölçütünün etki etmemesinin sebebinin, Erdinç (2021)'in de ifade ettiği gibi ergenin bu dönemde karşılaştığı çeşitli fizyolojik ve ruhsal problemlerle baş edebilme yeteneği olduğu düşünülebilir.

ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulguları doğrultusunda araştırmacılara ve uygulayıcılara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırma İstanbul ili Sancaktepe ilçesinde öğrenim gören ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencileriyle yürütülmüştür. Araştırmanın evreni genişletilerek aynı sınıf düzeylerinde farklı okullarda öğrenim gören öğrencilerle de yapılabilir veya Araştırmaya alınan örneklem grubunun sınıf düzeyi geniş tutularak araştırmaya lise ve üniversite grupları da dahil edilebilir.

2. Araştırma için hazırlanan kişisel bilgi formu genişletilerek gelir durumu, kardeş sayısı gibi faktörler de değişken olarak sunulabilir.

3. Literatür taraması yapıldığında akademik özgüven ve benlik kavramı konularına az yer verildiği görülmüştür. Bu alana yönelik daha fazla araştırma yapılabilir.

4. Bu araştırma 230 öğrenci ile sınırlıdır. Çalışma grubuna daha fazla öğrenci grubu eklenebilir.

5. Akademik başarının özgüveni yordamaya etkisinin araştırılması önerilebilir.

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. Ergenlerle çalışan eğitimcilere sosyal medya, özgüven ve benlik saygısına ilişkin hizmetiçi eğitim düzenlenebilir.

2. Rehberlik servisleri ebeveynleri ve eğitimcileri işbirliği yaparak ergenleri sağlıklı sosyal medya kullanımına teşvik etmeleri konusunda bilinçlendirebilir, sosyal medya kullanımının yararları ve zararları konusunda çeşitli seminerler düzenleyebilir.

3. Eğitimciler tarafından anne ve babalara ergenlerin gelişim dönemlerine ve benlik kazanımında anne babaya düşen roller hakkında bilgilendirme yapılabilir.

4. Okullar gerek sınıf ortamında resmi program kapsamında gerekse örtük program pratikleriyle öğrencilerin özgüvenini ve olumlu benlik tasarımı destekleyecek uygulamalar yapabilir, uygunsuz sosyal medya kullanımını en aza indirmek, yararlı sosyal medya kullanımını teşvik etmek üzere bilinçlendirmeler yapabilirler.

5. Ergenlere akranlarıyla ve aileleriyle sağlıklı iletişim kuracakları proje görevleri verilerek boş zamanlarını verimli kullanmaları planlanabilir.

6. Öğretmenlere eğitim teknolojileri konusunda eğitsel destek sağlanabilir. Sosyal medyayı pedagojik bir araç olarak kullanmaları için çeşitli seminerler düzenlenebilir.

KAYNAKÇA

- Acar, B. (2019). High School Student's Social Media Usage: An Application on User Behaviors, Preferences and Reasons Based on The Uses and Gratifications Theory (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya.
- Ağtaş S. (2021). Ortaöğretim Öğrencilerinin Özgüven Algılarının Dersler Bağlamında, Derslerden Bağımsız ve Başarı Ölçütüyle Değerlendirilmesi (Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- Aktaş, G., Duran, A. , Alçelik, A. , Karaçay, S. , Şavlı, H. , Gürel, S. & Canan, A. (2013). Silent ischemic pancreatitis following urosepsis . Journal of Experimental and Clinical Medicine , 30 (1) , 63-66 .
- Alpaslan N. (2016). Anne Babası Boşanmış Ergenlerin Benlik Saygısı ve Okula Bağlılık Düzeylerinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi. İstanbul.
- Alpaslan, M. M., Akkuş, N., Özlen, S., Kuru Alpaslan, F. (2019). Ortaokul Öğrencilerinin Fen Öğrenimine Yönelik Öz-Yeterlik Kaynakları, Öz-Yeterlik, Akademik Başarıları ile Kariyer Yönelimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 5 (3) , 352-360 .
- Arseven, A.D. (1986). Benlik tasarımı okul gelişimi ve başarısı ile ilişkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (18).
- Arslan, A. (2018). Ortaokul Öğretmenlerinin Öğrencilerin Ergenlik Problemlerine İlişkin Kullandıkları Çözüm Stratejileri . *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (37) , 57-84 .
- Arslan Turan, B. (2014). Probleme Dayalı Öğrenmenin Başarıya, Öz-Düzenleyici Öğrenme Becerilerine ve Akademik Özgüvene Etkisi (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Ankara.
- Aydiner S. (2017). Ortaokul Kademesindeki Öğrencilerin Bilgisayar Bağımlılıkları ile Benlik Saygıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi. İstanbul.
- Ayyıldız, P. (2017). Ergenlerin Sosyal Medya Tutumları ile Özsaygıları Arasındaki İlişki (Yüksek Lisans Tezi). Nişantaşı Üniversitesi. İstanbul.
- Bakır, H. Ö. (2008). The relationship of after school care arrangement, maternal work status, and after school activity type with loneliness and social dissatisfaction of elementary school students (Master's thesis, Middle East Technical University).
- Başoğlu, S. (2007). Sınav Kaygısı ile Özgüven Arasındaki İlişkinin Erinlik Döneminde İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi. İstanbul.

- Başoku Doğan Ö., Doğan, N.(2005). Akademik Benlik Kavramı Ölçeğinin Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavını Yordama Geçerliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S:29, ss53-62
- Baudson, T., Weber, K., Freund, P. (2016). More Than Only Skin Deep: Appearance Self-Concept Predicts Most of Secondary School Students' Self-Esteem. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, s. 1-14.
- Baybek, H., Yavuz, S. (2005). Muğla Üniversitesi Öğrencilerinin Benlik Saygılarının İncelenmesi. *Muğla Üniversitesi Dergisi*, 14 (73-95).
- Borak, N. (2020). Sosyal Medya Kullanımının Lise Öğrencilerinin Akademik Başarıları Üzerindeki Etkisi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üsküdar Üniversitesi. İstanbul
- Bülbül, S. H. (2004). Ergen Etiği. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 13(6), (s, 206-210).
- Çakmak, A., Şahin, H., Demirbaş, E. A. (2017), 7.ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Sınav Kaygısı ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), (s, 1-8).
- Çavuş, E. (2021). Ergenlerde Akran İlişkileri ile Sosyal Medya Kullanımı ve Yalnızlığın Cinsiyet Farkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Çelik, E; Güzel, H. Ş., (2018), Ergenlerde Sosyal Görünüş Kaygısı ile Mükemmeliyetçilik Arasındaki İlişki: Benlik Saygısının Aracı Rolü, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(2), (s,235-256).
- Çolak Ç. H. (2020). Lise Öğrencilerinde Sosyal Medya Bağımlılığı ve Duygu Düzenleme Becerilerinin Kişilik Özelliklerine ve Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Demir, S. Z., (2021), Yetişkin Bireylerde Sosyal Medya Kullanımının Benlik Saygısı ile İlişkisi: Narsisizmin Aracı Rolü, *Sosyal Bilimler Dergisi*, (14)2, 245-271.
- Demirtaş S. (2017). 8. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Medyayı Eğitsel Kullanmaları ile Sosyal Medya Tutumlarının Değişkenler Açısından İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi. Denizli.
- Denizci, M. (2009). 'Bilişim toplumu bağlamında internet olgusu ve sosyopsikolojik etkileri', *Marmara İletişim Dergisi*, sayı 15, ss. 47- 63.
- Durdu, A. (2019). Ortaokul 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılıkları ve Akademik Erteleme Davranışlarının İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Toros Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Mersin.
- Dursun, A., Eraslan Çapan, B. (2018). Ergenlerde Dijital Oyun Bağımlılığı ve Psikolojik İhtiyaçlar. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19 (2) , 128-140.

- Elsel, H. (2021), Ergenlerin Benlik Algısı ve Sosyal Medya Tutumu Arasındaki İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi).Karabük Üniversitesi. Hemşirelik Bilimi. Karabük.
- Erden, M. ve Akman, Y. (2007). Gelişim, Öğrenme, Öğretme Eğitim Psikolojisi 16. Baskı). Ankara:Arkadaş Yayınevi.
- Erdinç, A. (2021). Ergenlerin Sosyal Medya Tutumlarının Derse Katılımlarının, Ders Çalışmaya Motive Olma ve Salgınlik Açısından İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi. İstanbul. .
- Erten, R. (2021). Orta Ergenlik Dönemindeki Öğrencilerin Farklı Değişkenler Açısından Beslenme Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi . *Sportive* , 4 (2) , 107-116 .
- Ersanlı K. (1991). Benliğin Gelişimi ve Görevleri, Samsun.
- George, D., Mallery, M. (2010). SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson
- Güney, M. Taştepe, T. (2020). Ergenlerde Sosyal Medya Kullanımı ve Sosyal Medya Bağımlılığı. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9 (2) , 183-190 .
- İnci, M. A. , Akpınar, Ü. Kandır, A. (2017). Dijital Kültür ve Eğitim. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37 (2) , 493-522 .
- Kabalıcı, T. (2008). Akademik Başarının Yordayıcısı Olarak Benlik Saygısı, Sınav Kaygısı ve Sosyo-Demografik Değişkenler (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi. Ankara.
- Kalkan, Abdullah; Bakioğlu, Fuad; Toprak, Yasin (2019), Akademik Özgüven Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Milli Eğitim*, 49(225), (s,319-342).
- Karabaş, Z. (2021). DSM-5'te Yer Alan Kişilik Bozuklukları'nın Erikson'un Psikososyal Gelişim Dönemleri ve Algılanan Ebeveynlik Biçimleri Açısından İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Sabahattin Zaim Üniversitesi. İstanbul.
- Karakurt, R. B. (2019). Ergenlerin Benlik Saygıları İle Beden İmajlarının Sosyal Medya Kullanımı ve Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi. İstanbul.
- Karaman, G. (2021). 14-18 Yaş Grubu Ergenlerin Sosyal Medya Kullanım Tutumlarının, İlişkilerde Güven ve Benlik Saygısı Üzerine Etkisinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Karasar, N. (2014). Bilimsel Araştırma Yöntemi. "*Kavramlar İlkeler Teknikler*". Ankara: Nobel Yayıncılık

- Kaya, M. (1997). Ailede Anne Baba Tutumlarının Çocuğun Kişilik ve Benlik Gelişimindeki Rolü'. *On Dokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/9: 193-204.
- Koçak, A. (2014). Davranışların Nedenlerini Algılama: Yükleme Kuramları. *Selçuk İletişim* , 1 (1) , 108-120.
- Koç, M. (2004). Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (17) , 231-238.
- Küçük Piji, D. (2010). Müzik Öğretmeni Adaylarının Sınav Kaygısı, Benlik Saygısı ve Çalgı Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3): s.37-50
- Özcan, H. , Subaşı, B. , Budak, B. , Çelik, M. , Gürel, Ş. C. & Yıldız, M. (2013). Ergenlik ve genç yetişkinlik dönemindeki kadınlarda benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı, depresyon ve anksiyete ilişkisi . *Journal Of Mood Disorders* , 3 (3) , 107-13 .
- Özgenel M., Canpolat Ö. ve Ekşi H. (2019).Ergenler için Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması.*The Turkish Journal on Addictions*,6,629-662.
- Öztürk Y. (2021). Aktif Sosyal Medya Kullanımı ile Depresyon ve Benlik Saygısı İlişkisi: Bir Vakıf Üniversitesi Öğrencileri Örneği. (Yüksek Lisans Tezi). Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Okdemir M. (2021). 15-18 Yaş Grubu Ergenlerin Sosyal Medya Tutumlarının Depresyon Üzerine Etkileri (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Otacıoğlu Gürşen, S. (2009). Müzik Öğretmeni Adaylarının Benlik Saygısı Düzeyleri İle Akademik Ve Çalgı Başarılarının Karşılaştırılması. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(s. 141-150).
- Otrar, M. ve Arın, F. S. (2015). Öğrencilerin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumlarını Belirlemeye Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, Cilt 4, Sayı 1(37).
- Santrock, J. W. (2012). Ergenlik (D.M. Siyez, Çev. Ed.). Ankara: Nobel.
- Santrock, J. W. (2015). *Yaşam Boyu Gelişim Psikolojisi* (G. Yüksel, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Sarı, A. (2022). Sosyal Medya Kullanımının Z Kuşağı Üzerindeki Bağımlılık Yansımaları (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi. Sakarya.
- Savaş, B. (2006). İlköğretim 4. Sınıfta Bütünleştirilmiş Ünite ve Yapılandırmacı Yaklaşımın Öğrencilerin Öğrenme Düzeylerine, Öğrenmeye Karşı Tutumlarına, Akademik Özgüvenlerine Etkisi (Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.

- Savcı, M. ve Aysan, F. (2017). Teknolojik Bağımlılıklar ve Sosyal Bağlılık: İnternet Bağımlılığı, Sosyal Medya Bağımlılığı, Dijital Oyun Bağımlılığı ve Akıllı Telefon Bağımlılığının Sosyal Bağlılığı Yordayıcı Etkisi. *Düşünen Adam*(30), 202-21
- Senemoğlu, N. (2018). Gelişim, öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya (25.baskı). Ankara: Yargı Yayınevi.
- Serin Bulut N., Öztürk S. (2007). Anne Babası Boşanmış 9-13 Yaşlarındaki Çocuklar ile Aynı Yaş Grubundaki Çocuklar ile Anne Babası Boşanmamış Çocukların Benlik Saygısı ve Kaygı Düzeyleri
- Şahin, Ş., Çövener Özçelik, Ç. (2016). Ergenlik Dönemi ve Sosyalleşme. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*, 5 (1) , 42-49 .
- Şen Akçay, Z., Senemoğlu, N. (2020). Fizik Dersi Akademik Özgüven Ölçeği Geliştirme Çalışması, *Kastamonu Education Journey*, 28(3), 1244-1252.
- Şen Celasin, N. & Sevinç, H. Y. (2022). Adölesanların Spor Yapma Alışkanlığının Benlik Algısı, Benlik Saygısı ve Yaşam Kalitesine Etkisi . *Türkiye Diyabet ve Obezite Dergisi* , 6 (2) , 159-168 . DOI: 10.25048/tudod.1079627
- Taborsky, B., & Oliveira, R. F. (2012). Social competence: an evolutionary approach. *Trends in Ecology & Evolution*, **27**, 679– 688
- Tan, H. (1970). Akademik Psikolojide Ego ve Benlik (Self) Kavramı, *Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, Cilt 2, Sayı:1, Ankara:, ss. 3-16.
- Tunç, Z., Kolburan, G. (2019). Ergenlik Döneminde Benlik Saygısı ve Sigara Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Aydın İnsan ve Toplum Dergisi*, 5(1) 55-70.
- Turunen, J., Fransson, E., Bergström, M. Self-esteem in children in joint physical custody and other living arrangements. *Public Health*. 2017 Aug;149:106-112. doi: 10.1016/j.puhe.2017.04.009. Epub 2017 Jun 6. PMID: 28595062
- Türnüklü, A. ve Şahin, İ. (2004). *13-14 Yaş Grubu Öğrencilerin Çatışma Çözme Stratejilerinin İncelenmesi*. *Türk Psikoloji Yazıları*, 46-61.
- Tüzün, B. (2020). Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Saldırganlık ve Benlik Saygısı ile İlişkinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. İstanbul.
- Uygun, A. (2021). Öğretmenlerin Özel Yeteneklilik Kavramı ve Özel Yetenekli Öğrencilerin Özelliklerine İlişkin Bilgi ve Algılarının İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Eryaman Üniversitesi. Konya.
- Yavuzer, G. (1989). İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinde Benlik Kavramının Akademik Başarıya Etkisinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Yavuzer, H. (2015). *Gençleri Anlamak*. Ankara: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2016). *Anne-Baba ve Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2016). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H., Demir. İ. (2016). *Yeni Kuşak Anne-Babalar ve Çocukları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yüksel Şahin F. ve Öztoprak Ö. (2019). Ergenlerin Sosyal Medya Bağımlılığı Düzeylerinin Benlik Saygısına Göre İncelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*. Özel sayı, 363-377.

Zengin, F. (2021). Sosyal Medya Kullanımı ile Öfke İfade Tarzları ve Duygusal Zeka Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.

Zeybek, E. (2021). Sosyal Medya Kullanımının Yalnızlık Algısına Olan Etkisinin Değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Gelişim Üniversitesi, İstanbul.

EKLER

Katılımcı no:

EK1 a. GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Sevgili arkadaşlar;

Bu araştırma, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Çocuk Gelişimi Anabilim dalı Yüksek Lisans Tezi kapsamında ‘7. Ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Medya Tutumları ile Benlik Saygıları ve Akademik Özgüvenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi’ amacıyla hazırlanmıştır. Araştırma süreci Dr.Öğr.Üyesi Derya KAVGAOĞLU danışmanlığında Ayşegül YALÇIN tarafından yürütülmektedir.Soruları tarafsız ve samimi bir şekilde yanıtlamanız geçerlik ve güvenilirlik açısından önemlidir. Formu doldururken gönüllülük esas alınmıştır. Cevaplarınız tamamıyla gizli tutulacak, elde edilecek bulgular sonrasında bilimsel yayımlarda kullanılacaktır. Formda yer alan soruların doğru ya da yanlış cevapları yoktur. Lütfen hiçbir soruyu boş bırakmayınız. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için İstanbul Gelişim Üniversitesi Çocuk Gelişimi Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi Ayşegül YALÇIN (E-posta: aysegullylc0@gmail.com) ile iletişim kurabilirsiniz.

Bu çalışmaya tamamen gönüllü ve ailemin bilgisi dahilinde katılıyorum ve verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayımlarda kullanılmasını kabul ediyorum.

EK1 b. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Yaşı:

Sınıfı: 13 14

Cinsiyet: Kız Erkek

Aile Bilgileri

ANNE	BABA
Yaşı:	Yaşı:
Eğitim Durumu: İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Yüksek Lisans/ Doktora ☐	Eğitim Durumu: İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Yüksek Lisans/ Doktora ☐
Meslek:	Meslek:
Çalışma Durumu: Evet ☐ Hayır ☐ Emekli ☐	Çalışma Durumu: Evet ☐ Hayır ☐ Emekli ☐
Medeni Durum: Evli ☐ Bekar ☐ Boşanmış ☐ Vefat ☐	Medeni Durum: Evli ☐ Bekar ☐ Boşanmış ☐ Vefat ☐

Genel Bilgiler

- Sosyal medya kullanma sıklığınız nedir?
Her gün Haftada 1-3 gün Haftada 3-6 gün
- Bir sosyal ağda geçirdiğiniz süre zarfı ne kadardır?
15-30dk 30-45dk 45-60dk 60dk ve üzeri
- Genellikle hangi uygulamayı tercih edersiniz?
Twitter Instagram Facebook Tiktok
- Genellikle hangi paylaşım yolunu tercih edersiniz?
Yazı Fotoğraf Video Diğer
- Arkadaşlarınızla ya da ailenizle aynı ortamdayken sosyal medyayla hangi sıklıkla ilgilenirsiniz?
Hiç Biraz Sık sık Her zaman

EK 2. SOSYAL MEDYA TUTUM ÖLÇEĞİ (SMTÖ)

Sizin için uygun olanı seçiniz.

① Kesinlikle Katılıyorum ② Katılıyorum ③ Kararsızım ④ Katılmıyorum ⑤ Kesinlikle Katılmıyorum						
anlamına gelmektedir.						
Sıra	Maddeler	①	②	③	④	⑤
1	Sosyal medya siteleri sayesinde arkadaşlarımla beni fark etmesini isterim.	①	②	③	④	⑤
2	Sosyal medya siteleri sayesinde yeni bir kişilik kazandığımı hissediyorum.	①	②	③	④	⑤
3	Sosyal medya sitelerinin beni arkadaşlarımdan uzaklaştırdığını düşünüyorum.	①	②	③	④	⑤
4	Sosyal medya sitelerinde gördüğüm paylaşımları arkadaşlarımla sohbet konusu yapmak	①	②	③	④	⑤
5	Sosyal medya sitelerindeki içerikler hakkında yorum yapmak hoşuma gidiyor.	①	②	③	④	⑤
6	Sosyal medya sitelerinde yazı, video, müzik vb. Paylaşımlarda bulunmaktan hoşlanıyorum.	①	②	③	④	⑤
7	Sosyal medya sitelerinin, beni ailemden kopardığını düşünüyorum.	①	②	③	④	⑤
8	Sosyal medya siteleri sayesinde yalnızlıktan kurtulduğumu düşünüyorum.	①	②	③	④	⑤
9	Sosyal medya sitelerinde öğretmenlerimi takip etmeyi seviyorum.	①	②	③	④	⑤
10	Öğretmenlerimin yazdıklarını takip etmesi hoşuma gidiyor.	①	②	③	④	⑤
11	Sosyal medya siteleri yüzünden aileme yeterince vakit ayıramıyorum.	①	②	③	④	⑤
12	Paylaşımlarımla arkadaşlarımla beğenilmesinden hoşlanıyorum.	①	②	③	④	⑤
13	Sosyal medya siteleri sayesinde ortak ilgi ve amaçlara sahip olduğum kişilere ulaşabileceğimi düşünüyorum.	①	②	③	④	⑤
14	Sosyal medya siteleri yüzünden diğer sosyal aktivitelere yeterince vakit ayıramıyorum.	①	②	③	④	⑤
15	Sosyal medya sitelerinde zaman geçirmekten mutlu oluyorum.	①	②	③	④	⑤
16	Özel ilgi duyduğum arkadaşlarıma sosyal medya siteleri aracılığıyla duygularımı daha rahat ifade edebiliyorum.	①	②	③	④	⑤
17	Sosyal medya siteleri sayesinde düzenlenen etkinliklerden haberim olması hoşuma gidiyor.	①	②	③	④	⑤
18	Sosyal medya siteleri sayesinde daha fazla arkadaşlığın olacağını düşünürüm.	①	②	③	④	⑤
19	Öğretmenlerimin sosyal medya sitelerinde beni takip etmesi kendimi değerli hissetmemi sağlıyor.	①	②	③	④	⑤
20	Sosyal medya siteleri sayesinde saygınlık ihtiyacımın karşılandığını düşünüyorum.	①	②	③	④	⑤
21	Arkadaşlarımla paylaşımlarımla hakkında yorum yapmaları beni mutlu ediyor.	①	②	③	④	⑤
22	Sosyal medya siteleri yüzünden derslerime yeterli özeni gösteremiyorum.	①	②	③	④	⑤
23	Sosyal medya siteleri yüzünden arkadaşlarıma yeterince vakit ayıramıyorum.	①	②	③	④	⑤

EK 3. ROSENBERG BENLİK SAYGISI ÖLÇEĞİ (RBSÖ)

D – 1

MADDE 1

1. Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum.
a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ
2. Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum.
a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ
3. Genelde kendimi başarısız bir kişi olarak görme eğilimindeyim.
a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

MADDE 2

4. Ben de diğer insanların birçoğunun yapabildiği kadar birşeyler yapabilirim.
a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ
5. Kendimde gurur duyacak fazla birşey bulamıyorum.
a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

MADDE 3

6. Kendime karşı olumlu bir tutum içindeyim.
a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

MADDE 4

7. Genel olarak kendimden memnunum.
a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

MADDE 5

8. Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim.
a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

MADDE 6

9. Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığını düşünüyorum.
a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ
10. Bazen kendimin hiç de yeterli bir insan olmadığımı düşünüyorum.
a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

EK 4. AKADEMİK ÖZGÜVEN ÖLÇEĞİ (AÖÖ)

Değerli Katılımcı, aşağıda sizinle ilgili ifadeler bulunmaktadır. Lütfen her bir maddeyi dikkatlice okuyunuz ve sizi en iyi tanımlayan seçeneği işaretleyiniz. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Sizden beklenen içtenlikle cevap vererek bilimsel bir çalışmaya yardımcı olmanız. Lütfen bütün sorularla ilgili görüşlerinizi ifade ediniz.

① Hiç katılmıyorum ② Katılmıyorum ③ Kısmen Katılıyorum ④ Katılıyorum ⑤ Tamamen Katılıyorum						
anlamına gelmektedir.						
1	Derslerimi kolayca anlayabiliyorum.	①	②	③	④	⑤
2	Derslerimdeki başarıyı yeterli görüyorum.	①	②	③	④	⑤
3	Gelecekteki okul yaşamımda daha başarılı olacağıma inanıyorum.	①	②	③	④	⑤
4	İstediğim zaman derslerimde yüksek notlar alabilirim.	①	②	③	④	⑤
5	Gelecekteki hedeflerime ulaşmak için derslerime çok çalışıyorum.	①	②	③	④	⑤
6	Derslerinde başarılı olduğuma inanıyorum.	①	②	③	④	⑤
7	Derslerimi kolaylıkla anlayabiliyorum.	①	②	③	④	⑤
8	Derslerdeki başarıyı kendimi değerli görmemi sağlıyor.	①	②	③	④	⑤
9	Düşük not alsam da o dersi başarmak için çabalarım.	①	②	③	④	⑤
10	Derslerime düzenli çalıştığım da yüksek not alıyorum.	①	②	③	④	⑤
11	Okulumla ilgili sorumluluklarımın farkındayım	①	②	③	④	⑤
12	Okul ortamını sevdiğim için derslerimde başarılıyım.	①	②	③	④	⑤
13	Öğretmenlerimi sevdiğim için derslerimde başarılıyım.	①	②	③	④	⑤
14	Okulda herkes beni başarılı bir öğrenci olarak tanır.	①	②	③	④	⑤
15	Okulda takdir edilen bir öğrenciyim.	①	②	③	④	⑤
16	Sınıfta derste söz aldığım zaman bildiklerimi rahatça anlatabiliyorum	①	②	③	④	⑤
17	Ders çalışma ortamım başarıyı artırır.	①	②	③	④	⑤
18	Ailem tarafından sevilen biri olduğumdan başarılıyım.	①	②	③	④	⑤
19	Huzurlu bir aile ortamım olduğundan başarılıyım.	①	②	③	④	⑤
20	Ailemin derslerimle ilgilenmesi başarıyı artırıyor.	①	②	③	④	⑤
21	Çevrem tarafından kabul edilmek için derslerimde başarılı olmak	①	②	③	④	⑤
22	Bulduğum arkadaş ortamı beni çalışmaya motive ediyor.	①	②	③	④	⑤
23	Bulduğum çevre derslerime karşı ilgimi artırıyor.	①	②	③	④	⑤
24	Ders başarısı yüksek kişilerle arkadaşlık kurarım.	①	②	③	④	⑤
25	Çevremde sevilen biri olduğum için başarılıyım.	①	②	③	④	⑤

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : Yalçın, Ayşegül

Uyruğu : Türkiye

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek lisans	İstanbul Gelişim Üniversitesi	
Lisans	İstanbul Medipol Üniversitesi	2019
Lise	Sancaktepe Tolga Çınar Kız Meslek Lisesi	2015

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2019	İşıl Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi	Uzman Öğretici

